

ሰማንያ አሐዱ በእግዚአብሔር ቃል ሲመዘን

ቴዎድሮስ ደመላሽ
2004 ዓ.ም.
አዲስ አበባ

© ቴዎድሮስ ደመላሽ 2004 ዓ.ም.
የአዘጋጁ መብት በሕግ የተጠበቀ ነው።
All right reserved.

መታሰቢያነቱ

ክልጅነቱ ጀምሮ አሁን እስካለሁበት እድሜ ድረስ ብዙ ዋጋ
ለከፈለችው እናቴ።

ምስጋና

- ክእርሱ በሆነው ፍቅሩ ለወደደኝ፤ መጠን በሌለው ምሕረቱ ይቅርታውን ላበዛልኝ፤ ብቻውን ለነፍሴ መድኅን ላዘጋጀልኝ ሁሉን ቻይ ለሆነው አምላክ ለልዑል እግዚአብሔር ምስጋና ይሁን፤ አሜን!
- በሥራው ወቅት፥ ሐሳብ በመስጠት፤ በጸሎትና በፊደል እርማት አብራኝ ለደክመችው ለባለቤቴ፤
- የጽሑፍ ሥራውን ወጪ በመሸፈን ለተባበረኝ ወንድም በርናባስ፤
- የፊደል እርማት በመሰራት ጊዜያቸውን ለሰጡኝ መሪጌታ ጌትነት፤
- ስሙ እንዲጠቀስ ያልፈለገ ነገር ግን ወርቃማ ጊዜውን መስዋዕት በማድረግ ገንቢ ሐሳቦችን በመስጠት እንዲሁም ማስተካከያና እርማት በመሰራት ሲረዳኝ ለነበረው ዲያቆን፤
- በጸሎት፤ በምክርና በሐሳብ እስከመጨረሻው ድረስ ከጎሄ ላልተለየችው እኅት አዜብ፤
- የጽሕፈት አገልግሎት መስጫ ንብረቷን እንደንበረቱ እንደጠቀምበት አሳልፋ ለሰጠችኝ እኅት ጥሩዬና
- መጽሐፉን ለማሳተም አብረውኝ ላይና ታች በማለት የደክመውትን ሁሉ፤

ልባዊ ምስጋናዬን እያቀረብኩ እግዚአብሔር አምላክ ዋጋቸውን ይከፍላቸው ዘንድ እለምናለሁ።

ማውጫ

ገጽ

መቅደም	7
መግቢያ	11
ክፍል አንድ	
ምዕራፍ አንድ	13
የሰማንያ አሐዱ መጻሕፍት አቆጣጠር	13
ክፍል ሁለት	
ምዕራፍ ሁለት	23
ሁለቱ ሲተያዩ	23
ክፍል ሦስት	
ሰማንያ አሐዱ በእግዚአብሔር ቃል ሲመዘን	34
ምዕራፍ ሦስት	35
መጽሐፈ ኩፋሌ	35
የእንቁ ጽላት	35
«ጽዮን» በዘመነ መሴ	37
እግዚአብሔር ከመላእክት ጋር ተማከረ	38
ስሙን ማን እወጣለት?	41
የመላእክት ጋብቻ	42
አብርሃም ታራን አማክሮ ወጣ	45
«ካህናት» በአብርሃም ዘመን	46
አብርሃም ያዕቆብን ይወድ ነበር	48
የክህነት ልብስ በያዕቆብ እጅ	50
ያዕቆብ ኤሳውን ገደለው?!	52
ምዕራፍ አራት	55
መጽሐፈ ሄናክ	55
ዲያቢሎስን የሚበቀለው ራጉኤል	56
የቅዱስ ሚካኤል ብስጭት	57
ሄናክ ስለኖሳ የተናገረው ትንቢት	58
ምዕራፍ አምስት	61
መጽሐፈ ጦቢት	61
የጦቢት እድሜ ስንት ነበር?	61

ሰማንያ አሐዱ በእግዚአብሔር ቃል ሲመዘን

ምጽዋት «ታጸድቃለች».....	63
መልእክ ሩፋኤል የአናንያ ዘመድ.....	66
በዓሣ ጉበት አጋንንት ማውጣት.....	68
በነነዌ ጥፋት ስልምናሶር ደስ አለው.....	71
ምዕራፍ ስድስት.....	72
መጽሐፈ ዮዲት.....	72
የነነዌ ንጉሥ ናቡከደነፆር.....	72
የዘመን ተፋልሶ.....	73
ምዕራፍ ሰባት.....	76
መጽሐፈ አስቴር.....	76
የመጽሐፈ አስቴር «እግዚአብሔር».....	76
አስቴር እንደ ቅጠል ጠወለገች.....	78
ምዕራፍ ስምንት.....	80
መጽሐፈ መቃብያን ቀዳማዊ.....	80
አብርሃም ይስሐቅና ያዕቆብ በገነት.....	80
ናቡከደነፆር «የፀሐይ ፈጣሪ ነኝ» አለ.....	82
ቃዩል አቤልን «ብሴት ቀንቶ» ገደለው.....	84
አስቴር ጸጉሯን ተላጪች.....	85
ምዕራፍ ዘጠኝ.....	88
መጽሐፈ መቃብያን ሣልስ.....	88
«ለአዳም አልሰገድም».....	88
ምዕራፍ አሥር.....	92
መጽሐፈ ሲራክ.....	92
«ገንዘብ በቃኝ አትበል».....	92
ለሞተ ሰው ተዝክር መውጣት አትተው.....	94
ንብ ከወፎች በመልክ ታስጠላለች.....	100
መስረት ተመራጭ ነው.....	101
ምዕራፍ አሥራ አንድ.....	103
ተረፈ ኤርሚያስ.....	103
ሰባት ትውልድ ወይስ ሰባ ዓመት.....	103
የቤተ መቅደሱን ዕቃዎች ምድር ዋጠቻቸው.....	105
ኤርሚያስ ወደ ባቢሎን ተወሰደ.....	107

ሰማንያ አሐዱ በእግዚአብሔር ቃል ሲመዘን

«የአምላክ ልጅ ኢየሱስ».....	108
አሥራ ሁለት ሐዋርያትን መረጠ.....	109
ምዕራፍ አስራ ሁለት.....	114
ተረፈ ዳንኤል.....	114
ዳንኤል የንጉሡ አሽከር ነበር.....	114
ክፍል ዐራት.....	
ምዕራፍ አሥራ ሦስት.....	118
ስለ ሰማንያ አሐዱ መጻሕፍት፤ ምን ተብሏል?.....	118
ክፍል አምስት.....	
ምዕራፍ አሥራ አራት.....	126
ከገለባ ውስጥ ጥቂት የሰንዴ ፍሬ ፍለጋ.....	126
ሁሉ በደለኛ ነው.....	126
ንስሐ ግቡ.....	127
በስሙ እምነው ይድናሉ.....	129
አንዱ ለአንዱ መለመን የሚችል የለም.....	129
አስታራቂ ክርስቶስ ነው.....	130
ምስጋናለእግዚአብሔር.....	130
«ምስጋና ለእኔ አይገባኝም».....	131
ማጠቃለያ.....	135
ዋቢ መጻሕፍት.....	137

እኛ እንዲህ አይተነዋል

ሐዋርያው «ያመንኩትን አውቃለሁ...» ይላል (2ኛ ጢሞቴዎስ 1:12)። ያመንነውን ለማወቅ የመጀመሪያው እርምጃ እምነታችን ስለ ተመሠረተባቸው መጻሕፍት ማወቅ ነው። በእጅግ የያዙት መጽሐፍ ይህን እውቀት እንዲሰጥ ታስቦ በጥንቃቄ የተዘጋጀ ነው። ይህን መጽሐፍ ካነበብኩት በኋላ፣ በእኔ በኩል በአገራችን በእትዩጵያ ዕውሮች ዕውሮችን ሊመሩ የኖሩበት ዘመን እያከተመለት ለመሆኑ ተጨማሪ ማረጋገጫ አግኝቻለሁ። እግዚአብሔርን እና ጸሐፊውን አመስግኛለሁ።

መምህር በቀለ

ወንድም ቴዎድሮስ እውነትን ለአንባብያን ለማሳወቅ የወሰደው ጥረት እጅጉን ሊበረታታ የሚገባው ነው። ይህን መጽሐፍ የጥሞና ጊዜ ሰጥተው ቢያነቡት ከተሳሳተ አመለካከት ወጥተው እውነትን ወደ መረዳት እናም ወደ መጻን ሊመጡ እንደሚችሉ እምናለሁ።

መጋቤ ሐዲስ ወልደ እግዚአብሔር

ቴዎድሮስ ይህን መጽሐፍ ለትምህርትና ለበጎ ነገር ሁሉ እንዲጠቅም ከሌሎች ጥናቶች በተለየ ሁኔታ ለማዘጋጀት ልቦ ሰፊ በመሆን ጊዜውን ሁሉ ሰጥቶ ሦስት መጽሐፍ ቅዱሶችን በማገናዘብ ለመነጋገሪያ እንዲሆን ማቅረቡ እጅጉን አስደስቶኛል።

መሪቷ ጌትነት

ይህንን መጽሐፍ በጥንቃቄ አነበብኩት። በመጨረሻም መጻሕፍትን በማገናዘብ መረጃን ለመስጠት መሞከር ቀላል አለመሆኑን፤ ጊዜን፣ ጉልበትንና ገንዘብን እንደሚጠይቅ ተረድቻለሁ። ይህንን መጽሐፍ ለዎች በበጎ ሕሊና እንደቤርያ ሰዎች ካነበቡት ይጠቀማሉ።

እኅት አዜብ

እርስዎም ያንብቡት!

መቅድም

«በእግዚአብሔር መንፈስ የተጻፈ መጽሐፍ ዜቡ ሰፍደው ትምህርትና ለተገማዙ፣ ልብንም ለማቅናት በጽድቅም ሳለው ጥበብ ይጠቅማል። የእግዚአብሔር ሰው ፍጹምና ሰበጎ ምግባር ዜቡ የተዘጋጀ ይሆን ዘንድ» (2ኛ ጢሞቴዎስ 3:16-17)።

«በእግዚአብሔር መንፈስ» የተጻፈው መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔርን የልብ መሻት የሚናገር ነው። እግዚአብሔር ለእኛ ሊነግረን የሚፈልገውን ሁሉ ቅዱሳንን በማነሣሣት በመንፈሱ ለማካደነት በመጽሐፍ ቅዱስ ገልጾልናል። በመጽሐፉ ለማካደነት እግዚአብሔር ሊነግረን የፈለገው ምንድነው? የእግዚአብሔር ቃልን ምን ጥቅም ይሰጠናል? ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ለመንፈስ ልጁ ለጢሞቴዎስ የጻፈለትን ቃል በማስተዋል ለተመለከተው ልብን የሚያሳርፍ መልካም ምክር አለው።

1. «ሰፍደው ትምህርት»፣ ከኃጢአት መራቅ እንዴት እንደሚቻልና እግዚአብሔር እንደሚወደው ለመላለስ ምን ማድረግ እንደሚኖርብን ከቃሉ ውጪ ማን ሊነግረን ይችላል? ለማመን የምንችለውም ሆነ ያመንንበትን ነገር ለመታዘዝ የምንበረታታው ከቃሉ የተነሣ ነው። «እንገዲያስ እምነት ከመስማት ነው፤ መስማትም በእግዚአብሔር ቃል ነው» (ሮሜ 10:17 የ1980 እትም) እንዳለ ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ፣ ቃሉን በመስማት በእምነት ከእኛ ጋር ስናዋሕደው፣ ብሎም ለቃሉ ታዛዦች ስንሆን ቃሉ በእኛ ውስጥ መሥራት ይጀምራል። ለሚዎች ብቻ ብንሆን ግን፣ «ቃሉን ለምት የማያደርገው ግን፣ የተፈጥሮ ፊትን በመስተዋት እንደሚደድ ሰው ይመስላል፤ ራሱንም ተረድቶ ይሄዳል፤ ወዲያውም እንዲት እንደሆነ

ደረሳል» እንደተባለው መሆናችን ነው (ያዕቆብ 1፡22-23)። የሰማነው ቃል በእምነት ከእኛ ጋር ሲዋሐድ ግን ራሱ ይሠራል፤ የሰማነው ቃል ይለውጠናል፤ ከቃሉ የተነሣም «ፍጹም» ወደ መሆን ለመጓዝ እንደሚችል።

2. «በተገዛዩ»፤ የሰማነውና ከእኛ ጋር በእምነት የተዋሐደው ቃል በተሳሳተ መንገድ ስንጓዝ ይገሥጻል። በጥፋትም ላይ ስንሆን «እንዲህ ተብሎ ተጽፏል» ብለን እንድናስተውልና እንድናስታውስ የሚያደርገን የሰማነውና በእኛ ውስጥ በሙላት ያለው ቃል (ቆላስይስ 3፡16) ነው። ካልሰማን ግን ቃሉ በውስጣችን እንዴት ይኖራል? በውስጣችን ከሌለስ ከየት መጥቶ ይገሥጻል?

3. «ልብንም ለማቅናት»፤ ወደፍጽምና ወደሚወስደው ትምህርት ያስገባን ያ ቃል፤ ስናጠፋ የገሠጸን ያው ቃል፤ ልባችንን በመልካም መንፈሳዊ ሕይወት እየቀረጸና መልክ እያስያዘ እግዚአብሔር ወደሚፈልገው ግብ ያደርሰናል። በእግዚአብሔር መንፈስ የተጻፈው ቃል እግዚአብሔር በእግዚአብሔር መንፈስ የተወደደ «ልብ ቀና» የሆነ ማንነት እንዲኖረን ያደርገናል።

4. «በጽደቅ ላለው ጥበብ ይጠቅማል»፤ በእግዚአብሔር መንፈስ የተወደደውን ማንነት እንድናገኝ የረዳን ቃል ስለጽደቅም በውስጣችን መልካም ሥራን ይሠራል። ስለጽደቅ ብዙዎቻችን ክፉኛ በምንጨነቅበት በዚህ ዘመን መፍትሔው ቃል እግዚአብሔር መሆኑን አለማስተዋላችን ምንኛ ያሳዘን ይሆን? አዎን! «በጽደቅ ላለው ጥበብ» የሚያስፈልገን ሌላ ሳይሆን ቃል እግዚአብሔር ብቻ ነው። ከዚህ ውጪ የሆነው ግን ከክፉው ነው።

5. «ፍጹምና ለበጎ ምግባር ሁሉ የተዘጋጀ ይሆን ዘንድ»፤ ስለጽደቅ ሲመክረን የነበረው ቃል ቀደም ሲል ሲነግረን የነበረውን ፍጽምና ለበጎ ምግባር እየተጠቀምንበት እንዴት መኖር እንዳለብን እየነገረ በተሻለ ሁኔታ ያዘጋጀናል። ይህ ሁሉ የሚከናወነው ግን «በእግዚአብሔር መንፈስ የተጻፈውን» ቃል እግዚአብሔር ስንሰማ የሰማውንም በእምነት ተቀብለን ለመታዘዝ ፍቃደኛ ስንሆን ብቻ ነው።

በዚህ ለእግዚአብሔር ቃል ትኩረት በማይሰጥበት፤ እንዲያውም ሰው ሁሉ ፊቱን ወደተረት ባዞረበት አስጨናቂ ዘመን፤ እግዚአብሔር አንድ የሚታዘዘው ሰው ይፈልጋል። የእግዚአብሔርን ድምፅ ለመስማት ብዙ መድከም አስፈላጊ አይደለም። ለዘመናት ተቀምጦ ከአባራው ብዛት የተነሣ መልኩን የቀየረውን መጽሐፍ ቅዱስን ለማንበብ ፈቃደኛ መሆን ብቻ በቂ ነው። የእግዚአብሔር የልብ መሻት ይህ ነው። እርሱን ለማግኘት ቀዳሚና ተከታይ የሌለው የመጀመሪያው ነገር ቃሉን ማንበብ ነውና ጊዜ መስጠት አስፈላጊ አይደለም። እግዚአብሔር አምላክ እንደልድያ የሁሉን ልብ ይክፈት አሜን! (የሐዋርያት ሥራ 16፡13-15)።

እንተም ሰባኪው «ቃሉን ስበክ! ጊዜው ቢመችም ባይመችም ዝግጁ ሆን፤ በታላቅ ትዕግሥትና በማሰተማር ስቅና፤ ገሥጽ፤ ስበረታታም። ምክንያቱም ሰዎች ትክክለኛ የሆነውን ትምህርት የማይቀበሉበት ጊዜ ይመጣል፤ ከዚህ ደልቅ ሰገዛ ምኞተኞችው የሚሰማማውን፤ የሚያሳክክ ጆርሶችው ሲሰማ የሚፈልገውን እንዲነገሯቸው በዙሪያቸው ብዙ ስስተማሪዎችን ይለበስባሉ። እውነትን ከመስማት ጆርሶችውን ይመልሳሉ፤ ወደ ተረትም ዘወር ይሳሉ። ስንተ ግን በሁኔታዎች ሁሉ የረጋህ ሆን፤ መከፈን ታገሥ፤ የወንጌል ሰባኪን

ተገባር ስክናውን፤ ስንፈገግላችሁን ፈጽሞ» ሲል ሐዋርያው ጳውሎስ ይመክርሃልና ከቃሉ እግዚአብሔር ውጭ አታስተምር። እግዚአብሔር የሚያውቅህ «የወንጌል ሰዛኒ» እንደሆንህ ነውና ከተረቶች ሁሉ ራስህን አርቀህ በወንጌል ሰዛኒነትህ ብቻ ተገኝ (2ኛ ጢሞቴዎስ 4፡2-5 ኢ.መ.ት)።

አባታችን ሆይ፥ በቃልህ መሠረት እንድንናገርና እንድንኖር

እርዳን፤ አሜን!

መግቢያ

ቤተ ክርስቲያናችንን በዓለም ካሉት አብያተ ክርስቲያናት የሚለዩዋት የራስዋ ነገሮች አሏት፡-

- የራሷ የሆነ ቋንቋ ያላት፤
- የራሷ የሆነ ዜማ ያላት፤
- የረዥም ጊዜ ታሪክ የያዘች፤
- በሌሎች ዘንድ የማይገኙ የበርካታ መጻሕፍት ቤተ መዝክርናት።

ሌሎች በርካታ ነገሮችንም ማንሣት ይቻላል። ከእነዚህ «ወፃ» ከሚያደርጓት ነገሮች ውስጥ አንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ ዝርዝሯ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስን ቍጥር በተመለከተ፥ አብዛኛው ዓለም የእግዚአብሔር ቃል ብሎ 66 መጻሕፍትን ይዞ ሲገኝ፥ የእኛ ቤተ ክርስቲያን ግን 81 መጻሕፍትን ይዛለች፤ ቅዱሳት መጻሕፍትም 81 እንደሆኑ ታስተምራለች። በ2000 ዓ.ም. «ቤተ ክርስቲያናችን በራስዋ ልጆች፤ በራስዋ ቋንቋና የስተረገገም ሰዓት ገእዙን መሠረት ያደረገ በአንድ ፕራዝ የተጠቃሰበ የራስዋ የሆነ ቅዱስ መጽሐፍ»¹ ታትሟል።

ይህ መጽሐፍ እንደወጣ፥ ከዚህ በፊት በነበረው ሰማንያ አሐዱ የታየው የአቆጣጠር፥ እንዲሁም በመጻሕፍቱ ውስጥ የነበረው የአስተምህሮ ችግር ተስተካክሎ ይሆን? በሚል አዲሱን እትም ለማግኘት ጓጓሁ። መጽሐፉ መሰራጨት የጀመረ ሰሞን ታትሞ ወደአገር ውስጥ የገባው ጥቂት፥ ሥርጭቱም ደካማ ስለነበር መጽሐፉን ማግኘት አስቸጋሪ ነበር።

¹ ለኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የታተመ የብሉይና የሐዲስ ኪዳን መጽሐፍ ቅዱስ መቅደሙን ይመልከቱ።

በብዙ ድካም መጽሐፉን አግኝቼ ስመለከተው ግን «ጉልቻ ቢበዋወጥ» የሚለውን ተረት አስታወሰኝ። ይህን ጽሑፍ ለማዘጋጀት የፈለግሁት «መጽሐፍ ቅዱስ 66 ነው» «የሰም 81 ነው» በሚለው አሳስፈላጊ ውይይት ውስጥ ለመግባት አይደለም። እኔ ከቀጥሩ ምንም ጉዳይ የለኝም። ትኩረቴ መጻሕፍቱ ከእግዚአብሔር ቃል አንጻር ሲፈተሹ ምን ይመስላሉ? በሚለው ላይ ብቻ ነው። ቤተ ክርስቲያናችን «የእኔ» የምትላቸው መጻሕፍት ሁሉ፣ ቅዱስ ቃሉን የሚጋፉ አንዳይሆኑ ለመጠቀምና ያየሁትን ለማሳየትና እንታረም ለማለት ብቻ ነው።

ለዚህ ጽሑፍ ዝግጅት በ1980 ዓ.ም. ለኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር የታተመውን መጽሐፍ ቅዱስ እና በተመሳሳይ ሁኔታ በ2000 ዓ.ም. የታተመውን አዲሱን እትም ተመልክቼአለሁ። የመነሻ ጥቅሱን ከሁለቱም መጻሕፍት የተጠቀምሁ ሲሆን ከየትኛው እንደወሰድሁ ለማመልከት የ1980 እትም ወይም የ2000 እትም በሚለው ገልጫለሁ። ጥቅሶችን ሳስቀምጥ አሳጥሮ ማስቀመጡ ለአዲስ አገባቢያን ግር እንዳይል በማሰብ፣ ሙሉውን የመጽሐፉን ስም ለመጻፍ ሞክሬአለሁ። ሁለቱንም መጻሕፍት የተጠቀምኩት አንባቢው እጁ ላይ ባለው መጽሐፍ ማነጻጸር እንዲችል ነው። ከዚህ በተረፈ የተጠቀምኳቸውን ጥቅሶች ሁሉ በ2000 ዓ.ም. ከታተመው መጽሐፍ ቅዱስ የወሰድሁ ሲሆን፣ ከእርሱ ውጪ ሲሆን ግን ከጥቅሱ አጠገብ ከየትኛው የመጽሐፍ ቅዱስ እትም እንደወሰድሁ ጠቁሜአለሁ፤ እነርሱም፡-

1. አ.መ.ት. በ1993 ዓ.ም. በኢንተርናሽናል መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር የታተመው አዲሱ መደበኛ ትርጉም፤
2. ቀላል አማርኛ በ1997 ዓ.ም. በመጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር የታተመው ቀለል ባለ አማርኛ የተተረጎመ፤
3. ሕያው ቃል በ1985 በሊቪንግ ባይብልስ ኢንተርናሽናል የታተመው አዲስ ኪዳን፤
4. በ1980 ዓ.ም. እና በ2000 ዓ.ም. የታተሙት ሰማንያ አንድ መጻሕፍት ናቸው።

ክፍል 1

ምዕራፍ አንድ

የሰማንያ አሐዱ መጻሕፍት አቆጣጠር

«የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን በቀኖና የተቀበለችው የብሉይትና የሐዲሳት መጻሕፍት ቀጥሮ ሰማንያ አንድ ነው»² እነርሱም፡-

የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት

1. ኦሪት ዘፍጥረት
2. ኦሪት ዘጸአት
3. ኦሪት ዘሌዋውያን
4. ኦሪት ዘጉልቀ
5. ኦሪት ዘዳግም
6. መጽሐፈ ኢየሱ ወልደ ነዋ
7. መጽሐፈ መሳፍንት
8. መጽሐፈ ሩት
9. 1ኛ እና 2ኛ መጽሐፈ ሳሙኤል*
10. 1ኛ እና 2ኛ መጽሐፈ ነገሥት*
11. 1ኛ መጽሐፈ ዜና መዋዕል
12. 2ኛ መጽሐፈ ዜና መዋዕል
13. መጽሐፈ ኩፋሌ
14. መጽሐፈ ሄኖክ
15. መጽሐፈ ዕዝራና ነሀምያ*
16. ዕዝራ ካልእና ዕዝራ ሱቴኤል*
17. መጽሐፈ ጦቢት
18. መጽሐፈ ዮዲት
19. መጽሐፈ አስቴር

² «የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እምነት ሥርዐተ አምልኮትና የውጭ ግንኙነት» (ገጽ 42-45)።

* እንደ አንድ ነው የሚቆጠሩት።
 * እንደ አንድ ነው የሚቆጠሩት።
 * እንደ አንድ ነው የሚቆጠሩት።
 * እንደ አንድ ነው የሚቆጠሩት።

20. መጽሐፈ መቃብያን ቀዳማዊ
21. 2ኛ እና 3ኛ መጽሐፈ መቃብያን*
22. መጽሐፈ ኢዮብ
23. መዝሙረ ዳዊት
24. መጽሐፈ ምሳሌ
25. መጽሐፈ ተግሣጽ
26. መጽሐፈ ጥበብ
27. መጽሐፈ መክብብ
28. መጽሐፈ መኃልየ መኃልይ
29. መጽሐፈ ሲራክ
30. ትንቢተ ኢሳይያስ
31. ትንቢተ ኤርምያስ
32. ትንቢተ ሕዝቅኤል
33. ትንቢተ ዳንኤል
34. ትንቢተ ሆሴዕ
35. ትንቢተ አሞጽ
36. ትንቢተ ሚካያስ
37. ትንቢተ ኢዩኤል
38. ትንቢተ አብድዩ
39. ትንቢተ ዮናስ
40. ትንቢተ ናሆም
41. ትንቢተ ዕንባቂም
42. ትንቢተ ሶፎንያስ
43. ትንቢተ ሐጌ
44. ትንቢተ ዘካርያስ
45. ትንቢተ ሚልክያስ
46. መጽሐፈ ዮሴፍ ወልደ ኮርዮን

የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት

1. የማቴዎስ ወንጌል
2. የማርቆስ ወንጌል
3. የሉቃስ ወንጌል
4. የዮሐንስ ወንጌል
5. የሐዋርያት ሥራ
6. ወደ ሮሜ ሰዎች
7. ወደ ቆሮንቶስ ሰዎች 1ኛ
8. ወደ ቆሮንቶስ ሰዎች 2ኛ

* እንደ አንድ ነው የሚቆጠሩት።

9. ወደ ገላትያ ሰዎች
10. ወደ ኤፌሶን ሰዎች
11. ወደ ፊልጵስፎስ ሰዎች
12. ወደ ቆላስይስ ሰዎች
13. ወደ ተሰሎንቄ ሰዎች 1ኛ
14. ወደ ተሰሎንቄ ሰዎች 2ኛ
15. ወደ ጢሞቴዎስ 1ኛ
16. ወደ ጢሞቴዎስ 2ኛ
17. ወደ ቲቶ
18. ወደ ፊልሞና
19. ወደ ዕብራውያን
20. የጴጥሮስ መልእክት 1ኛ
21. የጴጥሮስ መልእክት 2ኛ
22. የዮሐንስ መልእክት 1ኛ
23. የዮሐንስ መልእክት 2ኛ
24. የዮሐንስ መልእክት 3ኛ
25. የያዕቆብ መልእክት
26. የይሁዳ መልእክት
27. ራእየ ዮሐንስ

የሥርዓት መጻሕፍት*

1. ሥርዓተ ጽዮን
2. ትእዛዝ
3. ግጽው
4. አብጥሊስ
5. 1ኛ መጽሐፈ ኪዳን
6. 2ኛ መጽሐፈ ኪዳን
7. ቀሌምንጦስ
8. ዲድስቅልያ

ከዚህም በመነሳት ብዙ ጊዜ «የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች

የምንሳቸው ዜሰት ናቸው። የብሰይ ኪዳን መጻሕፍት /46/ እና የሐዲስ

እነዚህ የሥርዓት መጻሕፍት በአዲስ ኪዳን ላይ የሚጨመሩ የካህናት ሹመት አስጣጥና የመሳሰሉትን ስለቤተ ክርስቲያን ሥርዓት ማለትም፣ ስለጥምቀት፣ ስለጸምና ጸሎት፣ ስለ ቁርባን፣ ስለንስሐ አስጣጥ፣ ስለንዋየ ቅድሳት ክብር... የሚናገሩ መጻሕፍት ሲሆኑ፣ በቀድሞውም ሆነ በአዲሱ እትም ላይ አብረው ስላልታተሙ በዚህ መጽሐፍ ስለ እነርሱ ምንም ማለት አልተቻለም።

ሰማንያ አሐዱ በእግዚአብሔር ቃል ሲመዘን

ኪዳን መጻሕፍት /35/ በጠቅላላ 81 ቅዱሳት መጻሕፍትንም በወሰጡ ይዟል።³ ይባላል። እነዚህ ቤተ ክርስቲያናችን የምትቀበለው አቆጣጠርና የመጻሕፍት ዝርዝር ይሁን እንጂ፥ በአቆጣጠሩ ላይ የተለያዩ እይታ ያለ ይመስላል። ቀደም ሲል 46 የብሉይ ኪዳን 35 የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ሰማንያ አሐዱ ተብለው ተቀባይነት እንዳላቸው ቀርቦ ነበር፤ ይህ አባባል ግን በ1980 ዓ.ም. የታተመው ሰማንያ አሐዱ አይስማማበትም እርሱ እንደሚለው ሰማንያ አሐዱ የሚባለው መጽሐፍ «በውስጡ 52 የብሉይ ኪዳን 27 የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍትን» የያዘ እንደሆነ ይናገራል።⁴ በዚሁ መጽሐፍ ላይ ያለው የመጻሕፍት ዝርዝር 85 ነው። እንደ ቤተ ክርስቲያኒቱ የመጻሕፍት አቀባበል ቍጥሩን ሰማንያ አንድ ለማድረስ፡- 1ኛ እና 2ኛ ሳሙኤልን ወደአንድ፣ 1ኛ እና 2ኛ ነገሥትንም እንዲሁ፥ መጽሐፈ ነህምያን ከመጽሐፈ ዕዝራ ጋር፣ ሁለት ጊዜ የተቀመጠውን መጽሐፈ አስቴር አንዱን በማስቀረት፣ መጽሐፈ ዕዝራ ካልእን ከመጽሐፈ ዕዝራ ሱቴኤል ጋር በማጠጋጋት፣ 2ኛ እና 3ኛ መቃብያንን አንድ ላይ በማስቀመጥ፣ ለቆቃው ኤርምያስን ተረፈ ኤርምያስንና ተረፈ ባሮክን ትንቢተ ኤርምያስ ውስጥ በመጨመር፣ ተረፈ ዳንኤልን መዝሙረ ሠለስቱ ደቂቅንና ሶስናን ትንቢተ ዳንኤል ውስጥ በማካተት ድምሩን 81 ለማምጣት ተሞክሯል።

ይህ ማለት፡-

85 የመጻሕፍት ዝርዝር አለ

³ <http://www.mahiberekidusan.org/>

⁴ የ1980 ዓ.ም ሰማንያ አሐዱ መቅደም ይመልከቱ።

ሰማንያ አሐዱ በእግዚአብሔር ቃል ሲመዘን

13 ቱን ብንቀንስ

72 ይቀራል

+1 መጽሐፈ ዮሴፍ ወልደ ኮርዮን (በብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ላይ) ሲደመር

73

+8 የሥርዓት መጻሕፍት (በሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ላይ) ሲደመር

«ገታ ከዕርገቱ በፊት ከትንሣኤው በኋላ ሰደቀ መዛሙርቱ ያስተማራቸው ሁለቱ ኪዳናት /መጽሐፈ ኪዳን ቀዳማዊና ካል/ እንዲሁም ዲድስቅልያና ቀሌምንጦስ ሲጨመሩ ደገሞ ስምንቱ የሐዲስ ኪዳን የሥርዓት መጻሕፍት /ከ35ቱ የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት መካከል የሥርዓት ክፍል መጻሕፍት/ ይባላሉ። እነዚህም ቤተ ክርስቲያን ከምትቀበላቸው 81ዱ መጻሕፍት ውስጥ ስምንቱ የሥርዓት መጻሕፍት የሚባሉት ናቸው»። ክርስቶስ ከትንሣኤው በኋላ ሰደቀ መዛሙርቱ ያስተማራቸው እንደሆነ ቢነገርም ግን እስከአሁን ድረስ ለሕዝብ በሚበቁበት ሁኔታ ታትመው አልወጡም።

81 መጻሕፍት ይሆናል።

አዲሱ እትም ወጣ ሲባል ይህ ተስተካክሎ እንደሚወጣ ተስፋ ተደርጎ ነበር፤ ነገር ግን የባለና ሌላ ችግር የያዘ ሆኖ ተገኘ። በሐዲሱ መጽሐፍ የማውጫ ዝርዝር ላይ መጻሕፍቱ ሲቆጠሩ በትክክል ሰማንያ አንድ ይሆናሉ። ነገር ግን ተረፈ ባሮክ ከተረፈ ኤርምያስ የተወሰደ ነውና፥ ከእርሱ ጋር ቢካተት ወደ ሰማንያ ዝቅ ይላል። እንደገና ሐዲስ ኪዳን ላይ መጨመር የነበረባቸው ስምንት

⁵ <http://www.mahiberekidusan.org/>

መጽሐፍት እና ብሉይ ኪዳን ላይ አሁንም የተተወው መጽሐፈ ዮሴፍ ወልደ ኮርዮን አብረው ቢቆጠሩ ወደ ሰማንያ ዘጠኝ ከፍ ይላል። ይህን ሰማንያ ከክል እንደተለመደው መጽሐፈ ሳሙኤል፣ መጽሐፈ ነገሥት፣ መጽሐፈ ነሐምያ፣ 2ኛ ዕዝራ፣ 3ኛ መቃብያን፣ ባርክ፣ ሰቆቃው ኤርምያስ፣ ተረፈ ኤርምያስ (ተረፈ ባርክ) ወደቦታቸው ቢመለሱ ውጤቱ፡-

80

- 8

72

+ 8 የአዲስ ኪዳን ተጨማሪ መጽሐፍት

80

+ 1 የብሉይ ኪዳን የተረገው ተጨማሪ መጽሐፍ

81 ይመጣ ነበር።

ከዚህ በመነሳት አዲሱ መጽሐፍ በእርግጥ መሉ (ሰማንያ አንድ) ነው ወይስ ጎደሉ? የሚል ጥያቄ ቢነሳ መልሱን ለማግኘት አስቸጋሪ ነው፤ ምክንያቱም እንዳለ ተቀባይነትን ቢያገኝ ሰማንያ አንድ መጽሐፍት፤ በአቆጣጠር የሚጠጋጉትን ቢጠጋጉ 72 መጽሐፍት ነው የሚሆነው። ዲያቆን ብርሃኑ አድማስም ይህ ግር ስላላቸው ይመስላል፡ «አዲሱ መጽሐፍ ቅዱስ በቁጥር 81 መጻሕፍትን ይዞ ታትሞሽ። ይሁን እንጂ በቤተ ክርስቲያናትን ለ35ቱ ሐዲሳት ተጨማሪ ተደርገው የሚቆጠሩት 8ቱ ተጨማሪ መጻሕፍት ስልተካተቱም» ያሉት።

⁶ «ሐመር» መጽሐፍት 16ኛ ዓመት ቁጥር 4 (ገጽ 28)።

ከዚህ በመነሳት አዲሱ መጽሐፍ በስሙ ሰማንያ አሐዱ ይባል እንጂ በአቀማመጡ ሰማንያ አንድ መጽሐፍትን እንዳልያዘ ግለጽ ነው። ማለትም ስምንቱን የአዲስ ኪዳን መጽሐፍት በመጨመር ከ72 መጽሐፍት ጋር ሲቆጠር የአንድ መጽሐፍ ማለትም በብሉይ ኪዳን መግባት የነበረበት የመጽሐፈ ዮሴፍ ወልደ ኮርዮን ጉድለት ይታያል። ስለዚህ በቁጥር የተቀመጡት ሰማንያ አንድ መጽሐፍት ላይ ዘጠኝ መጽሐፍት በመጨመር ወደዘጠና ከፍ ማድረግ ወይም በማጠጋጋት ወደሰማንያ አንድ ዝቅ ማድረግ አስፈላጊ ሊሆን ነው።

በቁጥር ላይ የተረጋገጠ ነገር ለማግኘት አስቸጋሪ ነው ለዚህ ይመስላል ዶክተር ዲበኩሉ ዘውዴ «... 81 ቁጥር ስንደ በአንድ ተዘርዘር የተሳበረበት መንገድ፣ ያው እንደተለመደው በቃል በትውፊት እንጂ በግልጽ በጽሑፍ ተቀምጦ የተሳበረ ስላልሆነ፣ ባለበት መልኩ ቀመን የምንገኝ ብቻ ከሆነ፣ ከሌሎች አብዮተ ክርስቲያናት ቅዱሳት መጻሕፍት ዘርዘር ጋር እንዲት ይታያል? ወደሚል ጥያቄ መግባቱ ገደ ነበር» የሚል ትዝብታቸውን ያሰፈሩት⁷።

ይህን ሐሳብ ዲያቆን ብርሃኑም «... ከእኛ ቤተ ክርስቲያን ትውፊት አንፃር ቁጥረ ከመቼ ጀምሮ እንደነበረ በትክክል ማረጋገጥ ባይቻልም፣ እጅግ ቀደም ብሎ እንደነበረ ለመረዳት ገን አያዳግትም። ይህን የምናወጣው ምክንያትም ከእኛ የቀደሙ ሰቃውንት መካከል ቁጥረ ላይ ጥያቄ ስንሥተው የተከራከረ እስካሁን ስላገጠመንም። እንዲያውም ስብዛኛዎቹ የሚደክሙት መጻሕፍቱን በቁጥር 81 ለማምጣት ነው»

⁷ «81 ቅዱሳት መጽሐፍትና ምንጮች - ቀናናት በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን» ዶክተር ዲበኩሉ ዘውዴ (ገጽ 13)።

በማለት ይጋራታል፤ «ድካሙን ምን እመጣው?»⁸ ሊሉም ራሳቸው ይጠይቃሉ።

ይህ በአቆጣጠሩ ላይ የጠፋው ስምምነት ከመጽሐፉ አልፎ በቆጣሪዎቹ ላይም ይንጸባረቃል። የ«ዓምደ ሃይማኖት» መጽሐፍ አዘጋጅ. «እነዚህን... መጻሕፍት ሳታንደሰ የኢትዮጵያ ስርተዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ትቀበላለች» የሚሉት፥ ሦስት መጻሕፍትን ማለትም፥ መጽሐፈ መቃብያን ቀዳማዊ እና እንደ አንድ የሚቆጠሩትን 2ኛ እና 3ኛ መቃብያንን እንዲሁም መጽሐፈ ዮሴፍ ወልደ ኮርዮንን በማጉደል ነው።

«መርሐ ጽድቅ ባህስ ሃይማኖት» መጽሐፍ ላይ በሰፈረው መሠረት ከሆነ ደግሞ፥ መጽሐፈ ነህምያና መጽሐፈ ዕዝራ (ሁለቱ መጻሕፍት እንደ አንድ ነው የሚቆጠሩት) እና ዮሴፍ ወልደ ኮርዮን አይጨመሩም።¹⁰ ወደ «ፍትሕ ነገሥት» መለስ ሲባልም፥ እንደ «መርሐ ጽድቅ ባህስ ሃይማኖት» ሁሉ እርሱም መጽሐፈ ነህምያና መጽሐፈ ዕዝራን ትቷቸዋል። በአንጻሩ እንደአንድ ነው መቆጠር የሚገባቸው የሚባሉትን ሁለቱን በአንድ ይቆጥራቸውና ሲደምር ግን፥ ሁለቱን መጽሐፈ ሳሙኤል፤ ሁለቱን መጽሐፈ ነገሥት እንዲሁም መጽሐፈ ዕዝራ ካልእንና ዕዝራ ሱቴኤልን በተናጠል ነው የሚደምራቸው፤ የትኛውን ነው መቀበል የሚገባው?

⁸ «ሐመር» መጽሐፍት 16ኛ ዓመት ቍጥር 4 (ገጽ 28)።
⁹ «ዓምደ ሃይማኖት» ብርሃኑ ጎበና (ገጽ 35-36)።
¹⁰ «መርሐ ጽድቅ ባህስ ሃይማኖት» (ገጽ 145-147)።

ያም ሆነ ይህ ፍትሕ ነገሥት መጽሐፈ ኩፋሌን «ሳወር ስለተገኘበት» ብሎ ከቍጥር ሲያወጣው ሄኖክንም እንዲሁ ሊቆጠር እንደማይገባው በግልጽ ቃል አስቀምጧል።¹¹ አለቃ ኪዳን ወልድ ክፍሌም መጽሐፈ ሄኖክንና ኩፋሌን እንደ ምሳሌ በማንሳት «ሐዋልድ» በማለት ይጠሯቸዋል።¹² በዚህ ዓይነት የሒሳብ ስሌት ነው የብሉይ ኪዳን መጻሕፍትን ዝርዝር ወደ 46 ሰማድረስ ጥረት እየተደረገ ያለው።

የአዲስ ኪዳን ተጨማሪ የተባሉትን መጻሕፍት በተመለከተ፥ በተስፋ ገብረ ሥላሴ ማተሚያ ቤት በ1992 ዓ.ም. የታተመው ፍትሕ ነገሥት የማያውቃቸው ሲሆን፥ በ1995 ዓ.ም. ሳሁለተኛ ጊዜ በትንሣኤ ዘገባኤ ማተሚያ ቤት የታተመው ደግሞ፥ «ስምንቱን መቼ ተናገረና» ብሎ ሊያግባባ እየሞከረ ይጨምራቸዋል። ምክንያቱም «መተርጎሙን ፍትሕ ነገሥት ጸሓፊው (የፍትሕ ነገሥት) እብነ ስዕ ስላዕ በዚህ ፍትሕ ነገሥት 81 መጻሕፍት ብሎ ተነሥተ፥ ከ71 ወይም 73 መጻሕፍት ላይ በመቀመ፥ የተከሰተውን ልዩነት ለመሸረን ሲሉ ከእነዚህ በፍትሕ ነገሥት ከተዘረዘሩት 73 መጻሕፍት ላይ፥ 8 መጻሕፍትን፡- ሁለት መጻሕፍት ኪዳንን፤ 4 መጻሕፍት ሲናዶስን፤ 1 መጽሐፈ ቀሌምንጦስንና 1 ዲድስቅዕያን በመጨመር 81 ቍጥር እንዲሞላላቸው ያደርጋሉ። የኢትዮጵያ ስርተዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ጉባኤ፥ ይህንን መስመር ነው ሲከተል

¹¹ «ፍትሕ ነገሥት ንባብና ትርጓሜው» (ገጽ 43)።
¹² «መጽሐፈ ሰዋሰው ወገስ ወመዝገበ ቃላት ሐዲስ» ኪዳን ወልድ ክፍሌ (ገጽ 19)።

የሚታየው»¹³ በጥቅሉ ግን የመጻሕፍቱን ብዛት ሰማንያ አንድ ሰማድረግ ገና ችግር እንዳለ ይታያል።¹⁴

የዚህ መጽሐፍ ዓላማ መጻሕፍቱ 81 እንደሆነና እንዳልሆነ ማብራሪያ ማቅረብ አይደለም። «የቅዱሳን መጻሕፍት ብዛት 81 መሆኑን ሲያያዝ ከመጣው ትውፊት በስተቀር በግልጽ የተወሰነ ነገር» እንደሌለ፥ ሰፊ ማብራሪያ ለማግኘት ከፈለጉ «81 ቅዱሳን መጻሕፍትና ምንጮች - ቀኖናት በኢትዮጵያ ጳርቶዩክስ ቤተ ክርስቲያን» የተሰኘውን በዶክተር ዲበኩሉ ዘውዴ የተጻፈውን መጽሐፍ ይመልከቱ።

¹³ «81 ቅዱሳን መጻሕፍትና ምንጮች - ቀኖናት በኢትዮጵያ ጳርቶዩክስ ቤተ ክርስቲያን» ዶክተር ዲበኩሉ ዘውዴ (ገጽ 244-245)።

¹⁴ «ፊ» መንፈሳዊ መጽሔት ፋጥር 20 (ገጽ 5-10)።

ክፍል 2

ምዕራፍ ሁለት

ሁለቱ ሲተያዩ

በአሁኑ ወቅት ወደ መጽሐፍ ነጋዴ ተጠግተው «ሰማንያ አሐዱ መጽሐፍ ቅዱስ አለ?» ብለው ቢጠይቁ፥ «የትኛውን ነው የፈለጉት?» ወይም «አዲሱን ነው? ወይስ የቀድሞውን?» ይልጋቸዋል። ሁለቱም በየዘመናቸው «የቤተ ክርስቲያናችን መጽሐፍ» በሚል አቀባበል ተደርጎላቸዋል። ነገር ግን የትኛው ነው የቤተ ክርስቲያናችን መጽሐፍ? የአሁኑ (አዲሱ) «ከመጽሐፍ ቅዱስነቱ» አንጻር፥ ከቃለ እግዚአብሔር ጋር ይስማማል ወይ? የሚለውን ከማየት በፊት፥ ተስተካክሎ የተባለውን አዲሱንና ችግር ነበረበት የተባለውን የቀድሞውን ማነጻጸር አስፈላጊ ነው።

14 ዓመታትን የፈጀው አዲሱ ሰማንያ አሐዱ መጽሐፍ ሦስት ጊዜ በተለያዩ አካላት ተዘጋጅቶ እንደነበረ ለመጽሐፍ ቅዱሱ ምረቃ የተዘጋጀው መጽሔት የዝግጅቱን ሂደት እንዲህ አስነብሶ ነበር፡- የመጀመሪያዎቹ በ1986 የተመረጡ ሊቃውንት ሲሆኑ ይህ ስብሰባ ሦስት ዓመታት ፈጅቶበት ያዘጋጀውን የትርጉም ስራ «ኮሚቴው ያቀረበውን ብፁዓን ሲቃነ ዳዓሳትና ታዋቂዎች ሊቃውንት ያሰበት ሌላ ኮሚቴ ተሠደሞ ትርጉሙን እንደገና እንዲያዩትና እንዲያርጡት ተደረገ። ይህ ሁለተኛው ኮሚቴ ግን እንደገና በአዲስ መልክ የትርጉም ሥራውን መስራት ጀመረ፤ ይህ ኮሚቴ ትርጉሙን የገእዙን ምንባብ ብቻ መሰረት በማድረግ ፈጽሞ በ1989 ዓ.ም. መጨረሻ ላይ በቅዱስ ፓትርያሪክ ቀረበ።።

ይህን ያህል ከተሰራ በኋላ ደግሞ «ይህም ሥራ ስርኪ ሆኖ ለባዕተገኘ በሕንድ ሲቀ ጳጳስ የሚመራ የሲቃውንት ጉባኤ ተዘደሞ» እንደገና መሰራት ጀመረ፤ የሦስተኛው ኮሚቴ ስራ፡ ከዚህ ቀደም በሁለት ጊዜ የተሰራው እንዳለ ሆኖ ብሉይ ኪዳንን በተመለከተ «ከክርስቲስ ልደት በፊት ከዕብራይስጡ ከሰበሳ ሲቃናት ወደገሪክኛ የተተረጎመውን ትርጉም በማነጻጸር፤ እንዳንድ ልዩነትም ሲያጋጥም በገርጌ ማስታወሻ» ማሳየትንም ያከታተ ነበር፤ ከዚህ ሁሉ በኋላ መጽሐፉ ለንባብ በቃ¹⁵። እንዲህ ባለ ድካም የተሰራው መጽሐፍ አርቶዶክሳዊ ነው?? ቤተ ክርስቲያኒቱ ከምትመራበት መጽሐፍ ቅዱስ ጋር ተስማሚ የሆነ መልእክት የሚያስተላልፍ ይሆን? ከምዕራፍ ሦስት ጀምሮ ከቤተ ክርስቲያኒቱ አስተምህሮ ጋር እንደማይስማማ ቀርቧል።

«... መሠረታዊ የሆኑት የቃላት፣ የሐረጎች፣ የዓረፍተ ነገሮች መጨመር መቀነስ መኖሩና ስለመኖሩን ...» ለማየት የሚሞክረው ሐመር መጽሔት፡ ሁለቱን መጻሕፍት ከግእዙ ጋር ያነጻጽርና ከግእዙ ጋር ተስማሚ መሆኑን በማድነት ይጽፋል። ለአብነትም የቀድሞው እትም ዘፋኝነትን ከሥጋ ሥራ ጋር መድቦ ሲያስቀምጥ፡ አዲሱ እትም ላይ ግን ዘፋኝነትን አያገኙትም። «ምነው?» ቢባል፡ ሐመር «ግእዙም ላይ እንደሌለ ገን ያስተውሉ» የሚል መልስ አለው።¹⁶ ከዚህ በመነሣት የአዲሱ እትም ምንጮች ግሪኩና ዕብራይስጡ ሳይሆኑ፡ ግእዙ መሆኑን ለመረዳት ይቻላል።

¹⁵ «መጽሐፍ ቅዱስና የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን» ልዩ እትም መጽሔት (ገጽ 8)።

¹⁶ «ሐመር» መጽሔት 16ኛ ዓመት ቍጥር 4 (ገጽ 25)።

በዚሁ በሐመር መጽሔት ላይ ስለማቴዎስ 24.41 የተጻፈውን መመልከቱ ሐሳቡን ግልጽ ያደርገዋል። «በማቴዎስ 24.41 ላይ «ቡስት ሰዎች በሕንድ ስልጋ ይተኛሉ፤ እንዲህ ይወስዳሉ፤ ቡስተኛውን ይተዋሉ» የሚለው በአዲሱ መጽሐፍ ቅዱስ የተጨመረ፡ በቀድሞው ገን የሌለ ነው። ይህም ምክንያቱ ዓረፍተ ነገሩ በግሪኩ ባለመኖሩና በግእዙ በመኖሩ ነው»።¹⁷

የመጽሐፉ ትርጉም «ዘገጅት የተከተለው መሠረታዊ ቋንቋ የገዕዝ ቋንቋ ነው» የሚሉት መጋቢ ብሉይ ሰይፈ ሥላሴ የሐንሰ በበኩላቸው፡ ይህ የሆነበትን ምክንያት ሲያስረዱ «ቅዱሳት መጻሕፍት ከተተረጎሙበት ቋንቋ ከገዕዝ ተተርጎሟል። ምን ጊዜም የቤተ ክርስቲያን ሲቃውንት ከገዕዙ ጋር እይዛድም የሚል ሐሳብ ስለነበራቸው የገዕዙን ቋንቋ እንዲከተል ሆኗል» ብለዋል¹⁸። እርሳቸውም ሆኑ ሌሎች የዘነጉት ነገር መጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈበት እናት ቋንቋ ግዕዝ አለመሆኑን ነው። መጽሐፉ መተርጎምም ሆነ መስተያየት የነበረበት የመጀመሪያዎቹ ጸሐፍት ከጻፉበት ከምንጩ ጋር ነበር። ይህ ባለመሆኑ የሰህተት ትምህርት ወደቤታችን እንዲገባ በር መክፈታችን ግልጽ ነው።

የ1980ውና የ2000ው እትም ውስጣቸው ባለው የመጻሕፍት አቀማመጥም አይመሳሰሉም። በ1980ው እትም 39ኙን የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት በቅደም ተከተላቸው እንደተቀመጡ ሆነው ተጨማሪዎቹ አሥራ ስምንቱ መጻሕፍት

¹⁷ የቀደመው መጽሔት (ገጽ 26)።

¹⁸ «ቤተሰብም ዘኦርቶዶክስ ተዋሕዶ» ጋዜጣ ቅጽ 1 ቍጥር 4 (ገጽ 6)።

ደግሞ ሐዲስ ኪዳን ከመጀመሩ በፊት «ተጨማሪ (ዲዩትሮካናኒካል) የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት» በሚል ይገኛሉ። በ2000ው እትም ላይ ግን መጻሕፍቱ ከአሥራ ስምንት ወደ አሥራ አራት ዝቅ ብለው በሌሎች የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥ ተደባልቀው እንዲቀመጡ ተደርገዋል። አንድ ላይ ተደባልቀው እንዲቀመጡ ያስፈለገበትን ምክንያት መጋቢ ብሉይ ሰይፈ ሥላሴ ዮሐንስ ሲናገሩ፡- «(የ1980ው እትም) የኢትዮጵያ ጅርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የምትቀበላቸው ሲሱች የማይቀበሏቸውን እንደ ሂናክ፣ ኩፋሲ፣ በዳንኤል ላይ ያሉ በአስቲር መቃብያን መጽሐፍ ወዘተ... ያሉትን እነዚህን ሰብቻ ትንቢተ ሚስክያስ ካበቃ በኋላ ሰደቶ ከማስቀመጡም በላይ ሁለተኛ የቀኖና መጻሕፍት ብሏቸዋል። ቤተ ክርስቲያቱ ግን ሁለተኛ የቀኖና መጻሕፍት አትላቸውም። ስሁን እኛ እንዳስቀመጥናቸው ነበር መቀመጥ የነበረባቸው»¹⁹ በማለት በዚያን ጊዜ የተሰራው ትክክል እንዳልነበረ ተናግረዋል።

ቤተ ክርስቲያኒቱ በዚህ ሐሳብ የምትስማማና፤ ከዚህ በፊት የታተመው ሰማንያ አሐዱ ትክክል እንዳልሆነ የምትናገር ከሆነ፤ ይህን አቋሟን በግልጽ ይፋ በማድረግ የገንዘብ ድጋፍ ላደረጉላት አካላትም ማሳወቅ ነበረባት። ነገር ግን እንደዚያ አልሆነም፤ መጋቢ ብሉይ አሁን በታተመው ቤተ ክርስቲያኒቱ ምንም ቅሬታ የለባትም ለማለት ደፈር ይበሉ እንጂ መጽሐፍ ቅዱሱ እንዲታተም የገንዘብ ድጋፍ ካደረገው ከ«ተባበሩት የመጽሐፍ ቅዱስ ማኅበራት» ጋር ተጨማሪዎቹ መጻሕፍት አሁን

¹⁹ የቀደመው ጋዜጣ።

እንደተቀመጡት ሳይሆን ቀድሞ (በ1980) በነበሩበት ሁኔታ እንዲታተም ስምምነት እንደነበራቸው የመጽሐፍ ቅዱሱ ምረቃ ዕለት ታትሞ የነበረውን መጽሔት ጠቅሰው ዲያቆን አግዛቸው ተፈራ «... በዲሱን መጽሐፍ ቅዱስ ታሳትም ዘንድ የገንዘብ ደጋፊ ሳደረገላት ለተባበሩት የመጽሐፍ ቅዱስ ማኅበራት» መመሪያም ተገዢ አወጣጥቶ፤ ምክንያቱም በማኅበራቱ መመሪያ (Guidelines) መሠረት ተጨማሪዎቹን መጻሕፍት የያዘ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም ሥራ በሚሰራበት ጊዜ ተጨማሪዎቹ መጻሕፍት ሳይበተኑና ስንድ ሳይ ሆነው፡- ከብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ቀጥሎና ከዐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ቀድመው እንዲጠረዙ ያዛል» የሚል ትዝብታቸውን አስቀምጠዋል²⁰።

ቤተ ክርስቲያኒቱ ይህን ብቻ አይደለም የተላለፈችው የዓለም አቀፍ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር «ዳዋና ጸሐፊውም የኢትዮጵያ ጅርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ብሉይ ኪዳንን ከሰብዓ ሊቃናት፣ ሐዲስ ኪዳንን ደግሞ ከጽርኩ (ከገሪኩ) የሚተረጎም ከሆነ UBS ስትርጉሙና ሰጎትመቱ ዕርዳታ እንደሚያደርግ ፕሮ 24 1992 ዓ.ም. በተዳፈ ደብዳቤ ለቅዱስነታቸው አስታወቁ» ለዚህም እንዲረዳ የሰብዓ ሊቃናት ሊቅ ወደኢትዮጵያ መጥተው ስልጠና እንዲሰጡ የተደረገ ቢሆንም በተደጋጋሚ እንደተባለው መጽሐፉ የተዘጋጀው ለእናት ቋንቋው ሳይሆን ለግእዙ ባሪያ በመሆን ነው። ይህንንም በልዩ እትሙ መጽሔት ላይ እንዲህ ሲሉ አስቀምጠውታል፡- «ትርጉሙ

²⁰ «የለውጥ ያለህ!!!» ዲያቆን አግዛቸው ተፈራ (ገጽ 184)።

የተካሄደው በተሰይዘው ብሉይ ኪዳን በግንዛቤ ምንጣብና የግንዛቤ እናት በሆነው በሰብሳቢ ሴታናት (Septuagint) ምንጣብ መሰረትነት ነው»²¹።

የሁለቱ መጻሕፍት ልዩነት የሚጀምረው ከማውጫው ነው። በ1980ው አትም መጽሐፍ ላይ አስቴር ሁለት ጊዜ ሲታተም፤ የ2000ው አትም ግን አንዱን ብቻ ወስዷል። ከዚህ በተረፈ በ1980 አትም ላይ ያሉ የ2000ው ላይ ግን በሌሎች ውስጥ የተካተቱትን፡- ጸሎተ ምናሴን፤ መዝሙረ ሠለስቱ ደቂቅንና ተረፈ ዳንኤልን ሰማንያት አይቻልም። በአንጻሩ «ተረፈ ባርክ» እንግዳ ሆኖ ብት ብሏል። ከዚህ በመነሳት ወደ ቆጠራው ሲገባ፤ በሁለቱ መጻሕፍት መካከል የተጥር ልዩነት መኖሩን ለመረዳት ይቻላል። ይህን በምዕራፍ አንድ መቅረቡ ይታወሳል። ሁለቱ መጻሕፍት ያላቸው ልዩነቶች በሚከተለው ሠንጠረዥ ይትያል። ልዩነቱ ጉላ ተደርጎ (በልድ ሆኖ) ተቀምጧል።

ጥቅስ	የ1980 ዓ.ም. አትም	የ2000 ዓ.ም. አትም
መጽሐፈ ኩፋሌ ም. 4 ቍ. 11	ንዋየ ቅድሳቱን አትንዝ፤ ለወንድ ልጅ የታዘዘውን ይህን ቀን እስክትፈጽም ድረስ ወደ ቤተ መቅደስም አንዳትገባ ሥርዓት ተጻፈ። ሴት ልጅ ብትወልድ ቀድሞ ሔዋን ሁለት ሰባዔ ቆይታ እንደተፈጠረች ሁለት ሰባዔ በአራስነትዋ ትቆይ <u>ሠላሳ ስድስት ቀንም</u> ንጽሕ በሚሻ ደምዋ ትቆይ፤ ሁሉም ሰማንያ ቀን	የተቀደሰውን ሁሉ አትንዝ፤ ለወንድ ልጅ የታዘዘውን ይህን ቀን እስክትፈጽም ድረስ ወደ ቤተ መቅደስ አትገባ። ሴት ልጅ ብትወልድ እንደ መጀመሪያዎቹ ሁለት ሰባዔያት በአራስነቷ ሁለት ሰባዔያት

²¹ «መጽሐፍ ቅዱስና የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን» ልዩ አትም መጽሔት (ገጽ 8)።

	ይሆናሉ።	ትቁያለች። <u>ስድሳ ስድስት ቀንም</u> በመንጻቷ ደም ትቁያለች። ሁሉም ሰማንያ ቀኖች ይሆናሉ።
ዕዝራ ሱቴኤል ም. 3 ቍ. 6:7	ይነግሣል ብለው ብዙ ሰዎች ያልጠረጠሩት ሐሳዊ መሲሕ ይነግሣል፤ <u>ከሰማየ ሰማያት ወረድሁ ከድንገል ማርያም ተወሰድሁ ሲል ሁሉ ቃሉን ይሰማል።</u>	ብዙዎች ያልጠረጠሩት ይነግሣል፤ ሁሉም ቃሉን ይሰማል።
ም. 4 ቍ. 5-6	የሚመጣው ዓለም የመንግሥተ ሰማይ ምስጢር ሳይታወቅ ሃይማኖትን የሚያጸናት ሰዎች <u>በልባ ሥላሴ</u> ሳይቆጠሩ፤ የዚያን ጊዜ <u>ፍጡር ያይደላሁ</u> እኔ ይህን ዓለም እጎበኝ ዘንድ አስቤአለሁና፤ ቀድሞ በነበረች አድራ ጌላ <u>እኔ ሰው ሆኜ ሥጋ ሰብሼ አስተምራለሁ።</u>	የሚመጣው ዓለም ፍለጋ ሳይታወቅ፤ የጋጥኦን ጥላ ሳይወገድ፤ የጌታ ማኅተም ሕግን በሚጠብቁና ሃይማኖትን በሚያምኑ ላይ ሳይታተም፤ ያን ጊዜ እኔ ራሴ ይህን ዓለም እጎበኝ ዘንድ አሰብሁ ሌላም አይደለም።
ም. 5 ቍ. 28-29	<u>ልጄ ክርስቶስ</u> ከሱ ጋር ካሉ ከጻድቃን ጋራ ይገለጣልና የተነሡ ጻድቃንን ደስ ይላቸዋል። ከዚህ በኋላ <u>ልጄ ክርስቶስ በዕለተ ዓርብ የጀመረውን አንልግሉት ይፈጽማል።</u> እኔምሮ ያለው ሰውም ሁሉ ክብሩን ይፈጽማል።	የእኔ መሲሕ አብረውት ካሉት ጋር ይገለጣልና የሚነሡትንም ደስ ያስኛቸዋል። ከዚህ በኋላ ልጄ መሲሐ ይፈጽማል። እኔምሮ ያለውም ሰው ሁሉ ይፈጽማል።
ም. 12 ቍ. 26	ዓለሙን ሁሉ በሱ ያድን ዘንድ ለጌላ ዘመን <u>ከዚህ ያዘጋጀው ይህ ወልድ ነው።</u> ከመከራም የተረፉትን	ዓለሙን ሁሉ በእርሱ ያድን ዘንድ ለጌላ ዘመን ልዑል የጠበቀው ይህ ነው።

	ሰዎች እርሱ በተደላ በደስታ ያኖራቸዋል።	እርሱም የተረፉትን በሥርዐት ያኖራቸዋል።
ም. 12 ቍ. 34 37	ቁጥር የሌላቸው ሰዎች አንድነት ተሰብስበው ይበዛሉ፤ መጥተው ይገድሉት ዘንድ እንደ ወደዱ ያየኸው እሱ ግን በመስቀል ይሰቀላል። <u>መስቀል ይዘጋጃል፤</u> ለሁሉም ፈጽሞ ተዘጋጅቶ ይታያል፤ በእግዚአብሔር ፈቃድ ወደተደረገ በሰው ፈቃድ ወዳልተደረገ ወደ መስቀል ሲወጣ ያየኸው ጋጢአት ለመሥራት እንደ አውሎ ነፋስ ፈጣን የሆኑ አሕዛብን በጋጢአታቸው የሚለድባቸው ተቀዳሚ ተከታይ የሌለው ይህ ወልድ ነው። የጋጢአታቸውንም ፍዳ በፊታቸው ይገልጥባቸዋል፤ ጋጢአትም ለመሥራት እንደ አሳት ነበልባል የሆኑትም ሰዎች ጽኑ ፍዳ ያመጣባቸዋል።	ቁጥር የሌላቸው ሰዎች እንዳያሳቸው መጥተው ሲገድሉት ወድደው በአንድነት በዝተው ይለባለባሉ። እርሱ ግን በጽዮን ተራራ ራስ ይቆማል። ያለ ሰው እጅ የተፈጠረው ተራራ ሲወጣ እንዳየኸው፣ ጽዮን ትመጣለች፤ ተዘጋጅታና ተሠርታም ለሁሉ ትታያለች፤ እንደ ዓውሎ ነፋስ የሆኑ አሕዛብን በጋጢአታቸው የሚዘልፋቸው እርሱ ወልድ ነው። የሥራቸውንም ክፋት በፊታቸው ይገልጥባቸዋል። እንደ አሳት ነበልባል የሆኑትም በጽኑዕ የሚሠቃዩበትን ይገልጣል።
ዕዝራ ካልአ ም. 7 ቍ. 3	ቤተ መቅደሱም ፈጥኖ ተሠራ መምህራን የሚሆኑ ሐጌና ዘክርያስ ትንቢት እየተናገሩላቸው የተለየ ቤተ ክርስቲያን ሠሩ።	የቤተ መቅደሱም ሥራ ነቢያቱ ሐጌና ዘክርያስ ትንቢት እየተናገሩላቸው ፈጥኖ ተከናወነ።
ሲራክ ምዕራፍ 3 ቍ. 22	ሥላሴ ከሰው ይልቅ የገለጠልህ ምስጢር የለምና ከግብር ገብተህ ባሕርየ ሥላሴን አትመርምር።	አላስፈላጊ ሥራዎችን አትመራመር፤ ከሰዎች ይልቅ

		ለአንተ እጅግ ተገልጧልሃልና።
ም. 4 ቍ. 27	ፈጣሪህ እግዚአብሔር ስላንተ ይከራከርልሃልና እስክትሞት ድረስ በሃይማኖት አትከራከር።	ፈጣሪህ እግዚአብሔር ስለአንተ ይከራከርልሃልና ለሞት እስክትደርስ ስለ እውነት ተከራከር።
ም. 9 ቍ. 2	ምሥጢርህን እንዳታወጣብህ ልብህን ለሴት አትስጣት።	ገይልህን እንዳታደክምብህ ለሴት ልብህን አትስጣት
ም. 24 ቍ. 3፣ 6፣ 8፣ 10፣ 11፣ 32	እኔ ከእግዚአብሔር አብ ተወሰድሁ፤ ምድርንም እንደ ጉም ሸፈንኳት... በባሕርም ማዕበል መካከል በየብስ መካከል ተመላለስሁ፤ ከአምስት ሺህ አምስት መቶ ዘመን አስቀድሞ የሕዝቡንና የአሕዛቡን ሥጋ አልተዋሐድሁም። ... ከዚህ በኋላ ሁሉን የፈጠረ አብ አዘዘኝ፤ ሁሉን የፈጠረ አብ ሥጋን አዋሐደኝ፤ የያዕቆብን ሥጋ ተዋሐድ ከአስራአልም በነሣኸው ሥጋ ሁሉን ግዢ አለኝ። ... በሱ ፈቃድ በከበረ በማርያም ማገፀን ሥጋን ተዋሐድኩ፤ በምኩራብም አስተማርኩ። በቤተመቅደስም እንደዚሁ አስተማርኩ አብ ባሕርዝኝ በኢየሩሳሌምም ወገኔልኝ አስተማርኩ።... ዳግመኛም ጥበብን እንደ	እንዲሁም አለች፡- እኔ ከልዑል አፍ ወጣሁ፤ ምድርንም እንደ ጉም ሸፈንኳት። ... በባሕርም ማዕበል ላይ በየብስም መካከል ሁሉ፣ በሕዝቡና በአሕዛቡ ሁሉ ጥሪትን አደረግሁ። ... ከዚህም በኋላ ሁሉን የፈጠረ አዘዘኝ፤ ፈጣሪም ማደሪያዬን አዘጋጀልኝ፤ እንዲሁም አለኝ፡- በያዕቆብ አደሪ፤ ርስትሽም በአስራአል ይሁን። ... በተቀደሰ ማደሪያውም በፊቱ አገለገልሁ፤ በጽዮንም አደርሁ። እንዲሁም በተወደደችው ከተማ

	ብርሃን ቀጥሎ ቀጥሎ በሰው ልቦና አበራታለሁ፤ <u>ወንጌልንም እስከ ፅሁፉ</u> <u>ፆታዊ</u> ድረስ አስተምራታለሁ፡፡	ዐረፍሁ፤ ግዛቴም ባስገዛኝ በኢየሩሳሌም ነበር፡፡ ... ዳግመኛም ጥበብን እንደ ጥዋት አበራታለሁ፤ እስከ ሩቅም ድረስ ብርሃንዋን አሳያለሁ፡፡
ም. 25 ቀ. 24- 25	በቤትህ አጠገብ ለውኃ መፍሰሻ አታብጅለት ለሴትም የልብህን መሥጢር አታውጣለት፡፡ <u>ግብሯ እንደ ግብርህ</u> <u>ካልሆነች ፍታት</u> <u>ከሰውነትህም ለያት</u>	<u>በመጀመሪያ ኃጢአት</u> <u>ከሴት ተገኘች፤</u> <u>በኢርስዋም ምክንያት</u> <u>ሁላችን</u> <u>እንምታለን፡፡</u> ለውኃ መፍሰሻ አታብጅለት ለሴትም የልብህን መሥጢር አታውጣለት፡፡
ም. 32 ቀ. 6	ወደ እግዚአብሔር ማደሪያ <u>ወደ ቤተ ክርስቲያን</u> ባደህን አትግባ፡፡	ወደ እግዚአብሔር ፊት ባደህን አትግባ፡፡
መጽሐፈ ጥበብ ም. 5 ቀ. 1-2: 5-6	መከራ ባጸኑበት፥ ድካሙንም በካዱ፥ የተናገረው <u>ወንጌልንም</u> በናቁ፥ በአይሁድ ፊት ያን ጊዜ <u>ክርስቶስ</u> በብዙ መገለጥ ይቆመጣል፡፡ በክፉ ማስፈራትና በግርማ ሆኖ ባዩት ጊዜ ይታወካሉ፡፡ ድንቅ ስለሚሆን <u>ትንሣኤውም</u> ይደነቃሉ፡፡ ... እ(ር)ስ በ(ር)ሳቸው እንዴት የእግዚአብሔር ልጅ ሆነ? ርስቱ መንግሥተ ሰማያትስ እንዴት <u>በሐዋርያት</u> ሆነች? ከቀና ሕግ ወጥተን ሳትነ <u>የክርስቶስ</u> ብርሃን ረድኤቱ አልተገለጠልንም፤	ያን ጊዜ ጸድቁ፡- መከራ ባጸኑበትና ድካሙን በካዱ፥ ነገሩንም በናቁ ሰዎች ፊት በብዙ መገለጥ ይቆማል፡፡ በግርማና በክፉ ማስፈራራትም ሆኖ በዩት ጊዜ ይታወካሉ፤ ድንቅ ስለሚሆን ደኅንነቱም ይደነቃሉ፡፡ ... እንዴት የእግዚአብሔር ልጅ ሆነ? ርስቱስ እንዴት ለቅዱሳን ሆነች? ስለዚህ ከቀና

	<u>ክርስቶስም ለኛ</u> <u>አልተወለደልንም፡፡</u>	መንገድ ወጥተን ስተናል፥ የጽድቅ ብርሃን አልተገለጠልንም፥ ፀሐይም አልወጣልንም፡፡
--	--	--

በጣም በርካታ ይህንን የሚመስል ሐሳብ ያላቸው ልዩነቶችን ማግኘት ይቻላል፡፡ ለምሳሌ ያህል ግን እነዚህ በቂ ናቸው፡፡ ስለዚህ ከሁለቱ እትሞች የእኛ ሊባል የሚገባው የትኛው ነው? ምናልባት ምላሹ «የእኛ ሊባል የሚገባው ስስተካክበን ያጠነጠጠ የ2000ው እትም ነው» የሚል ከሆነ፥ በእርግጥ እርሱ የተስተካከለ ነው? ከእግዚአብሔር ቃል እንጸርስ የእኛ ሊባል የሚያስደፍር ነው? እንደ እግዚአብሔር ቃል ልንቆጥረውስ ይቻላል? የሚሉ ጥያቄዎችን መውሰዱ አይቀርም፡፡

ክፍል 3

ሰማንያ አሐዱ በእግዚአብሔር ቃል ሲመዘን

ስለ ሰማንያ አሐዱ መጽሐፍ ሲነሣ በቤተ ክርስቲያን መምህራንም ሆነ በምእመናን ዘንድ፡ «የእኛ ቤተ ክርስቲያን መጽሐፍ» ወይም «ሙሉ መጽሐፍ ቅዱስ» ማለት እየተለመደ መጥቷል። በተለይ መምህራኑ ውስጡን ተመልክተው የእኛ ሊባል ይገባል ወይ? የሚለውን ለማገናዘብ ፍላጎት እያላዩ አይደለም። የእኛ እና የእነርሱ በሚል ሁለት ዓይነት መጽሐፍ ቅዱስ ያለ እያስመሰሉ በማቅረብ፡ በክርስቲያኖች መካከል ሌላ የልዩነት ገደል እየፈጠሩ እንደሆነም ይታያል። በዚህም እየተጠቀሙ ያሉት ፀረ ክርስትና አቋም ያላቸው ክፍሎች እንዲ፡ ቤተ ክርስቲያኖችን እንዳልሆነች ምንም ጥርጥር የለውም።

መምህራኑ ለልዩነቱ ምክንያት የሆኑትን ተጨማሪዎቹን መጻሕፍት አረፍ ብለው በማስተዋል ቢመለከቷቸው፡ በፍጹም የእኛ ሊባሉ እንደማይገባቸው በተረዱ ነበር። ቅዱስ ብለን የያዘነው መጽሐፍ፡ ከጥንት ጀምሮ በቤተ ክርስቲያን ተቀባይነት ካገኘው መጽሐፍ ቅዱስ ጋር የሚቃረን ትምህርት ይሟላል። ከቤተ ክርስቲያኖችን አስተምህሮ ጋርም እንኳ ፈጽሞ የማይስማማበት ሁኔታ በግልጽ ይታያል። እነዚህ ልዩነቶች ከሁለቱ አንዱን እንድንመርጥ ግድ ይሉናል። ሁለቱንም ይዞ ለማገልገል ማሰብ ግን፡ ሁለት እግር አለኝ ብሎ በሁለት ዛፍ ላይ ለመውጣት እንደመሞከር ይቆጠራል። ይህን ተቃርኖ በዚህ ክፍል ባሉ ምዕራፎች ለመመልከት እንሞክራለን። (በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የተጨማሪዎቹ መጻሕፍት አቀማመጥ በአዲሱ አትም ቅደም ተከተል መሠረት ነው። ይህን መጽሐፍ ሲያነቡ፡ ቢቻል ሁለቱም ካልሆነ አንዱ ሰማንያ አሐዱ መጽሐፍ አጠገብዎ ቢኖር መልካም ነው።)

ምዕራፍ ሦስት

መጽሐፈ ኩፋሌ

«ኩፋሌ ማለት መክፈል ወይም መገመስ ማለት ነው። ይህ መጽሐፍ ከመጀመሪያው የሥነ ፍጥረት ቀን ጀምሮ እስራኤል ከገብጽ እስከመጣበት... ያለውን ጊዜና ታሪክ እስፋፍቶ የሚተርክ መጽሐፍ ነው። መጽሐፈ ኩፋሌ 34 ምዕራፍ ሲኖሩት ጸሐፊውም ነቢዩ ሙሴ ነው»²²።

እንደተባለው ጸሐፊው ሙሴ ከሆነና የዘፍጥረትን ታሪክ ለሰፋፍቶ ከጸፈው፡ ተጨማሪ መረጃ ሊገኝበት ይችላል ብሎ ተስፋ ማድረግ መቼም አይከለክልም። ከመጀመሪያው ምዕራፍ አንስቶ ከሙሴ መጻሕፍት ጋር በማነጻጸር ሲነበብ ግን፡ «ፍየል ወዲህ ቅዝምዝም ወዲያ» መሆኑ አይቀርም። ይህ እንዲሁ በጭፍን የተሰጠ አስተያየት አይደለም። ቀጥሎ እንደምንመለከተው «በእርግጥ የጻፈው ሙሴ ነውን?» ለሚለው ጥያቄ፡ ከሙሴና ከሌሎችም መጻሕፍት ጋር በማነጻጸር የሚቀርበው ማስረጃ መልስ ይሆናል ተብሎ ይታመናል።

II የዕንቁ ጽላት

□ «የእስራኤል ልጆች ከገብጽ በወጡበት በመጀመሪያ ዘመን እንዲህ ሆነ። በሦስተኛው ወር፡ ያ ወር በባተ በስሥራ ስድስተኛው ቀን፡ እግዚአብሔር፡ «ከእኔ ዘንድ ወደዚህ ተራራ ውጣ፤ በዳፍኸውም መጠን ልብ ታስደርጋቸው ዘንድ ሕጉና ሥርዓቱ የተጻፈባቸውን ሁለቱን የዕንቁ ጽላት እስጥሃለሁ» ብሎ ለሙሴ ተናገረ። ሙሴም ወደ እግዚአብሔር ተራራ ወጣ» (ኩፋሌ 1፡1-2 የ2000 አትም)።

²² «የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት» በመምህር ቸሬ እበበ እና ዲያቆን ቴዎድሮስ በየነ (ገጽ 45)።

፴ «የእስራኤል ልጆች ነገብዎ በወጡበት በመጀመሪያው ዘመን እንዲህ ሆነ፡፡ በሦስተኛው ወር፡ ያ ወር በባተ በእሥራ ከደስተኛው ቀን፥ እግዚአብሔር፡- ክእኒ ዘንድ ወደዚህ ተራራ ውጣ፥ በዳፍኸውም መጠን ልብ ታስደርጋቸው ዘንድ ሕገና ሥርዐቱ የተዳረባቸውን ሁለቱን የዕንቁ ድህረት እስጥሃለሁ ብሎ ለሙሴ ተናገረ፡፡ ሙሴም እግዚአብሔር ወደሚገባበት ተራራ ወጣ» (ኩፋሌ 1፡1-2 የ1980 እትም)፡፡

በሙሴ መጽሐፍት (በኦሪት) ላይ ስለ ድህረት የተጻፈው ሁሉ «የድንጋይ ድህረት» እንዲ «የዕንቁ ድህረት» የሚል አይደለም፡፡ ሙሴም ስለዚህ ነገር ሲናገር፥ «ታደርጉትም ዘንድ ያዘዛችሁን ቃል ኪዳን ስሥረን ቃላት ነገራችሁ፤ በሁለቱም የድንጋይ ድህረት ላይ ዳፋቸው» (ዘጸግም 4፡13) ነው ያለው፡፡ ሙሴ ከጽላቱ አሠራር ጋር በተገናኘ እግዚአብሔር እንዳለውና እንዳዘዘው ከማድረግ ውጪ ምንም ስሕተት እንዳልፈጸመ ይታወቃል፡፡ ጽላቱ የድንጋይ በመሆናቸውም በተደጋጋሚና በሁሉም ስፍራ «የድንጋይ ድህረት» እያለ ነው የጻፈው፡፡

በተጨማሪም እግዚአብሔር ምን ብሎ ጠራቸው? የሚለው ጽላቱ የድንጋይ ወይም የዕንቁ ለመሆናቸው ሌላ ማሰረጃ ነው፡፡ «እግዚአብሔርም ሙሴን ወደ እኒ ወደ ተራራ ውጣ፤ በዚያም ሁን እኒ የዳፍሁትን ሕገና ትእዛዝ የድንጋይም ድህረት እስጥሃለሁ ሕገንም ትወራላችሁለህ ስለው» (ዘጸአት 24፡12)፡፡

ታዲያ ከሁለቱ ትክክል የሆነው የትኛው ነው? ስሕተቱ የተፈጸመውስ በማንው? በሙሴ ነውን? አይደለም፡፡ ስለዚህ የመጽሐፈ ኩፋሌ ጸሐፊ ሙሴ ሳይሆን፥ መጽሐፉ ተቀባይነት

እንዲያገኝላት በሙሴ ስም መነገድ የፈለገ ሌላ ደራሲ እንደሆነ ጥርጥር የለውም፡፡

፳ «ጽዮን» በዘመነ ሙሴ

፴ «እኒ የእስራኤል አምባክ እንደሆንሁ፥ ለዎሐብ ልጆች ሁሉ አባት እንደሆንሁ፥ በደብረ ጽዮንም ለዘላለም ንጉሥ እንደሆንሁ ሁሉ ይውቃል፤ ጽዮን ሲየረሳሌምም የከበረች ትሆናለች» (ኩፋሌ 1፡26 የ2000 እትም)፡፡

፴ «የእስራኤል ፈጣሪ እኒ እንደሆንሁ፥ ለዎሐብ ልጆች ሁሉ አባት እንደሆንሁ፥ በደብረ ጽዮንም ለዘላለም ንጉሥ እንደሆንሁ ሁሉ ይውቃል፤ ጽዮን የምትባል ሲየረሳሌምም የከበረች ትሆናለች» (ኩፋሌ 1፡26 1980 እትም)፡፡

መጽሐፍ ቅዱስ «ጽዮንን» ለመጀመሪያ ጊዜ የሚያስተዋውቀው ከዳዊት ዘመን አንሥቶ ነው፡፡ ኢያሱሳውያን ዳዊትን ወደ አገራቸው ላለማስገባት ስለፈለጉ፥ «ዕውርችንና እንካሶችን ካላወጣህ በቀር ወደዚህ አትገባም» ቢሉትና ቢቃወሙትም፥ እርሱ ግን አሸንፎ «እንዳይቱን ጽዮንን» ያዘና የራሱ መናገሻ ከተማ አደረጋት፡፡ ከዚህ በፊት ግን «ጽዮን» የሚለውን ቃል (ስም) በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በፍጹም ለማግኘት አይቻልም (2ኛ ሳሙኤል 5፡6-9)፡፡

በሙሴ ዘመን እንደታወቀ አድርጎ የጻፈው መጽሐፈ ኩፋሌ ብቻ ነው፡፡ ይህንም ያደረገው «ጥንታዊ መጽሐፍ» ለመሰኘት ፈልጎ ይመስላል፡፡ ከዳዊት በኋላ ተጻፍሁ ቢል ኖሮ ግን በጥቂቱም ቢሆን በታመነ ነበር፡፡ እሁን ግን በሙሴ ዘመን ፈጽሞ ያልታወቀውን የጽዮንን ስም በማንሣቱ፥ ሐሰተኛ ከመሰኘት በቀር ሌላ ያተረፈው የለም፡፡

፱ እግዚአብሔር ከመላእክት ጋር ተመካከረ

፩ «እግዚአብሔርም ሰአኛ እንዲህ ስለን፡ <አዳም ብቻውን ይኖር ዘንድ መሳካም አይደለም፤ ነገር ግን እንደእርሱ ያለ ረዳትን እንፍጠርለት» አምሳካችን እግዚአብሔርም በእርሱ ላይ እንቅፅፍን አመጣበት፤ እርሱም ተኛ፡፡ ከአጥንተኛም መካከል አንድ አጥንት ወሰደ ሴትን ፈጠራት» (ኩፋሌ 4፡4-5 የ2000 እትም)

፪ «እግዚአብሔርም ሰአኛ እንዲህ ስለን፡- አንድ እርሱ ያለ ረዳትን እንፍጠርለት እንጂ አዳም ብቻውን ይኖር ዘንድ አግባብ አይደለም ስለ፤ ፈጣሪያችን እግዚአብሔር በአዳም እንቅፅፍን አመጣበት፤ እርሱም ተኛ፡፡ ከአጥንተኛ መካከል አንድ አጥንት አንሥት ሐዋንን ፈጠራት» (ኩፋሌ 4፡4-5 የ1980 እትም)

ሌላም ይህን የመሰለ ጥቅስ አለ፡-

፫ «አምሳካችን እግዚአብሔርም አኛን እንዲህ ስለን፡ <እነሆ፡ አንድ ቋንቋ የሆነ ሕዝብ ግንብ ይሠራ ጀመር፤ ስሁንም ከእነርሱ ፈጽመን እንዳናጠፋ ኑ እንወረድ፤ የአንዳንም ቋንቋ አንዱ እንዳይሰማ፡ ቋንቋቸውን እንደባሰቀው፤ በየከተማውና በየአሕዛቡ ይበተኑ፤ ከዚህ በኋላም እስከ ፍርድ ቀን ድረስ አንዲት ምክር በሳያቸው ስትኑር» እግዚአብሔርም ወረደ፤ እኛም የሰው ልጆች የሰረትን ከተማውንና ግንቡን እናይ ዘንድ ከእርሱ ጋር ወረድን፤ ቋንቋቸውንም ደግሰቀ፤...» (ኩፋሌ 10፡13-14 የ2000 እትም)፡፡

በእርግጥም እነዚህን የእግዚአብሔር አገልጋይ የነበረው መሴ ጽፏቸው ይሆን? እንደጻፉቸውና እንዳልጻፉቸው ለማረጋገጥ ብዙ መድከም ሳያስፈልግ ወደ አራት ዘፍጥረት መጽሐፍ መለስ ብሎ መመልከቱ ብቻ በቂ ነው፡፡

• «እግዚአብሔር አምሳካም ስለ፡ <ሰው ብቻውን ይኖር ዘንድ መሳካም አይደለም፤ የሚረዳውን ንደኛ እንፍጠርለት እንጂ»» (ዘፍጥረት 2፡18)፡፡

• «እግዚአብሔርም የሰዎች ልጆች የሠረትን ከተማና ግንብ ለማየት ወረደ፡፡ እግዚአብሔርም ስለ፡ <እነሆ እነርሱ አንድ ወገን ናቸው፤ ለሁሉም አንድ ቋንቋ አላቸው፤ ይህንም ለማድረግ ጀመረ፤ ስሁንም ያሰቡትን ሁሉ መሥራትን አይተዉም፤ ኑ እንወረድ፤ አንዱ የሴላውን ነገር እንዳይሰማው ቋንቋቸውን በዚያ እንደባሰቀው፡፡ እግዚአብሔርም ቋንቋቸውን ሲያየ፤» (ዘፍጥረት 11፡5-8)፡፡

እነዚህ ጥቅሶች ምስጢረ ሥላሴን የሚያስተምሩ ክፍሎች መሆናቸው ይታወቃል፡፡ የስሕተት አስተማሪዎች ደግሞ የሥላሴን ትምህርት ለመቃወም «<እንፍጠርለት» ያለው ከመላእክት ጋር ነው» ይላሉ፡፡ ይህን በማስመልከት ብርሃኑ ጎበና በተለይ ለዘፍጥረት 11፡6-7 የትምህርተ ሥላሴ ተቃዋሚዎች ለሚሰጡት የተሳሳተ ትርጉም የሚከተለውን ብለዋል፤ «ይህንንም አባባል ያረ ሥላሴ የሆኑ ክፍሎች በሲሳ ዓይነት አባባል ይሰውጡታል፡፡ ተጣሪው እግዚአብሔር ሲሆን የተጠራት ደግሞ መላእክት ናቸው ይላሉ፡፡ ስሁንም ይሄ አባባላቸው ለሕተት መሆኑን እናረጋግጣለን፡፡ እግዚአብሔር በባሕርይው ደካማ ሆኖ የመላእክትን እገዛ ፈልጎ ጥቅመ ሰናኦርን ለማፍረስ ኑ እርዳኝ ብሎ መላእክትን አይጠራም፡፡ አጋዥ የሚፈልግ ፍጡር እንጂ ፈጣሪ አይደለም፡፡ እርሱ በራሱ ከሃሲነት ሁሉንም ማድረግ የሚችል ነው፡፡ ለሰሆንም መላእክቱን አስመሆኑ ገልጽ ነው፡፡ ለመላእክቱ ሂደ ይህን አድርጎ ይላል እንጂ ኑ ሂደን እንዲህ እናድርግ አይደለም በባሕርይ ደካማ አይደለምና»²³፡፡

²³ «ዓምደ ሃይማኖት» ብርሃኑ ጎበና (ገጽ 39-40)፡፡

እስካሁን በእነዚህ ጥቅሶች እግዚአብሔር ከመላእክት ጋር ተማክረ የሚለውን የስሕተት ትምህርት ሲሰማ የነበረው ከአርዮሳውያን ነበር። ብርሃኑ ጎበኝም ትችታቸው ያነጣጠረው በአርዮሳውያን ላይ እንደሆነ ግልጽ ነው። ነገር ግን ስሕተትን መንቀሰና ማስተካከያ መስጠት ተገቢ ቢሆንም፥ መጀመር ያለበት ግን ከቤት እንጂ ከውጪ አይደለም። ይህን የኑፋቂ ትምህርት የያዘው መጽሐፈ ኩፋሌ ታዲያ እንዴት «ቅዱስ መጽሐፍ» ሲባል ይችላል? ትምህርቱን እየነቀፉ መጽሐፉን የሚደግፉትን ከየትኛው ጎራ ነው የሚመደቡት? መጽሐፈ ኩፋሌም ቢሆን፥ «እግዚአብሔር በእኛ እንዲህ አለን» እንዲሁም «አምላካችን እግዚአብሔርም በእኛ እንዲህ አለን» በማለት እግዚአብሔር ከመላእክት ጋር እንደተመካከረ አድርጎ አቅርቧልና፥ ይህ ትምህርቱ አርዮሳዊ እንጂ መጽሐፍ ቅዱሳዊ እንዳልሆነ መረዳት ይቻላል።

በዚህ መጽሐፍ በምዕራፍ ሁለት ላይ ሁለቱም አትሞች (የ1980 ዓ.ም. እና የ2000 ዓ.ም.) በአንድ ጽሑፍ (ጥቅስ) የተለያዩ መልእክቶችን እንደሚያስተላልፉ ቀርቦ ነበር። አሁንም በመጽሐፈ ኩፋሌ ምዕራፍ 10 ላይ ሁለት የተለያዩ ነገሮችን ነው ያሰፈሩት። የ1980 እትም «ኮ እንወረደ» መባላቸውን ብቻ ተናግሮ ሲዘጋው፥ አዲሱ እትም ደግሞ ከዚህ አለፍ ብሎ «እግዚአብሔርም ወረደ፤ እኛም የሰው ልጆች የወረተን ከተማውንና ገንቡን እናደ ዘንድ ከእርሱ ጋር ወረደን» ይላል። ይህን ልዩነት እንዴት ማስታረቅ ይቻል ይሆን? ከዚህ አንጻር የሰማንያ አሐዱ ችግር ተሻሻለ ወይስ ባለበት? የዓምደ ሃይማኖት መጽሐፍ አዘጋጅ እንዳሉት፥ «ዘረ ሥላሴ» የሆነ መልእክትን የያዘ፥ ነገር ግን የሥላሴን ትምህርት የምትቀበልና የምታምን ቤተ ክርስቲያን «የእኔ» የምትለው መጽሐፍ ነው። አሁን እንግዲህ ከሁለት አንዱን መምረጥ የግድ ሊሆን ነው።

የአርዮስን ትምህርት እንዳወገዝች ሁሉ፥ መጽሐፈ ኩፋሌንም እታረማለሁ ካለ ማረም ካለም ማውገዝ አለባት። አለበለዚያ የአርዮስን ትምህርት ውስጥ ውስጡን የተቀበለች ያስመስላታል።

ዘ ስሙን ማን አወጣለት?

☐ «አዳምም በአምስተኛው ሱባዔ በሕረተኛው ዓመት ደስ አለው። ዳገመኛ ሚስቱን በግብር አወቃት፤ ወንድ ልጅም ወለደችሰት። <ቃዩን ስለ ገደለው ስለአበረዘም እግዚአብሔር በምድር ሌላ ዘር እስነሥትልናል> ብሎአልና ስሙን ሲት አለው» (ኩፋሌ 5፥13 የ2000 እትም)።

☐ «በአምስተኛው ሱባዔ በሕረተኛው ዓመት ደስ አለው። ዳገመኛም አዳም ሔዋንን በግብር አወቃት፤ ወንድ ልጅ ወለደችሰት። ቃዩን ስለገደለው ስለአበረዘ እግዚአብሔር በዚህ ዓለም ሁለተኛ ልጅ ተካልን ብሎአልና ስሙን ሲት አለው የአበረዘም ምትክ ማለት ነው» (ኩፋሌ 5፥13 የ1980 እትም)።

አንድ ጸሐፊ በርካታ ጽሑፎችን ሊጽፍ ይችላል፤ የጽሑፉ መነሻ ነጥብ በሌላ መጽሐፉ በሰፈረ እውነተኛ ታሪክ ላይ የተመሠረተ እስከ ሆነ ድረስ በሁሉም ጽሑፎቹ ላይ ተመሳሳይ መልእክት በተለያዩ አቀራረብ ሊያስነብብ ይችላል።

የሙሴ ነው የተባለው መጽሐፈ ኩፋሌና የሙሴ የሆነው ኦሪት ዘፍጥረት ግን እየተስማሙ እንዳልሆነ፥ ከላይ የቀረቡትን የኩፋሌ ጥቅሶች ከዘፍጥረት ተመሳሳይ ጥቅስ ጋር በማመሳከር ማረጋገጥ ይቻላል።

ዘፍጥረት 4፥25 ላይ «አዳምም ዳገመኛ ሚስቱን አወቃት፤ ይነሰችም፤ ወንድ ልጅንም ወለደች» ይልና ስም ስላወጣው ማንነት ሲገልጽ፥ «ስሙንም ቃዩል በገደለው በአበረዘ ፈንታ እግዚአብሔር ሲላ

ዘር ተክተዋል ስትል ሲት አበችው» ይላል። ከዚህም፥ ስም የማውጣቱን ግብር የወሰደችው ሔዋን እንደሆነች ይታወቃል።

እርግጥ ስሙን ያወጣው አዳም ነው ቢባል ምንም ችግር ላይኖረው ይችላል። ሕያው ነፍስ ላለው ተንቀሳቃሽ ፍጥረት ሁሉ ስም ያወጣው እርሱ ነውና (ዘፍጥረት 2፡19-20)። ነገር ግን የእግዚአብሔር ቃል በአቤል ምትክ ለተወለደላት ልጅ «ሴት» የሚል ስም ያወጣችው ሔዋን ናት ካለ፥ ይህንኑ መቀበል እንጂ ለፈለጉት መስጠት አይቻልም። የእግዚአብሔርን ቃል የመለወጥ ሥልጣን ያለው ማንም የለምና።

፳ የመላእክት ጋብቻ

☐ «የአዳም ልጆች በምድር ላይ ደበዙ ዘንድ በጀመረ ጊዜ እንዲህ ሆነ፤ ሴቶች ልጆች ተወሰዱላቸው። የእግዚአብሔር መላእክትም በዚህ ሲኖርባቸው በአንዲቱ ዓመት እነዚህን አዋሽቸው። እነዚያ ላዩአቸው መልክ መልካሞች ነበረና ከመረጡአቸው ሁሉ ሚስቶች ሲሆኑአቸው ወሰዱአቸው፤ ወንዶች ልጆችንም ወሰዱላቸው፤ እነዚህም ረዓይት ናቸው» (ከፋሌ 6፡9 የ2000 እትም)።

☐ «የአዳም ልጆች በዓለሙ ሁሉ ደበዙ ዘንድ በጀመረ ጊዜ እንዲህ ሆነ፤ ሴቶች ልጆች ተወሰዱላቸው። የእግዚአብሔር መላእክትም በዚህ ሲኖርባቸው በአንዲቱ ዓመት እነዚህን አዋሽቸው። እነዚያ ላዩአቸው መልክ መልካሞች ናቸውና ከመረጡአቸው ሁሉ ሚስት ሲሆኑአቸው አገቡአቸው፤ ወንዶች ልጆችንም ወሰዱላቸው፤ እነዚህም ረዓይት ናቸው» (ከፋሌ 6፡9 የ1980 እትም)።

በተመሳሳይ ይህን መልእክት በሔኖክ 2፡1-42፤ 4፡68-88፤ 6፡10-12፤ 17፡69 በ1 መቃብያን 18፡2-7 ላይ ለማግኘት ይቻላል።

ይህ የቀደመችይቱ ቤተ ክርስቲያን የማታውቀው፥ ይልቁንም «ወሰደ ናጡር ነው» ብለው በየመንደሩ በመዞር

ብዙዎችን የሚያስቱ አርዮሳውያን የሚያስተምሩት ኑፋቄ ነው። እነርሱ ዘፍጥረት 6፡27 ሲያብራሩ «መላእክት ሥጋዊ አካል ለበሉና ከቀንጾ ሴቶች ጋር የጾታ ግንኙነት ለማድረግ ወደ ምድር መጡ» ይላሉ²⁴።

የቤተ ክርስቲያናችን አስተምህሮ ግን «ቅዱሳን መላእክት ጾታ የላቸውም፤ ነገር ግን በወንድ ጾታ ይጠራሉ፤ አያገቡም፤ አይጋቡም፤ ... አይሞቱም»²⁵ «መላእክት አንድ ጊዜ የተፈጠሩና በየጊዜው የማይባዙ ናቸው»²⁶ «በእነሱ ላይ ሞትና ድካም፤ እንደሰው በጋብቻ መቀላቀል የለባቸውም፤ እንዲባዙ የሚያደርግ የሰው ጠባይ የለባቸውም። የሴትና የወንድ ምልክት የለባቸውም»²⁷ የሚል ነው። ስለ መላእክት ተፈጥሮ ትክክለኛው ትምህርት እነዚህ ናቸው ወይስ ለአርዮስ ትምህርት የቀረበው የመጽሐፈ ኩፋሌ ሐሳብ?

ከዚህ የሚገርመው ደግሞ፥ 1ኛ መቃብያን 18፡4 ላይ ያለው ቃል ነው። «ስለ ልቡናቸው ትዕቢት ያስታቸው ዘንድ፥ ሕጉንና ትእዛዙንም ይጠብቁ እንደሆነ ይፈትናቸው ዘንድ እግዚአብሔር ጥንቱን የሰው ሥጋ ፈጥሮአዊነትና ከቃዩል ልጆች ሚስት አገቡ» በማለት መላእክቱን እንዲፈትናቸው የለው ሥጋን ፈጠረላቸው፤ እነርሱም ፈተናውን ወደቁ የሚል ኑፋቄ ያስነበባል (የ1980 እትም)። ይሄን የሚመስል ታሪክ ማግኘት የሚቻለው ቁርአን ወይም ማህዳስ ከሚባለው መጽሐፍ ላይ እንደሆነ ግርማ ዘውዴ ያስፈሩት «የእነ

²⁴ «በምድር ላይ በገነት ለዘላለም መኖር ትችላለሁ» (ገጽ 93)።

²⁵ «የጽድቅ በር እነሆ» ሊቀ ገሩያን የማነ ብርሃን ገበየሁ (ገጽ 5)።

²⁶ «የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እምነት ሥርዓተ እምልኮትና የውጭ ግንኙነት» (ገጽ 54)።

²⁷ የጥር ድርሳነ ሚካኤል (ገጽ 121)።

አዛኤልና አዛዝኤል ዘር ገን በዓለም ላይ ስለሌለ የባሰቱት ተረት የመሰለ ፍጹም ውሸትና የፈጠራ ጽሑፍ ሲሆን ለመጽሐፈ ሄናክ ዓደኛውና ምስክራ ቀርስን ወይም ማህዳስ ከሚባለው ዋናው የመሐመዳውያን መጻሕፍት መሳእክት ወርደው ሚስቶችን አገብተው ሂረትና ማረት (አዛኤልና አዛዝኤል) የሚባሉ ረጃጅሞች ሰዎች ወሰዱ ይላል። በማለት ነው²⁸።

ለዚህ ሁሉ ምክንያት የሆነው ዘፍጥረት 6÷2 ላይ ያለው ቃል ነው። በእርግጥ መሴ የእግዚአብሔርን ቃል ሲጽፍ ይህን ሊያስተምር ፈልጎ ይሆን? ቃሉ «የእግዚአብሔር ልጆችም የሰውን ሴቶች ልጆች መወከሳቸው እንደሆኑ ስዩ፤ ከመፈጠራቸውም ሁሉ ሚስቶችን ለፈላቸው ወሰዱ» ይልና። በዚህ የተነሣ እግዚአብሔር የተናገረውን ሲገልጽ «እግዚአብሔርም መንፈሴ በሰው ላይ ሰዘለኝም ስደናርም፤ እነርሱ ሥጋ ናቸውና፤ ዘመናቸውም መቶ ሃያ ዓመት ይሆናል ስሱ» ይላል። እዚህ ውስጥ የመንፈሳዊ ዓለም ፍጥረት (መላእክት) ለመኖራቸውና እግዚአብሔር በእነርሱ ቅር እንደተሰኘ የሚገልጽ ቃል የለም። በአንጻሩ ግን «መንፈሴ በሰው ላይ ስደናርም» የሚለው ቃል፣ የድርጊቱ ተዋንያን ሰዎች ብቻ እንደሆኑ አመለካከት ነው «እነርሱ ሥጋ ናቸውና»።

የእግዚአብሔርን ልጆችና የቃዩልን ልጆች ማንነት ዓባይነህ ካሴ እንዲህ ሲሉ ያስረዳሉ፡- «ሄናክ ከደብረ ቅዱስ ይወርዳሉ ያላቸው የሴት ልጆች በምና፤ ሕይወት ንጽሕ ጠብቀው ከሰው ርቀው ይኖሩ የነበሩትን ከሴት የተወሰዱትን ነው። ሴት የሕዚል ምትክ ነው። እግዚአብሔር ከሕገ ልቡና ጀምሮ እስከ ዘመነ ብሉይ ፍጻሜ ያስነሣቸው (የመፈጣቸው) ቅዱሳን የሴት ልጆችና የልጅ ልጆች ናቸው። ... የቃዩል ልጆች ግን ለባታቸው በእግዚአብሔር የተረገመ በመሆኑ፣ ከተረገመው ዘር

²⁸ «ኢትዮጵያ ሁለተኛው» ግርማ ዘውዴ (ገጽ 162)።

በመገኘታቸው፣ ጎሳም ይፈጽሙት የነበረው እግዚአብሔርን የሚያሳዝን ሥራ በመሆኑ የሰው ልጆች ተብሎው ተወርተዋል። በደብረ ቅዱስ ይኖሩ የነበሩት የሴት ልጆች የቃዩንን ልጆች ሲያዩ በዘመት ዓር ተነደፉ። ያን ጊዜም ንጽሕናቸውን በማንደሩቸው ምክንያት የቁጣ ምዕክት የሆኑትን ነፍሲሞችን ወሰዱ»²⁹።

የቤተ ክርስቲያናችን አስተምህሮ ይህ ነው። «መላእክት አገቡ» ማለት ግን ከላይ እንደተገለጸው የከሐድያን እምነትና አስተምህሮ ነውና። ቤተ ክርስቲያን ከእንደዚህ ዓይነት ትምህርት ራሷን ልታነጻ ይገባታል። ምንው ቤተ መድኃኒታችን ክርስቶስ መላእክት እንደማያገቡ ተናግሯልና (ማቴዎስ 22÷30። ሉቃስ 20÷36)።

፩ አብራም ታራን አማክሮ ወጣ

□ «... <እንተ ከሀገርህ፣ ከዘመዶችህና ከሕባትህ ቤት ወጥተህ እኔ ወደማሳይህ ሀገር ሂድ፤ እድገም ብዙ ወገን ስደርገሃለሁ፤ እባርክህማለሁ፤ ስምህንም ከፍ ከፍ ስደርጋለሁ፤ በምድረም ሁሉ የተባረክህ ትሆናለህ። ...» (አብራምም) ከሕባቱ ጋር ተነጋገረ፤ ከካራን ወደ ከነዓን ሂዶ ስደተክት ወደ እርሱ ይመለስ ዘንድ እንደሚሂድ ነገረው» (ኩፋሌ 11÷10-14 የ2000 እትም በቅንፍ ያለውን አይጨምርም)።

□ «... እንተ ከሀገርህ፣ ከሕባትህ ወገንና ከዘመዶችህ ተሰደተህ ወጥተህ እኔ ወደማሳይህ አገር ሂድ፤ እድገ ብዙ ወገን ስደርገሃለሁ።

²⁹ «የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት በኦርቶዶክስ ተዋሕዶ» ዓባይነህ ካሴ (ገጽ 53-54)።

³⁰ የ2000 እትም መጽሐፍ ቅዱስ ስለዚሁ ጉዳይ «መላእክት» ብሎ ባሰፈረበት ስፍራ ላይ በግርጌ ማስታወሻ «ጸቂቀ ሴት» እያለ መጻፉ ለዚሁ ሳይሆን ይቀራል (ሄናክ 2÷2፤ 3÷8፤ 6÷13)?

እከብርሃሰቡ፥ ሰምህንም ከፍ እደርጋለሁ፥ በሀገሪም ሁሉ የከበርህ ትሆናለህ፤... (እብራምም) ከአባቱ ጋር ተነጋገረ፤ ከካራን ወደ ከነዓን ሂዶ እደታለሁ ወደ እርሱ ይመለስ ዘንድ እንዲሂድ ነገረው» (ኩፋሌ 11፥10-14 የ1980 እትም በቅንፍ ያለውን አይጨምርም)።

ከዚህ በኋላ ታራ «እግዚአብሔር ከእንተ ጋር ይሁን በሰላም ሂድ ...» ብሎ እንደመረቀው፥ አብራምም እንደታዘዘው ሲወጣ ሚስቱን ሦራንና ሉጥን ይዞ እንደወጣ ተጽፏል።

በአራት ዘፍጥረት 7ን የሚገኘው ታሪክ ፍጹም ከዚህ የተለየ መሆኑ አስገራሚ ነው። ዘፍጥረት 11፥32 ላይ ታራ እንደሞተ ከተናገረ በኋላ ነው እግዚአብሔር አብራምን «ከሀገርህ ከዘመዶችህም ከአባትህም ቤት ተሰይተህ ውጣ» የሚለውን ቃል የነገረው። ስለአብራምም የተጻፈው «እብራምም እግዚአብሔር እንደነገረው ሂድ» የሚል እንጂ፥ ከእገሌ ጋር ተማከረ፤ ከእንቱም ምርቃት ተቀበለ የሚል አይደለም። ታራ የሞተው፥ አብራም ከመጠራቱ በፊት ነውና አባቱን ለማማከርም ሆነ ከአባቱ ምርቃት ለመቀበል የሚችልበት ዕድል የለውም። «ተሰይተህ ውጣ» የሚለው ትእዛዝም የእግዚአብሔርን ቃል አምኖ ማንንም ሳያማከር ሲወጣ እንደሚገባው የሚያስገነዝብ ነው። ታዲያ መጽሐፈ ኩፋሌ ከየት አምጥቶ ይሆን አዲስ ታሪክ የሚያስነብው (ዘፍጥረት 12፥1-5)?

■ «ካህናት» በአብርሃም ዘመን

■ «ከቀዳምዎት ሁሉ በእግዚአብሔር ስሥራትን እንዲሰጡ በእብራምና በዕጾች ሥርዓት ተሠራ። እግዚአብሔርም በዘላለም ይይዙት ዘንድ በፊት ሰሚያገለግሉ ሰካህናት እንዲሰጡቸው የዘላለም ሥርዓትን ሠራ» (ኩፋሌ 11፥35 የ2000 እትም)።

■ «... በእግዚአብሔር ስሥራት ቀዳምዎትን ይሰጡ ዘንድ እብራም በእርሱም በዕጾችም ሥርዓትን ሠራ። እግዚአብሔርም በዘላለም ይይዙት ዘንድ በፊት ሰሚያገለግሉ ሰካህናት ሲሰጡት የዘላለምን ሥርዓትን ሠራ» (ኩፋሌ 11፥35 የ1980 እትም)።

ይህ ታሪክ ኮሎኖሪያል ክሌሎች ነገሥታት ጋር በመተባበር የገሞራን ንጉሥ ወግቶ ሉጥን ከሌሎች ሰዎች ጋር ማርኮ እንደወሰደ አብራም ስለሰማ ለማስለቀቅ ሂዶ ድል ነገሥቱ ሲመጣ ስላወጣው አሥራት ይዘረዝራል። በቀጥታ 37 ላይ «እርሱም በፊት ደስ ብሎአቸው ሲበሉትና ሲጠጡት ሰካህናት ሰጠ» ይላል። በዚያ ዘመን ካህናት ነበሩ? ዘፍጥረት 14፥17-18ን ስንመለከት ከመልክ ጼዴቅ በቀር የተጠቀሰ የእግዚአብሔር ካህን የለም። «የሳሌም ንጉሥ መልክ ጼዴቅም እንደራገፍ የወይን ጠጅን አወጣ እርሱም የዕቡል እግዚአብሔር ካህን ነበር» ከመልክ ጼዴቅ ውጪ ሌሎች የእግዚአብሔር ካህናት ስለመኖራቸው ፍንጭ እንኳ ስላልተሰጠ፥ «ካህን» የሚለውን «ካህናት» ተብሎ ካልተነበበ በቀር እግዚአብሔር ሌሎች ካህናት ነበሩት ተብሎ ሊነገር የሚችልበት ምንም ማስረጃ የለም።

እንደሚታወቀው እግዚአብሔር በካህነት እንዲያገለግሉት የሌዊን ነገድ የለየው፥ አብርሃም ካለፈ ከብዙ ዘመናት በኋላ በሙሴ ዘመን ነው (ዘጸአት 28፥1-5፤ 29፥1-9)። ከዚያ በፊት 7ን ለእግዚአብሔር ልጅ ምሳሌ ሆኖ ከተሰጠው ከመልክ ጼዴቅ በቀር እግዚአብሔር የለየው ካህን ስለመኖሩ አልተጻፈም (ዕብራውያን 7፥1-3)። ስለዚህ ለተጻፈው ቃል ከመታዘዝ በቀር ያልተጻፈውን እየጨመሩ የእግዚአብሔርን ሕዝብ ማደናገር ክርስቲያናዊ ምግባር አይደለምና፥ የመጽሐፈ ኩፋሌ ስሕተት በእግዚአብሔር ቃል መታረም ይገባዋል።

፳ አብርሃም ያዕቆብን ይወድ ነበር

☐ «... አብርሃምም ያዕቆብን ይወድ ነበር፤ ይሥሐቅ ግን ዓላውን ይወድ ነበር። አብርሃም የዓላውን ሥራ አየ፤ ነገር ግን በያዕቆብ ስምና ልጅ እንደሚጠራበት አወቀ... ያዕቆብንም ጠርቶ በእናቱ በርብቃ ፊት ሳመው፤ መረቀውም» (ኩፋሌ 14፡32-39 የ2000 እትም)።

☐ «... አብርሃምም ያዕቆብን ይወድ ነበር፤ ይሥሐቅ ግን ዓላውን ይወድ ነበር። አብርሃም የዓላውን ሥራ አየ፤ ነገር ግን በያዕቆብ ስም ልጅ እንደጠራበት ወወቀ።... ያዕቆብንም ጠርቶ በእናቱ በርብቃ ፊት ሳመው፤ መረቀውም» (ኩፋሌ 14፡32-39 የ1980 እትም)።

ትዕግሥት ኖሮት መጽሐፈ ኩፋሌን ከምዕራፍ 14 እስከ ምዕራፍ 17 ድረስ ያነበበ ሰው፡ አብርሃም ከመሞቱ በፊት ለያዕቆብ አስተላለፈ የሚለውን በረከት በዝርዝር ያገኛል። ምዕራፍ 17 ላይ ሲደርስ ደግሞ አብርሃምና ያዕቆብ አብረው ተኝተው ላለ አብርሃም እንደሞተ፤ ያዕቆብም የአብርሃምን መሞት እንዳወቀና እንዳለቀለበት ማንበብ ይችላል።

ይህን በመጽሐፈ ኩፋሌ ላይ የሰፈረው ታሪክ በአራት ዘፍጥረት ከተመዘገበው ታሪክ ጋር ሲመሳከር በብዙ ሁኔታ ስምምነት የለውም። እርግጥ አብርሃም በሕይወት እያለ ያዕቆብ ነበረ? በመካከላቸውስ በመጽሐፈ ኩፋሌ የተዘረዘረው ግንኙነት ስለመኖሩ የተባለ ነገር አለን? የሚሉትንና ተያያዥ ጥያቄዎችን መመለስ ያስፈልጋል።

በአብርሃምና በያዕቆብ መካከል ስለነበረው ግንኙነት በዘፍጥረት መጽሐፍ ላይ የተመዘገበ አንድም ነገር አይገኝም። በዘፍጥረት ታሪክ አብርሃም ከልጁ ከይሥሐቅ ጋር ስለነበረው

ግንኙነት ብቻ እንጂ ከያዕቆብ ጋር አብሮ ስለመኖሩ ምንም አልተጻፈም። ሆኖም በአብርሃም ዘመን ያዕቆብ ነበረ ወይ? የሚለውን ጥያቄ በመጠኑ ለመመለስ ይቻል ዘንድ በዘፍጥረት ታሪክ የተመዘገበውን ጊዜ ማስላት አንዱ መንገድ ነው ተብሎ ይታሰባል። ስለዚህ አብርሃም ይሥሐቅን በወለደበት ጊዜ ከነበረው ዕድሜ ተነሥቶ መቁጠሩ አስፈላጊ ነው።

አብርሃም ይሥሐቅን ሲወልድ የመቶ ዓመት ሽማግሌ ነበር (ዘፍጥረት 21፡5)። ይሥሐቅ ደግሞ ርብቃን ያገባው በ40 ዓመቱ እንደ ሆነ ተመዝግቧል (ዘፍጥረት 25፡20)። ይሁን እንጂ ርብቃ መካነ ሆኖ በመቆየቷ ምክንያት ለይሥሐቅ ዓላውና ያዕቆብ የተወለዱት ይሥሐቅ የ66 ዓመት ሰው እያለ ነበር (ዘፍጥረት 25፡26)። በዚሁ መሠረት አብርሃም ይሥሐቅን ከወለደበት አንሥቶ ይሥሐቅ ያዕቆብን እስከ ወለደበት ድረስ ያለው ጊዜ ሲሰላ አብርሃም 166 ዓመት ሆኖት ነበር ማለት ነው። አብርሃም የሞተው ደግሞ በ175 ዓመቱ ስለሆነ (ዘፍጥረት 25፡7) በዚህ ወቅት ያዕቆብ የ9 ዓመት ብላቴና እንደነበረ ከስሌቱ መረዳት ይቻላል።

እግዚአብሔር አብርሃምን በይሥሐቅ ዘር ይጠራልሃል ስላለው (ዘፍጥረት 21፡12) ልጁን ይሥሐቅን በተመለከተ የተለያዩ በረከቶች እንደሚሆኑለት ከመነገሩ (ዘፍጥረት 22፡17-18) እና አብርሃምም ያለውን ሁሉ ለይሥሐቅ ከመስጠቱ በቀር (ዘፍጥረት 25፡6) አብርሃምና ያዕቆብ ስለነበራቸው ግንኙነት የተባለ አንዳች ነገር የለም። እንዲያውም በአብርሃም ታሪክ ውስጥ የያዕቆብ ስም ፈጽሞ አልተነሣም ማለት ይቻላል። ታዲያ መጽሐፈ ኩፋሌ ይህን የሌለ ታሪክ ከየት አምጥቶ ሰነቀረው?

ቀደም ሲል ታራ ከሞተ በኋላ አብርሃም ከታራ በረከትና ምክር እንዳገኘ የተናገረው መጽሐፈ ኩፋሌ «ከዋሹ እይቀር ሽምጥጥ» እንደሚባለው፥ አብርሃም ከዱሳው ይልቅ ያዕቆብን ይወደው ነበር፤ ስለዚህ መርቆትና መክሮት ሞተ እያለ የሌለ ታሪክ ደርሶ ያስነበበናል። ኦሪት ዘፍጥረት እንደሚናገረው ግን ያዕቆብን የባረከው እያቱ አብርሃም ሳይሆን አባቱ ይሥሐቅ ነው (ዘፍጥረት 28፥18-29)።

መጽሐፈ ኩፋሌ እንዳለው፥ አብርሃም ሲሞት ያዕቆብ አብሮት ተኝቶ የነበረ ከሆነ፥ ስለአብርሃም ሞትና ቀብር በተወሰነበት ክፍል የያዕቆብ ስም እንኳ በተጠቀሰ ነበር። ነገር ግን የእግዚአብሔር ቃል «ከብርሃምም ነፍሱን ሰጠ፥ በመልካም ሽምግልናም ሞተ፤ ... ሰጾቹ ይሥሐቅና እስማኤልም... ቀበረት» (ዘፍጥረት 25፥8-9) በማለት አብርሃም ሲሞት በአጠገቡ የነበሩትና የቀበሩትም ልጆቹ ይሥሐቅና እስማኤል መሆናቸውን ብቻ ነው የሚናገረው። የመጽሐፈ ኩፋሌ ጸሐፊ ያልተሠራ ታሪክ ጽፎ ሙሴ ነው የጻፈው ከሚያስብል፥ የነበረውን ታሪክ በትክክል ገልብጦ በሙሴ ስም ለመነገድ ቢሞክር ጥቂት ሳያዋጣው አይቀርም ነበር።

፳ የክህነት ልብስ በያዕቆብ እጅ

☞ «ዕጣም ጣስ፤ የእግዚአብሔርም ዕጣ በሌዊ ወጣ፤ አባቱም የክህነት ልብስን አስበለው።» (ኩፋሌ 22፥38 የ2000 እትም)።

☞ «ዕጣ ጣስ፤ የእግዚአብሔር ዕጣ በሌዊ ወጣ፤ አባቱም የክህነት ልብስን አስበለው።» (ኩፋሌ 22፥38 የ1980 እትም)።

ቍጥር 13ን ሲያነቡ ይሥሐቅ ሌዊን «በቤተ ሙቅደስም ያገባገቡት ዘንድ ከሰው ሁሉ ሰይቶ ልጆቹህን ወደ እርሱ ያቅርባቸው»

ብሎ ትንቢት እንደተናገረ ይገልጻል። ቍጥር 34 ደግሞ ያዕቆብ በሕልሙ ሌዊ የእግዚአብሔር አገልጋይ ለመሆን የተመረጠ መሆኑንና ልጆቹ ሁሉ እስከ ዘላለም አገልጋዮች መሆናቸውን እንዳለመ ይናገራል። ከዚህ በኋላ ነው እንግዲህ መነሻ በሆነን ጥቅስ ውስጥ ያዕቆብ ሦስተኛ ማረጋገጫ ዕጣ ጥሎ «የክህነት ልብስ» ለሌዊ አስበለው የሚለው።

እንደሚታወቀው ያዕቆብ የኖረው በዘመነ አበው (ሕገ ኦሪት ከመሰጠቱ በፊት) ነበረ። በአበው ዘመን ደግሞ ቤተ መቅደስ፤ አገልጋይ ካህናት፤ ልብስ ተክህናና የመሳሰሉት በኦሪቱ መቅደስ ውስጥ የሚገኙት ንዋያት ቅድሳት አልነበሩም። ሆኖም የቤተ ሰቡ አባወራ መሥዋዕት በመሠዋት እግዚአብሔርን ያመልክና ይለምን እንደ ነበረ ከአበው ታሪክ ማንበብ ይቻላል (ዘፍጥረት 8፥20፤ 12፥6-8፤ 13፥18፤ 26፥25፤ 33፥20፤ 35፥1-7)።

ያዕቆብ ከመሞቱ በፊት 12ቱን ልጆቹን ጠርቶ ወደፊት ስለሚያገኛቸው ነገር ሲናገር፥ ሌዊን አስመልክቶ እንኳ ልብስ ተክህና ሊያሰብሰው ቀርቶ ከክህነት ጋር የተገናኘ አንድም ነጥብ አላነሣም (ዘፍጥረት 49፥5-7)። የሌዊ ነገድ ለክህነት የተመረጠው በሙሴ ዘመን ነበር። የተመረጠውም መጽሐፈ ኩፋሌ እንደሚለው ከያዕቆብ የተላለፈ በረከት ሆኖ አይደለም፤ ሙሴ ጽላቱን ሊቀበል ወደ ተራራ ወጥቶ በቆየ ጊዜ ጣዖት አቁመው በማምለካቸው ምክንያት «ሙሴ በሰፈሩ ደጅ ቆሞ የእግዚአብሔር ወገን የሆነ ወደ እኔ ይምጣ» ለሚለው ጥሪው አዎንታዊ ምላሽ መስጠታቸውን ተከትሎ ነው እንጂ (ዘጸአት 32፥26)።

ስለካህናት አልባሳት ቀርቶ ስለ ክህነት በያዕቆብ ዘመን የተወሳ ነገር አለመኖሩ ይታወቃል። በሙሴ ዘመን የሆነውን ታሪክ ወደኋላ መልሶና ለያዕቆብ ሰጥቶ መናገር በታሪክ ፊት ያስገምታል

እንጂ ክብር አያሰጥም፤ ሐሰተኛ እንጂ እውነተኛ አያሰጥም። መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚመሰክረው ግን የካህናቱን አልባሳት በተመለከተ ስለሚያስፈልገው የልብስ ዓይነት፤ ስለሚሠራበት ቁሳቁስ፤ ስለቀለምቱ፤ ስለአበፋፋ፤ በላዩ ላይ ስለሚኖረው ጥልፍ፤ የፈርጥና የድንጋይ ዓይነቶች፤ ስለርዝመቱ፤ ስለሚጻፍበት ስም፤ ስለመጠምጠሚያው ሳይቀር ዝርዝር መመሪያ ለሙሴ ተሰጥቶት (ዘጸአት 28፡1-4) «የእግዚአብሔር መንፈስ የሞላበት» ባለልሴል እየተቆጣጠረ (ዘጸአት 35፡30-35) «እግዚአብሔር ሙሴን እንዳዘዘው» (ዘጸአት 39፡22) ተሠራ እንጂ፥ አስቀድሞ በያዕቆብ ጊዜ የነበረና በጌላ ላይ ማሻሻያ የተደረገበት አይደለም።

፳ ያዕቆብ ዔሳውን ገደለው፤

☐ «ያን ጊዜም ያዕቆብ ቀስቱን ስቦ ፍላጻውን ወርውር ወንድሙን ዔሳውን ወገት ገደለው» (ኩፋሌ 26፡47 የ2000 እትም)።

☐ «ያን ጊዜም ያዕቆብ ቀስቱን ስቦ ፍላጻውን ወርውር ወንድሙን ዔሳውን ወገት ገደለው» (ኩፋሌ 26፡47 የ1980 እትም)።

ምዕራፉ የሚናገረው ይሥሐቅ ያዕቆብንና ዔሳውን ጠርቶ እንዳይጣሉና በክፋት እርስ በርሳቸው እንዳይተያዩ ቃል አስገብቷቸው ሲሞት፥ የዔሳው ልጆች አባታቸውን «ሕንተ ታላቅ ሳሰህ፥ ያዕቆብ የሕንተ ታናሽ ሲሆን፥ ሕባትህ ሕንተን ትቶ ለያዕቆብ ብኩርናን ለምን ሰጠው?» (ቁጥር 13) ብለው እንዲዋጋ እንዳስገደዱትና፥ ዔሳው ለአባቱ የገባውን ቃል ረስቶ አልያም ትቶ ለጦርነት እንደተነሣ ነው። እንግዲህ በዚህ ጦርነት ላይ ነው ያዕቆብ ወደ ዔሳው የወረወራት ፍላጻ ዔሳውን ገደለችው የተባለው።

እውን ይህ ታሪክ በሙሴ መጽሐፍ ላይ ይኖር ይሆን? በአራት ዘፍጥረት ከመጀመሪያው አስከመጨረሻው ቢነበብ ስለዚህ

ጉዳይ የተጻፈ ነገር አይገኝም። ምናልባትም የዚህን ተቃራኒ ነው የሚነበበው። እርግጥ ያዕቆብ የዔሳውን በረከት አታልሱ ከወሰደበት በጌላ ሲገድለው በመፈለጉ ከፊቱ የሽሽ ቢሆንም (ዘፍጥረት 27፡41-46፤ 28፡1-5)፥ ከብዙ ጊዜ በጌላ ግን ያዕቆብና ዔሳው በሰላም ተገናኝተው፤ በፍቅር ተላቅለው፤ በወንድማማችነት እንደተለያዩ (ዘፍጥረት ምዕራፍ 33)፥ አባታቸውን ይሥሐቅ ሲሞትም አብረው እንደቀበሩትና (ምዕራፍ 35) ዔሳው በሰላም «በሲይር ተራራ» እንደተቀመጠ ተጽፏል (ምዕራፍ 36 ቁጥር 8)። በዘፍጥረት ውስጥ ለመጨረሻ ጊዜ ስለዔሳው ተጽፎ የምናነበው «የኢዶማውያንም ሕባት ይህ ዔሳው ነው» (ዘፍጥረት 36፡43) የሚለውን ነው። ከዚህ በጌላ ከወንድሙ ጋር አስከ ደም መፋሰስ የደረሰ ግጭት ውስጥ መግባቱን የሚጠቁም ምንም ዓይነት ፍንጭ እንኳ አልተወጠም።

መጽሐፍ ቅዱስ፤ ያዕቆብ ከስደት መልስ ከዔሳው እጅ ለመዳን መልእክተኞችን አስቀድሞ ሲልክ አብሮ ስለላካቸው እንስሳትና ሰዎች፤ እንዲሁም ዔሳው ወደ ያዕቆብ ይዞ ሊመጣ ያዘጋጃቸውን ሰዎች በቀጥታ 400 እንደሆኑ፤ በተጨማሪም ያዕቆብ ራሱን ለማዳን ስላወጣው ዕቅድና ለዔሳው ሊሰጠው ስላለበው «እጅ መንሻ» በዝርዝር ሁኔታ ይተነትናል። ታዲያ እነዚህን ጥቃቅን ነገሮች ሁሉ ሲዘረዝር ትልቁን ነገር ማለትም ወንድማማቾቹ በጦርነት ውስጥ መግባታቸውን፥ ያዕቆብም ዔሳውን መግደሉን እንዴት ሳይጽፍ ቀረ? ያልጻፈበት ዋና ምክንያት ድርጊቱ በያዕቆብና በዔሳው መካከል ያልተፈጸመና የመጽሐፈ ኩፋሌ ደራሲ ክልቡ አንቅቶ የጻፈው ልቦላድ በመሆኑ ነው። በእግዚአብሔር መንፈስ እየተመራ የጻፈው ሙሴ ግን

ያዕቆብና ዓላው ተገናኝተው በሰላም እንደተለያዩና በያሉበት ሰፍራ በሰላም መኖር እንደጀመሩ ጽፏል።

የድርሳን ሚካኤል ጸሐፊ፤ ምንም እንኳን ለእግዚአብሔር መስጠት የሚገባውን ክብር ለፍጡር በመስጠት የሚበድል መልእክት እያስተላለፈ ያለ ቢሆንም፤ «በዚህ ቀን እግዚአብሔር የመላእክት ስለቃ ቅዱስ ሚካኤልን እስራኤል ወደተባበረ ወደያዕቆብ ልክታልና ወንድሙን አላውን ሲፈራ ከእሱም ስዳነው። የዋርዳናስንም ወንዝ ስቫገረው ወደእናቱ ወንድም ወደላባ ሔደ ሁለቱን ልጆችን ልያገና ራኔልን አጋባው። ገዳናውን እየጠረገ በፍቅር በደህና ሀገሩ መሰሰው። ከልጆች ከቤተሰቡ ከገንዘቡ ጋር። ወንድሙ አላውም በፍቅር በሰላም ተቀበለው» በማለት ከያዕቆብ ወደሌላው የተወረወረ ምንም ዓይነት የጦር መሳሪያ እንደሌለ እንዲያውም በመካከላቸው ምንም ዓይነት ግጭት አለመኖሩንና በሰላምና በፍቅር አብረው እንደኖሩ የሚያሳይ መልእክት ነው ያለው³⁰። እንግዲህ ማን ማንን እየተቃወመ ይሆን? መጽሐፈ ኩፋሌ ድርሳን ሚካኤልን ወይስ ድርሳን ሚካኤል መጽሐፈ ኩፋሌን?

ምዕራፍ አራት

መጽሐፈ ሄኖክ

መጽሐፈ ሄኖክን ማን ጻፈው? ለሚለው ጥያቄ «መጽሐፈ ሄኖክ ከሌሎች የብሉይ ነጥብ መጻሕፍት በፊት በራሱ በነቢዩ በሄኖክ ከማረጉ (ከመሰወሩ) ስከቀድሞ የተጻፈ መጽሐፍ ነው»³¹፤ «ነቢያት ኹሉ ሄኖክ ከደረሰበት ማዕረግ ደርሰው ሄኖክ ያየውን ምሥጢር ስደተው የሱን ቃል መሠረት ስደርገው ተናገረ እንጂ ሄኖክ ከተናገረው ቃል ወጥተው ስልዳፉም»³² የሚል መልስ የሚሰጡ እንዳሉ ሁሉ ከዚህ ተቃራኒ በሆነ ሁኔታ «መጽሐፉ የተሰያየ ሰዎች የጽሑፍ ፕሮቅም ለመሆኑ ስያጠራጥርም። ይህን እንጂ መጽሐፉ በአንድ ዘመን የተገኘ ይህን ወይም ቀስ በቀስ ተጠራቅሞ በሄኖክ ስም ከ200 ዓክልበ እስከ እንደኛው መተ ዓ.ም ድረስ የተጻፉ ለመሆናቸው የተረጋገጠ ስድደሰም»³³ የሚል አስተያየት የሚሰጡም ሞልተዋል።

በራሱ በሄኖክ ነው የተጻፈው በሚል የተሰጡትን ምስክርነቶች መሠረት በማድረግ መጽሐፈ ሄኖክ ሲመረመር፤ የእግዚአብሔር ሰው ሄኖክ የጻፈው እና ከእርሱ በኋላ የተነሡት የእግዚአብሔርም አገልጋዮች «የእርሱን ቃል መሠረት ስደርገው» ያስተማሩትና የጻፉት ከሆኑ፤ ከሌላው የመጽሐፍ ቅዱስ ቃልና ትምህርት ጋር ስምምነት ሊኖረው ይገባል። ስምምነት ከሌለውና ከቃሉ በተቃራኒው የሚናገር ከሆነ ግን፤ በሄኖክ ስም መጻፉ ብቻውን ለትክክለኛነቱ ማረጋገጫ ሊሆን አይችልም።

³¹ «መጽሐፍ ቅዱስ 81 ወይስ 66?» ዋናስ አሳታሚ ድርጅት (ገጽ 19)።

³² «ኩሉሐ ሃይማኖት» መልእክ ብርሃን አድማሱ ጀገበረ (ገጽ 63)።

³³ «አዋልድና ራክይ ነክ ጽሑፎች» (ገጽ 4)።

በመጽሐፈ ሄኖክ ውስጥ የሚስተዋሉና እግዚአብሔር በቃሉ በኩል ከገለጠለን ፈቃዱና ሐሳቡ ጋር የማይስማሙ ትምህርቶች አሉ። ከእነዚህም መካከል የሚከተሉት ለማግኘት ይቻላል፡-

■ ዲያብሎስን የሚበቀለው ራጉኤል

❏ «ከቅዳሳን መሳእክት ሸንዶ ራጉኤል ስበዓለምና ስበብርሃናት የሚበቀል ነው» (ሄኖክ 6፥4 የ2000 አትም)።

❏ «ዲያብሎስን የሚበቀለው አጋንንትንም የሚበቀላቸው ከክበሩ ከመሳእክት ሸንዶ ራጉኤል ነው» (ሄኖክ 6፥4 የ1980 አትም)።

እንደሚታወቀው በቀል የእግዚአብሔር የሥራ ድርሻ ነው (ዘዳግም 32፥35! ሮሜ 12፥19)። በመሆኑም ማንኛችንም እንዳንበቀልና በቀልን ሁሉ ለእርሱ እንድንተው ታዝዘናል። እግዚአብሔር ከፍጥረት ወገን ተበቃይ አድርጎ የሾመውም የለም። ጠላታችን ዲያብሎስ ሰውን በማሳቱ ምክንያት እግዚአብሔር ሲረገመውና እንድ ቀን ድል እንደሚነሣ በእርሱ ላይ ትዝቢት ሲናገርበት በኦሪት ዘፍጥረት ምዕራፍ 3 ቀጥር 14 እና 15 ላይ እናነባለን። ይህን የበቀል እርምጃ የሚወስድበትም ፍጡር መልአክ (ራጉኤል?) ሳይሆን የሴቲቱ ዘር የተባለው አምላካችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

ራስን መቀጥቀጥ (መምታት) ህልውናን ማሳጣት ነው። የሴቲቱ ዘር የእባቡን (የዲያብሎስን) ራስ ሲቀጠቅጠው ህልውናውን ያሳጣዋል። በአንጻሩ እባቡ የሴቲቱን ዘር ተረከዝ (ሰከና) ይነድፋል፤ ይህ ግን ጊዜያዊ ጉዳት ነው። አምላካችን ዲያብሎስን በመስቀል ላይ ከላይ በተጠቀሰው ትዝቢታዊ ቃል መሠረት ተበቅሎታል። ወደፊት ደግሞ ለመጨረሻ ጊዜ በመበቀል

ወደተዘጋጀለት ዘላለማዊ እሳት ይጥለዋል (ማቴዎስ 25፥41! 2ኛ ጴጥሮስ 2፥4! ራእይ 20፥7-10)።

እንግዲህ ሰይጣንን እግዚአብሔር በአንድያ ልጁ በኩል ተበቅሎትና ለዘላለም ፍርድ ጠብቆት ሳለ፣ ባለቀና በተፈጸመ ነገር ላይ ራጉኤልን ለበቀል የተመደበ አስመስሎ ማቅረብን ምን እመጣው?

■ የቅዱስ ሚካኤል ብስጭት

❏ «በዚያችም ቀን ቅዱስ ሚካኤል ለቅዱስ ሩፋኤል እንዲህ ብሎ መሰሰበት የመንፈስ ኃይሉ ነጥቆ ይወስደዋል። ለእስቆች ቅጣት ስለተሰወረቸው ስለ ፍርድ ጥንቀትም ያበሳጩዋል» (ሄኖክ 19፥1-2 የ2000 አትም)።

❏ «በዚያችም ቀን ቅዱስ ሚካኤል የመንፈስ ቅዱስ ዕውቀቱ ወደ ኋዛን ይወስደዋል ያበሳጩዋል ብሎ ለቅዱስ ሩፋኤል መሰሰበት» (ሄኖክ 19፥1 የ1980 አትም)።

ይህን ገጸ ንባብ በአዲሱ እትም ላይ ለማስተካከል ተሞክሯል። ይሁን እንጂ ቅዱስ ሚካኤል የመንፈስ ቅዱስን ንይልም ይሁን ዕውቀት የብስጭቱ መነሻ አድርጎ ከማቅረብ ወደ ኋላ አላለም። ይህም ስለመንፈስ ቅዱስ በመጽሐፍ ቅዱስ ከተነገረው ፍጹም ተቃራኒ ሆኖ ይገኛል። በመንፈስ ቅዱስ ሐሜት ይደረጋል እንጂ ገዘን አይመጣም (ሉቃስ 10፥21)። መንፈስ ቅዱስ በምእመናን ውስጥ ከሚያፈራው ፍሬ መካከል እንዲ ብስጭት ሳይሆን ደስታ ነው (ገላትያ 5፥22! መዝሙር 50፥11-12)። ጭንቀትና ብስጭት ግን ከእግዚአብሔር መንፈስ ሳይሆኑ ከክፉው መንፈስ የሚመነጩ ናቸው።

ቅዱስ ሚካኤል ለዚያውም በመንፈስ ቅዱስ ዕውቀት የሚበሳጭ የእግዚአብሔር አገልጋይ ነው ማለት እንዴት ይቻላል?

የመጽሐፈ ሄኖክ ጸሐፊስ ይህን ሰማሰት እንዴት ደፈረ? ይህ ስለሚካሄድ የተነገረው በመጽሐፍ ቅዱስ ስለእርሱ ከተሰጠው ምስክርነት ጋር የሚቃረን ነው። «የመሳክት ስለቃ ሚካኤል እንኳን ስለመሴ ሥጋ ከሰደጣን ጋር በተከራከረ ጊዜ የሰደብ ቃልን ሲናገር አልደፈረም እግዚአብሔር ይገሰጽህ ስለው እንጂ» (ይሁዳ ቍ. 9) በዚህ ክፍል ሚካኤል ብሰጭት ከሚወልደው የስድብ ቃል የራቀ መሆኑ ተጽፏል። ታዲያ ይህ ሚካኤልን ማክበር ነው? ወይስ ማዋረድና መስደብ?

■ ሄኖክ ስለኖሳ የተናገረው ትንቢት

■ «ከብዙ ቀንም በኋላ ልጄ ማቱሳሳ ሰወጁ ሰላሚህ ሚስት አጋባው፤ ከእርሱም ፀንሳ ወንድ ልጅን ወሰደች። ሰውነቱም እንደ በረዶ ነጭ ሆነ፥ እንደ ጽጌረዳም ቀይ ነው፤ የራሱም ጠጉር እንደ ባዘቱም ነጭ ነው፤ የተሸራሸም ነው፤ ዐይኖቹም ያማሩ ናቸው። ዐይኖቹንም በገለጠ ጊዜ ቤቱን ሁሉ እንደፀሐደ አበራ፤ ቤቱም ሁሉ ፈጽሞ በራ፤ ከአዋሳጅቱም እጅ በተነሣ ጊዜ ስፋን ከፈተ፤ የጽድቅ ጌታንም ከብር ተናገረ። አባቱ ሳሚህም ከእርሱ የተነሣ ፈርቶ ሸሸ፥ ወደአባቱም ወደማቱሳሳህ መጣ እንዲህም አሰ፡-... ስሁንም አባቱ ወደአባታችን ወደሄኖክ ትሃድና እውነቱን ከእርሱ ትሰማ ዘንድ አማልዳለሁ፤ እስምንሃለሁ።... እኔም ሄኖክ ስለእርሱ መሰለሁ...» (ሄኖክ 41፥1-15 የ2000 እትም)።

■ «ከብዙ ቀንም በኋላ ልጄ ማቱሳሳ ልጄ ሳሚህን ሚስት አጋባው፤ ከሱም ፀንሳ ወንድ ልጅን ወሰደች። ሰውነቱም እንደ ሰንቀ ነጭ ሆነ፥ እንደ ጽጌ ረዳም ቀይ ነው፤ የራሱም ጠጉር እንደ ነጭ ብዝት ነው፤ የተሸራሸ ነው፤ ዓይኖቹም ያማሩ ናቸው። ዓይኖቹንም

በገለጠ ጊዜ ቤቱን ሁሉ እንደፀሐደ አበራ፤ ቤቱም ሁሉ ፈጽሞ በራ፤ ካዋሳጅቱም እጅ በተነሣ ጊዜ ነገር ጀመረ፤ የቸርነት ጌታ የእግዚአብሔርን ምስጋናን ተናገረ። ከሱም የተነሳ አባቱ ሳሚህ ፈርቶ ሸሸ፥ ወዳባቱ ወደማቱሳሳም መጣ ወዳባታችን ወደሄኖክ ትሃድ ዘንድ ከሱም እውነቱን ነገር ትሰማ ዘንድ ስሁንም አባቱ ፈጽሞ እስምንህ ዘንድ ስለሁ... እኔም ሄኖክ እግዚአብሔር ስንገዳ ነገር ይወራል ብዬ የሱን ነገር ተናገርሁ» (ሄኖክ 41፥1-15 የ1980 እትም)።

ታሪኩ እንደሚናገረው፥ ሳሚህ የተወለደለት ልጅ መልክ ምንነት ያልተሰመደ ዓይነት ማለትም እንደበረዶ ነጭ እንደ ጽጌረዳ ቀይ የሆነ (ከሁለቱ የትኛውን እንደሚመስል ግልጽ አይደለም) እንግዳ ልጅ ነው። አባቱ እስኪደነግጥ ድረስ በተለየ ሁኔታ የተወለደው ኖሳ ከአዋሳጁ እጁ በተነሳ ጊዜ የምስጋናን ቃል በመናገር አባቱ በድንጋጤ ሸሽቶ ወደማቱሳሳ እንዲሄድ አድርጓል። ማቱሳሳን ሲያገኝ ፍጹም እንግዳ የሆነን ልጅ እንደተወለደለት ሲናገር «ፍጥረቱም ልዩ ናት፤ እንደ እኛም አይደለም» (ቍ. 5) ሲል የገለጸው ሲሆን፤ ማቱሳሳም ለሄኖክ ይህንኑ ሲነገረው «እግዚአብሔር በምድር ላይ ስዲስ ነገርን ያደርጋል» (ቍ. 15) በሚል የጀመረው ሄኖክ፤ በራእይ አየሁት የሚለውን፤ በምድር ላይ ያሉ ሰዎች ኃጢአትን እንደሚሰሩ እግዚአብሔርም የጥፋትን ውሃ እንደሚያመጣ አሁን የተወለደው ልጅ በምድር ላይ እንደሚተርፍ ከእርሱ ጋር አብረው ሦስቱ ልጆቹ እንደሚድኑና የልጁን ስም ኖሳ ብሎ መጥራት እንዳለበት ነገረው።

ለመሆኑ ሄኖክ በኖኅ የውልደት ዘመን ነበርን? የሚል ጥያቄ ቢነሳ የሂሳብ ስሌቱ ኖኅ የተወለደው ሄኖክ ከዚህ ምድር ተወስዶ ዓመታትን ካስቆጠረ በኋላ መሆኑን ለመረዳት ያስችላል። ሄኖክ በመቶ ስድሳ አምስት ዓመቱ ማቱላላ የተወለደለት ሲሆን ከልጁ ጋር ለሁለት መቶ ዓመት ኖረ። ማቱላላ በመቶ ሰማንያ ሰባት ዓመቱ ላሜህ ተወልዶለት ነበር፤ ማለትም ሄኖክና ላሜህ አብረው የኖሩት ለ13 ዓመታት ነው ማለት ነው። ላሜህ ልጅ የተወለደለት በመቶ ሰማንያ ሁለት ዓመቱ ነው፤ ምንም እንኳን የመጽሐፈ ሄኖክ አዘጋጆች ሄኖክ በሕይወት በነበረበት ሰዓት ኖኅ እንደተወለደ አስመስለው ያቅርቡ እንጂ ኖኅ የተወለደው ሄኖክ ወደአምላኩ ከተወሰደ ከ169 ዓመታት በኋላ ነው ማለት ነው።

የመጽሐፈ ሄኖክ አዘጋጆች የፈጠሩት ሌላው ስህተት ለኖኅ ስም የማውጣቱን ስራ የሰራው ሄኖክ እንደሆነ አድርገው ማቅረባቸው ነው። መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚያስተምረው ግን ኖኅ የሚለውን ስም አባቱ «ላሜህም መቶ ሰማንያ ሁለት ዓመት ኖረ፤ ልጄንም ወለደ። ስሙንም ከሥራዬ፥ ከእጄ ድካምና እግዚአብሔር ከረገማት ምድር ይህ ያሳርፈኝ ዘንድ አለው ሲል ኖኅ ብሎ ጠራው» ከዚህ በመነሳት መጽሐፈ ሄኖክን ለሚመለከተው ሰው የመጽሐፉ አዘጋጆች ከቃለ እግዚአብሔር ጋር እየተጋፉ ያለ ይመስላል (ዘፍጥረት. 5+21-31)³⁴።

³⁴ «ኢትዮጵያ ሁለተኛው» ግርማ ዘውዴ (ገጽ 144)።

ምዕራፍ አምስት
መጽሐፈ ጦቢት

አንዳንዶች «ምናልባት በ3ኛው መቶ ዓክልበ መጨረሻ»³⁵ አካባቢ ላይ ሳይጻፍ አይቀርም ተብሎ ከሚገመተው ከመጽሐፈ ጦቢት የተወሰኑ ቃላትን በመልቀም ከሐዲስ ኪዳን ጋር ለማገናኘት ይሞክሩና «... ደህን መጽሐፍ (መጽሐፈ ጦቢትን) ማለታቸው ነው) ስያስፈልገው ማለት ሐዲስ ኪዳንም ስያስፈልገው እንደ ማለት መሆኑን ልንረዳ ይገባል። መጽሐፉ ከሐዲስ ኪዳን ጋር በመስማማት በውስጡ የሚያስተላልፈው መልእክት ስሕተት ነው ከማለት ስስቀደም ይዘቱን መረዳት ይገባል»³⁶ ይላሉ። ይህ እውነት መሆን አለመሆኑን ማረጋገጥ የሚቻለው ግን መጽሐፉን በመመርመር ነው።

፩ የጦቢት እድሜ ስንት ነበር?

☐ «እነም ሕፃን ሆኖ በእስራኤል ልጆች ጋር በሀገረ ሳባህ የአባቱ የንፍታሊም ወገኖች ሁሉ፥ እስራኤልም ሁሉ በአርሷ ይሰው ዘንድ እግዚአብሔር ከእስራኤል ነገድ ሁሉ ከመረጣት የሰው ቤተ መቅደስ ስትወጣድ ሁሉ ለዘሰዓለም ከታነደባትና ከተቀደሰባት ከኢየሩሳሌም ወጥተው ካዱ። የካዱ ሰዎችም ሁሉ ደማቢ ለሚባል ጣዖት ሆወ፤ የአባቱም የንፍታሊም ወገኖች ሁሉ ከእነርሱ ጋር ተባበሩ» (ጦቢት 1+4-5 የ2000 እትም)።

☐ «እነ ሕፃን ሆኖ በአገረ በእስራኤል ልጆች ጋር ሳባሁም ብዙ ምጽዋት መጸወትሁ። አባቴና የንፍታሊም ወገኖች ሁሉ እስራኤል ሁሉ በርሷ

³⁵ «አዋልድና ራእይ ነክ ጽሑፎች» (ገጽ 2)።
³⁶ «የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት በኦርቶዶክስ ተዋሕዶ» ዓባይነህ ካሴ (ገጽ 43)።

መሥዋዕት ይሰው ዘንድ እግዚአብሔር ካሥራ ሁለቱ ነገደ አስራሕል አገር በመረጣት በኢየሩሳሌም ከተሰራው ሕገ ወጥተው ካዱ። በከበረ ሰዘሰንሰሙ ሰወጅ ልጅም በተሠራላቸው በከበረ በእግዚአብሔር ማደሪያ በቤተ መቅደስም ከተሰራው ሕገ ወጥተው ካዱ» (ጦቢት 1÷2 የ1980 እትም³⁷)።

የጦቢያ አባት ጦቢት ገና ሕፃን ሆኖ ምጽዋት ሲሰጥ እንደነበረ የተገለጸበት ዘመን የአስራሌል ነገዶች ክፍፍልና ንፍታሌም አስሩን ነገዶች ተከትሎ የወጣበት ጊዜ ነው። ሕፃን ተብሎ የተገለጸውና ምጽዋት ለመስጠት የሚያስችለው እድሜ ስንት እንደሆነ ባይገለጽም፤ በዙ ምጽዋት መጸወት የሚለውን ቃል በመንተራስ ለተመለከተ ሰው ግን ጦቢት ሕፃን ሳይሆን ነፍስ የሚያውቅ መሆኑን አመለካች ነው። ያ ማለት ደግሞ የሰሎሞን የስልጣን ዘመን ከማክተሙ በፊት (930 ክክርስቶስ ልደት በፊት) ተወልዶ ነበር ማለት ነው።

«የአስራሕል መንገዶች ከ241-261 ዓመት ያህል ከቆዩ በኋላ በአሦር መንገዶች ሲፈርስ ጦቢት ከተማረከው ሕዝብ ጋር ወደነዋ ተወሰደ። ከዚያም አስራዶን እስከነገሠበት (680 ከክ.ወ. በፊት) ጦቢት በነዋ ነበር። ቍ. 48 ተጠቃሾ ሰምን ያህል ጊዜ እንደኖረ ባይታወቅም ከዚያ በኋላ ሰብዙ ጊዜ በነዋ እንደኖረ መጽሐፉ ይገልጻል። ከምዕራፍ

³⁷ ሁለቱ መጻሕፍት በምዕራፋቸው አንድ ሆነው በቀጥራቸው ግን ይለያያሉ። ለዚህም ምክንያቱ በ2000 እትም መጽሐፍ ላይ ቍጥር 1 እና 2 በ1980 እትም ላይ እንደመግቢያ ነው የተቀመጠው። በ1980ው ላይ ቍጥር 1 ብሎ የሚጀምረው በ2000 ላይ ቍጥር 3 በመሆኑ የቍጥር ለውጡ ተከስቷል።

2 እስከ ምዕራፍ 14 ቍ. 11 ያለው ረዥም ታሪክ የሚገልጸው ሥራ የተሰራው አስራዶን ከነገሠ በኋላ መሆኑን ያስነብናል። ታዲያ በዚህ ሰሌት የጦቢት እድሜ ወደ 270 ዓመት ይጠጋል ማለት ነው። ይህ ከሆነ ደግሞ በዘመኑ ትውልድ የእድሜ ርዝማኔ ገምት ሕፊት ትውልድን ወይም የ22 ነገሥታት የገዛት ዘመንን አሳልፎአል ማለት ነው»³⁸።

ዘ ምጽዋት «ታጸድቃለች»

☐ «ምጽዋት በመከራ ቀን ከሞት ታደናሰችና ወደ ጨለማም ከመሂድ ትጠብቅሃለችና ምጽዋትን ለሚያደርጋት ሁሉ በልዑል ፊት መልካም ስጦታ ናት» (ጦቢት 4÷10-11 የ2000 እትም)።

☐ «ምጽዋት በመከራ ቀን ከሞት ታደናሰችና ወደ ጨለማ ይገቡ ዘንድ ስታሰናብትም ምጽዋት ለሚያደርጋትም ሰው ሁሉ በእግዚአብሔር ዘንድ ደገ ስጦታ ናት» (ጦቢት 4÷10-11 የ1980 እትም፤ በተጨማሪም ጦቢት 12÷9፤ 14÷11። ሲራክ 3÷28፤ 29÷12፤ 40÷17 ይመልከቱ)።

የመጽሐፈ ጦቢት አብዛኛው ክፍል ስለምጽዋት የሚናገሩ መልእክቶችን የያዘ ነው። ምጽዋት በቀጥታ መንግሥተ እግዚአብሔርን እንደሚያሰጥ እና ከጋጢአት ሁሉ ነጻ እንደሚያደርግ የሚሰብክ መጽሐፍ ነው ማለት ይቻላል (ጦቢት 12÷9)። እንደ መጽሐፈ ጦቢት ምስክርነት ከሆነ ከምጽዋት በቀር ሌላ ምንም ተግባር አያስፈልግም። ምክንያቱም «ምጽዋት ... ከሞት ታደናሰች ታጸድቃለችም» (ጦቢት 14÷11) ተብሏልና። ታዲያ ሌላ ምን ያስፈልጋል? ምጽዋት እየሰጡ መጽደቅ ነዋ! ከላይ እንደተጠቀሰው መጽሐፈ ጦቢትን ከሐዲስ ኪዳን ጋር በማገናኘት

³⁸ «ኢትዮጵያ ሁለተኛው» ግርማ ዘውዴ (ገጽ 161)።

«ያው ስንደ ናችው» ለማለት የሚፈልጉት ወገኖች የሚናገሩት ነገር ይኖራልና እስኪ አድል ይሰጣቸው።

«በመጽሐፈ ጦቢት ምዕራፍ 4 ቁጥር 9 ላይ «ምጽዋት በመሰጠትህ ለችግር ቀን የሚሆን ማከማችሁ ነው» የሚል ገደብ ቃል ተጽፎ ይገኛል። ትናንት በእነ ጦቢት ስድር የተናገረ ስምሳክ ስድስወጥም እና በሐዲስ ኪዳን ደገሞ በማቴዎስ ወንጌል ምዕራፍ ስድስት ክፍተር ስሥራ ዘመኝ እስከ ሃያ ላይ «በዚህ ዓለም ላይ ሀብት ስታከማቹ ምክንያቱም በዚህ ምድር ላይ ብልና ዝገት ያጠፋዋል ሊቦችም ሰብረው ደሰርቁታልና ይልቅስ ስራሳችሁ በሰማይ ሃብት ስከማቹ» ሲል በመጽሐፈ ጦቢት የተናገረውን ቃል የበሰጠ ስብረትታል»³⁹።

ይህን የጻፉት ሰው እንዳሉት፡ ይህ የወንጌል ክፍል ስለ ምጽዋት የሚናገር አይደለም። በ2000 አትም ሰማንያ አሐዱ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ፡ ስለምጽዋት የሚናገረው ክፍል በማቴዎስ ወንጌል ምዕራፍ 6 ክፍተር 1-4 ተለይቶ «ከንቀጾ ምጽዋት» ተብሎ ተቀምጧል። ክፍተር 19-24 ያለው ደገሞ «ስለሰማይት መዝገብ» የሚል ርእስ ነው የተሰጠው። ይህም ሁለቱም ስለተለያዩ ጉዳዮች እንደሚናገሩ ያስረዳል። በተለይ ቁጥር 21 ላይ፡ «መዝገባችሁ ባለበት ልባችሁ በዚያ ይኖራልና» የሚለው ቃል የሚናገረው ስለሰማይት መዝገብ ነው። ሰዎች በገንዘብ ፍቅር ከተነደፉ ልባቸው በገንዘብ ላይ ይሆናልና አምላካቸውን ፈጽሞ ይረሳሉ (ይክዳሉ)፤ ደገሞም «ሰህተት ጌቶች መገዛት የሚቻለው ስገልጋይ የለም» (ቁጥር 24)። ይህን በግልጽ ለማስረዳትም

³⁹ «የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት በኦርቶዶክስ ተዋሕዶ» ዓባይነህ ካሌ (ገጽ 43)።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፡ «እንግዲህ ስእገዚአብሔርና ሰገንዘብ መገዛት ስትችሉም» ብሏል።

ስለሆነም ይህ ክፍል ስለምጽዋትና በምጽዋት የኃጢአት ስርየት እንደሚገኝ (መንግሥተ እግዚአብሔርን እንደምንወርስ) የተነገረ አይደለም። ስለ ምጽዋት የሚናገረው ክፍል፡ ምጽዋት ስትሰጡ በሰዎች ፊት አይሁን፤ በሰውር ስጡ፤ በግልጽ ዋጋችሁን ታገኛላችሁ ነው የሚለው (ቁጥር 1-4)። ጸሐፊው ግን ስለምጽዋት የተነገረው ከመጽሐፈ ጦቢት ጋር እንደማይጣጣምላቸው ስለገባቸው ይመስላል «ስለሰማይት መዝገብ» የተነገረውን ቁጥር 19 እና 20ን ለምጽዋት ሰጥተው የግል ሐሳባቸውን ለማራመድ የሞከሩት [ይህን ሐሳብ ተቀብለው ሌሎችም አስተጋብተውታል⁴⁰]

መጽሐፍ «ደም ሳይፈስ ስርየት የለምና» ብሎ ስለዘጋው (ዕብራውያን 9፡22 አ.መ.ት.) በክርስቶስ ደም እንጂ በምጽዋት የሚገኝ የኃጢአት ስርየት የለም። በኦሪት ሕግ የሚሆነው (የሚደረገው) ነገር ሁሉ በደም መንጸት ነበረበት። ይህ ግን ማለትም «የሳምና የፍየል ደም ኃጢአትን ሊያስተሰርይ አይችልምና» (ዕብራውያን 10፡4) ሌላ የተሻለ ኪዳን አስፈለገ። እስከዚህ እስከተሻለው ኪዳን ድረስ ግን «በየዓመቱ የኃጢአት መታሰቢያ እድርገው የሚያቀርቡት ነበራቸው» (ቁጥር 3) እንጂ በምጽዋት የኃጢአት ስርየት ይገኛል የሚል ትእዛዝ አልተሰጣቸውም። እነርሱም በምጽዋት ስርየተ ኃጢአትን ለማግኘት አልሞከሩም።

⁴⁰ «ትምህርተ መለኮት» አስራት ገብረ ማርያም (ገጽ 187)። «መጽሐፍ ቅዱስ 81 ወይስ 66?» ዋናስ አሳታሚ ድርጅት (ገጽ 28)።

የተሻለው ኪዳን ሲመጣ ደግሞ «ሰሰ ጋጢስት ስንድን መሥዋዕት ለዘላለም ስቅርቦ በእግዚአብሔር ቀኝ ተቀመጠ» (ቍጥር 12)። ስለዚህ «... በኢየሱስ ክርስቶስ ደም ወደመቅደስ ሰመገዛት ባለመ-ሕልነት አለን። በሥጋው መጋረጃ (ባለሚልነት) በኩል የሕይወትንና የድክነትን መንገድ ፈጽሞ ስድሶልናል» (ቍጥር 19-20) ታዲያ የምጽዋት ዋጋ ከጽድቅ አንጻር ምን ይሆን?

ክርስቲያን እንደመሆናችን ምጽዋት እንድንሰጥ ታዝዘናል። ስንሰጥም መጽሐፍ የሚለን «ለሚሰምንህ ሁሉ ሰጥ» ነው (ማቴዎስ 5:42)። ይህን የምናደርገው ለመጽደቅ ብለን ሳይሆን፣ በክርስቶስ ደም ስለጸደቅንና ጽድቅን መፈጸም ስለሚገባን ነው። በ1953ቱ እትም ላይ የመንፈስ ፍሬ ከተባሉት መካከል «በገነት» የሚለውን በ2000 እትም ሰማንያ አሐዱ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ «ምጽዋት» ተብሎ ተጠቅሷል (ገላትያ 5:22)።

ከዚህም አንጻር ከታየ ምጽዋት የመንፈስ ፍሬ እንጂ መጽደቂያ አይደለም። በሌላ አነጋገር ሰው ስለጸደቀ ይመጸውታል እንጂ ለመጽደቅ ብሎ አይመጸውትም ማለት ነው። በክርስቶስ ሞት የተደረገውን የቤዛነት ሥራ ሰምተው ሳያምኑና ሳይጸድቁ ምጽዋት በማድረግ ይታወቁ የነበሩ አንዳንዶች፣ በምጽዋታቸው ወደመንግሥተ ሰማያት መግባት ስለማይችሉ፣ በክርስቶስ ያምኑና የጋጢስታቸውን ስርየት ይቀበሉ ዘንድ ወንጌል ተሰብካቸዋል (የሐዋርያት ሥራ 10:2:6፤ 11:14)። ይህም ምጽዋት የጸደቀ ሰው ፍሬ እንጂ ለመጽደቅ የሚያበቃ ነገር አለመሆኑን ያመለክታል።

■ መልእክት ሩፋኤል የአናንያ ዘመድ

■ «ጦቢትም ስንተ ወንድሚ ከማን ወገን ነህ? ከወዳትስ ሀገር ነህ? ስለው። መልእክትም ወገኔንና ሀገረን ትመረምር? ወይስ ከልጅህ ጋር

የምሄድበትን ዋጋ ትሰጠኝ? ስለው። ጦቢትም ስንተ ወንድሚ ዘመድህንና ስምህን ስውቅ ዘንድ እወዳለሁ ስለው እርሱም እኔስ የወንድምህ የታላቅ አናንያ ዘመድ አዛርያ ነኝ ስለው» (ጦቢት 5:10-12 የ2000 እትም)።

■ «ጦቢትም ስንተ ወንድሚ ከማን ወገን ነህ? ከወዳትስ ሀገር መሆኑ? ስለው። መልእክትም ሀገረንና ወገኔን ትመረምር ወይስ ከልጅህ ጋር የምሄድበትን ዋጋ ትሰጠኝ? ስለው። ጦቢትም ስምህንና ዘመድህን ስውቅ ዘንድ እወዳለሁ ስለው። እኔስ የታላቅ ወንድምህ የአናንያ ዘመድ አዛርያ ነኝ ስለው» (ጦቢት 5:10-12 የ1980 እትም)።

መላእክት አምላካችንን እግዚአብሔርን በማመስገን የሚኖሩና ፈቃዱን ብቻ የሚፈጽሙ ሥጋና አጥንት የሌላቸው መናፍስት «በየጊዜው የማይባዙ»¹¹ ናቸው። ስለዚህ በትዳር፣ በልጅ እንዲሁም በዘመድ አዝማድ ለመተላለር የማይችሉ ፍጥረቶች ናቸው። ተልከው ሲመጡ የተላኩበትን ነገር ያለማድበስበስ ተናግረው ወደ መጡበት የሚመለሱ፣ ክብራቸውን ሁሉ ለፈጣሪያቸው የሰጡ ከእግዚአብሔር ቅድስና የተነሣ «ቅዱሳን» የሆኑ ናቸው።

መጽሐፈ ጦቢት ላይ ያለው «መልእክት ሩፋኤል» ግን ከዚህ የሚለይ ይመስላል። በመጽሐፉ ላይ እንደሚታየው እንደ ሥጋ ለባሽ ሰው «ባለዘመድ» እንደሆነ ራሱን በመግለጥ ከቅዱስ መልእክ የማይጠበቅ ውሸት ትናግሯል። ምክንያቱ ምንም ይሁን ምን «ውሸት» ለቅዱሳን የተፈቀደ አይደለም። መጽሐፉ እንደሚለው

¹¹ «የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እምነት ሥርዓተ አምልኮና የውጭ ግንኙነት» (ገጽ 54)።

እውነትን መናገር የማይችለው ሐሰተኛና የሐሰት አባት የሆነው ሰይጣን ብቻ ነው (ዮሐንስ 8፡44)።

የመልአኩ ሩፋኤል የሐሰት ንግግር በዚህ ብቻ የሚያበቃ ቢሆን እንዴት ጥሩ ነበር? ነገር ግን ምዕራፍ 12 ላይም ሌላ የሐሰት ንግግር ይገኛል። ስለዚህ የዚህ «መልአክ» ማንነት ጥያቄ ያስነሣል። «እኔም ተገልጿልኩትህ ነገር ግን አይታን እያችሁ እንጂ ከእናንተ ጋር አልበላዬም አልጠጣዬምም» ይላል (ቍጥር 19)። እውን እንዳለው ከእነርሱ ጋር ምንም ነገር አልቀመሰም? ተብሎ ቢጠየቅ መጽሐፉ የለም በልቷል ይላል። «ያም ልጅ መልአኩ እንዳዘዘው እደረገ ዓላውንም ጠብሰው በሱ፤ ሁሉም ገሥገሠው ሂደው ወደ በጣኒስ ደረሱ» (ምዕራፍ 6 ቍጥር 5)። እዚህ ላይ ያሉት ሁለቱ ብቻ (ጦቢያና መልአኩ) ናቸው። «በሱ» መባሉን ደግሞ ልብ ይሏል። ከዚህ ውጪ ደግሞ ጦቢትና መልአኩ ከሌሎች ሰዎች ጋር አብረው በነበሩ ጊዜ «ይበሱ ጀመር፤ ተመገበውም በወረሱ ጊዜ» የሚሉትን ሐረጎች ማግኘት ይቻላል። በተቃራኒው የሩፋኤልን አለመመገብ የሚገልጽና እርሱ በልቶ አልበላሁም ከሚለው ሐሰተኛ ምስክሩ በቀር ምንም የተባለ ነገር የለም (ምዕራፍ 7 ቍጥር 14 [በ2000 እትም ቍጥር 15] ምዕራፍ 8 ቍጥር 1)። ሐሰትን መናገር የማይከብደው ይህ «መልአክ» ታዲያ ማን ይሆን? ነው ወይስ የመጽሐፉ ደራሲ የፈጠረው ሐሰተኛ ገጽ ባሕርይ ይሆን?

፩ በዓሣ ጉበት አጋንንትን ማውጣት

፩ «ያም ልጅ መልአኩን አሰው አንተ ወንድሜ አዛርያ የዚህ ዓሣ ልቡ ጉበቱና ሐሞቱ ለምንድን ነው? መልአኩም አሰው ልቡና ጉበቱም የሚያሳምም ክፉ ጋኔን ያደረበት ቢኖር ወይም ርኩስ መንፈስ ያደረበት ቢኖር ያን ሰዚያ ሰው በፊቱ ያጠራቃል። ሲትም ብትሆን

ያጠራቃል ከዚያም በኋላ እይታመሙም። ሐሞቱን ግን በዓይኑ ብልዝ ያሰበትን ሰው ይኩሱታል እርሱም ይድናል» (ጦቢት 6፡6-8 የ2000 እትም)።

፪ «ያም ልጅ መልአኩን አንተ ወንድሜ አዛርያ የዚህ ዓሣ ሐሞቱና ጉበቱ ለምንድን ነው አሰው። መልአኩም ክፉ ጋኔን ያደረበት ቢኖር ወይም የረከሰ ረቂቅ ጋኔን ያደረበት ቢኖር ጉበቱንና ልቡን ሰዚያ ሰው በፊቱ ያጠራቃል። ሲትም ብትሆን ያጠራቃል ከዚያም በኋላ እይታመሙም። ብልዝ ባለበት ሰው ሐሞቱን ደቁሰው ይኩሱታል» (ጦቢት 6፡6-8 የ1980 እትም)።

«ጋኔን በእግዚአብሔር አምላክ የተፈጠረትን ሰዎች ማሰቃየትና ማጥፋት ዕቅዱ»⁴² ቢሆንም በብሉይ ኪዳን ከነበሩት አገልጋዮች አንዱም እንኳ የእግዚአብሔርን ሕዝብ ከዚህ ክፉ መንፈስ ነጻ ማድረግ አልተቻላቸውም ነበር። ለዚህም ነው በክርስቶስ አገልግሎት ወቅት ሰዎችን ከአጋንንት አስራት ነጻ ሲያወጣ የተመለከቱ ሁሉ ከዚህ በፊት አይተውት የማያውቁት በመሆኑ «ሁሉም አደነቁ፤ እርስ በርሳቸውም፣ ሩዚህ አዲስ ትምህርት ምንድር ነው? ርኩሳን አጋንንትን ወጡ ብሎ ያዘዛቸዋልና፤ እነርሱም ይታዘዙበታልና» ተባባሉ» (ማር. 1፡27)።

በመጽሐፈ ጦቢት እንደተጻፈው ጦቢያ እንዲያገባት የተሰጠችው ሴት ከዚህ በፊት ያገቧት ሰባት ወንዶች ሞተዋል። አሁን እርሱ ስምንተኛው ወንድ ነው። ግን እድሜ ለመልአኩ ሩፋኤል ያን የዓላ ልብና ጉበት ከሰጣን እራሪ ጋር አድርጎ ሲጨምረው «ሽታውም ያንን ጋኔን በሸተተው ጊዜ እስከ ላይኛው ገብጸ

⁴² ኢ.መ.ት 78 1488።

እውረዳ ደረሰ ሸሸ» (ጦቢት 7+9-8+3)። እንዲሁም ደግሞ የጦቢት (የጦቢያ አባት) ዓይኖች ማየት ተስኖአቸው ነበርና የዓባውን ሐሞት በቀባው ጊዜ ማየት ተቻለው (ጦቢት 11+6-12)። ይህ ሁሉ የመልአኩ ጥበብና ምክር ነው።

እዚህ ላይ ሊታይ የሚገባው በነጦቢት ጊዜ አጋንንትን ማውጣት የሚባለው ነገር እንኳ ድርጊቱ በንግግርም ቢሆን የማይታወቅ ነገር በመሆኑ ክርስቶስ ይህን ሲያደረግ ቢያዩት «ይህ ስዲስ ትምህርት ምንድር ነው?» ብለው እስኪደነቁ ድረስ አድርጏቸው ነበር። መጽሐፈ ጦቢት ላይ ያለው እንግዳ ትምህርት ምንጩ ምንድን ነው?

ቀደም ሲል መልአኩ «ቅዱስ» መልአክ እንዳልሆነ ከገዛ ንግግሩ በመነሳት ቀርቦ ነበር። ቅዱስ ካልሆነ መልአክ ታዲያ እንዲህ ያለውን የደብተራና የጠንቋይ ዓይነት ተግባርን እንጂ እንዴት መልካም ምክርንና መንፈሳዊ ትምህርት ይጠበቃል?

ይህን የሚመስል ምክር በዚህ ዘመን ካሉና አገልጋይ ነን ከሚሉ ሰዎችም ብዕር ይወጣል፤ አንድ ወቅት ባህታዊ ገብረ መስቀል ኃይለ መስቀል ይባሉ የነበሩት ሰው «በሃይማኖትም ስደፈረ» በሚል ርዕስ ባሳተሙት መጽሐፍ ውስጥ ሰይጣንን ቶሎ ብለው ይቀደሙት የሚል ምክር አስፍረው ነበር። በምን መቀደም እንደሚቻል ያስፈሩት ወይራ፤ ነጭ ሽንኩርትና ዕጣን በማጨስ እንደሆነ ነው⁴³። አጋንንትን በሰማውጣት ቅዱሳት መጻሕፍት የሚመክሩት «በስሜ አጋንንትን ያወጣሉ» የሚል ነው (ማርቆስ

⁴³ «ኢትዮጵያ ሁለተኛው» ግርማ ዘውዴ (ገጽ 144-145)።

16+17) ይህን የተማረው ሐዋርያው ዳውሎስ ያደረገውም እንደተማረው ነው፤ «... መንፈስ ርኩስ ከእርሷ እንደትወጣ በጌታችን በአዩሱስ ክርስቶስ ስም እዝዝክስሁ ስለው ወዲያውም ተዋት» (የሐዋርያት ሥራ 16+18)። ከዚህ የተለየ ሁሉ እንግዳ ትምህርት አስተማሪ ነው።

፳ በነነዌ ጥፋት ስልምናሶርን ደስ አለው

☐ «እባቱም እንደነገረው ሳይሞት የነነዌን ጥፋት ሰማ። ናቡከደነፆርና ስሕሻዊርስም የነነዌን ጥፋት ሰምተው ደስ አላቸው» (ጦቢት 14+15 2000 እትም)።

☐ «እባቱም እንደነገረው ሳይሞት የነነዌን ጥፋት ሰማ። ስልምናሶርና ናቡከደነፆርም የነነዌን ጥፋት ሰምተው ደስ አላቸው» (ጦቢት 14+15 1980 እትም)።

ስልምናሶር በነነዌ ላይ ከ726-722 ከክርስቶስ ልደት በፊት ነግሦ የነበረ ሰው ነው። በእንጻሩ ናቡከደነፆር ከ605-562 ከክርስቶስ ልደት በፊት በባቢሎን በከለዳውያን ላይ የነገሠ ንጉሥ ነው። ታዲያ እነዚህ ሁለት ኃያላን እንዴት ተገናኝተው ነው ደስታቸው በአብሮነት የሚገለጸው? ለዚያውስ ነነዌ በእነርሱ ዘመን ሳይሆን በ612 ከክርስቶስ ልደት በፊት በናቡከደነፆር አባት በናቡፖላዛር የግዛት ዘመን የፈራረሰች መሆኑ ምንኛ አስገራሚ ይሆን? የሆነውስ ይሁንና የነነዌ መጥፋት ለናቡከደነፆር እንጂ ለስልምናሶር በምን መልኩ ይሆን የሚያስደስተው? ክፉኛ ልብን የሚሰብር ሐዘን ቢሆንበት እንጂ⁴⁴።

⁴⁴ «ራ» መንፈሳዊ መጽሔት ቍጥር 4 (ገጽ 28)። «የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት» (ገጽ 135 እና 139)።

ምዕራፍ ስድስት

መጽሐፈ ዮሴት

16 ምዕራፎች ያሉት መጽሐፈ ዮሴት፡ ንጉሥ ናቡከደነፆር እስራኤላውያንን ለመውጋት ፈልጎ የላከውን የጦር መሪ ሆሎፎርኒስን፡ ዮሴት በውበቷ ማርክ እንዴት እንደገደለችውና እስራኤላውያን ጦርነቱን ያለምንም ደም መፋሰስ እንዴት እንዳሸነፉ የሚተርክ መጽሐፍ ነው።

ስለዚህ መጽሐፍ አስተያየት የሰጡ አንዳንዶች «ዮሴት ከተማዋን ከሸሦረዊያን ሠራዊት እንዲት እንዳዳነች የሚተርክ ስጦር ያስከፍተኛ ልብ ወለድ» እንደሆነ ሲናገሩ «የተገኘውም በመቃብያን ዘመን ማለት በ150 ዓክልበ ሳይሆን ስድቀርም» በማለት ግምታቸው አስቀምጠዋል⁴⁵።

■ የነነዌ ንጉሥ ናቡከደነፆር

■ «በታላቅዋ ከተማ በነነዌ ሰአሦር በነገሠ በናቡከደነፆር በዐሥራ ሁለተኛው ዓመት፡ ሚዶንንና ባጥናን ደገዛ ዩነበረው ንጉሥ ስርፋክስድ...» (ዮሴት 1፡1 የ2000 አትም)።

■ «በባጥና ሰሚዶን በነገሠ በስርፋክስድ ዘመን ከፍ ባለች በነነዌ ስገር ሰፋርስ የነገሠ ናቡከደነፆር በነገሠ ባሥራ ሁለተኛው ዓመት» (ዮሴት 1፡1 የ1980 አትም)።

ቀደም ሲል ስለመጽሐፈ ጦቢት በቀረበበት ክፍል ናቡከደነፆር ከ605-562 ክክርስቶስ ልደት በፊት የነበረና በባቢሎን ላይ የነገሠ ንጉሥ እንደነበር ለማየት ተችሎ ነበር። ነነዌ በ612

⁴⁵ «አዋልድና ራኒይ ነክ ጽሑፎች» (ገጽ 2)።

ክክርስቶስ ልደት በፊት በናቡከደነፆር አባት በናቡፓላዛር ዘመን ወድማለች። በዚህም መሠረት በናቡከደነፆር የግዛት ዘመን ነነዌ በታሪክ እንጂ በእውን አልነበረችም። አለመኖሯ ብቻ ሳይሆን፡ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ እንደተመዘገበው ናቡከደነፆር በባቢሎን እንጂ በነነዌ ላይ አልነገሠም⁴⁶። የዮሴት መጽሐፍ ግን የማይገናኙ ታሪኮችን አንድ ለማድረግ ጥረት ሲያደረግ ይታያል፤ ይህም መጽሐፉ «ከፍተኛ ልብ ወለድ» መሆኑን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ይሆናል።

■ የዘመን ተፋልሶ

■ «በዐሥራ ስምንተኛው ዓመት በጨረቃ ስቆጣጠር በመጀመሪያው ወር በሰባተኛው ቀን እንደ ተናገረው ሀገሩን ሁሉ ደበቀል ዘንድ በአሦር ንጉሥ በናቡከደነፆር ቤተ ሙንግሥት ምክር ተመከረ» (ዮሴት 2፡1 የ2000 አትም)።

■ «ናቡከደነፆር በነገሠ ባሥራ ስምንተኛው ዘመን በመጀመሪያው ወር በሚያዝያ ጨረቃ ብርሃኑን ባጣ በሰባተኛው ቀን አጠፋሰሁ ብሎ እንደ ተናገረ ስገሩን ሁሉ ያጠፋ ዘንድ በፋርስ ንጉሥ በናቡከደነፆር ቤተ ምክር ተመከረ» (ዮሴት 2፡1 የ1980 አትም)።

ይህ ምክር በተመከረበት ወቅት ትልቅ ሚና የነበረው አክቦር ባደረገው ገለጻ ላይ፡ እግዚአብሔር እስራኤላውያንን እንዴት ባለ ሁኔታ እየረዳቸው ከግብጽ እንዳወጣቸው፡ «በፈጣሪያቸውም ፊት ባልበደሉ ጊዜ መሰከሩ ነገር ሁሉ» ይሆንላቸው እንደነበር ጠቁሟል። አክሱም «ያዘዛቸውን ሥርዓት በተዉ ጊዜ ገን

⁴⁶ «ጭራ» መንፈሳዊ መጽሔት ቍጥር 5 (ገጽ 26)።

ፈጽሞ በብዙ ጦር አጠፋችው፤ ወደ ባዕድ ሀገርም ተማረኩ፤ የፈጣሪዎችው ማደሪያ ቤት መቅደስም ፈረሰ፤ ምድረ በዳም ሆነ፤ ከተሞቻቸውንም ጠላቶቻቸው ያዙባቸው። ዛሬ ገን ወደ ፈጣሪዎችው ተመሰሱ፤ ከተበተኑበትም ሀገር ከዚያ ተለበሰቡ፤ ቤተ መቅደስ ባለበት በኢየሩሳሌምም ነበረ። ሲል አብራርቷል (ምዕራፍ 5 ቁጥር 18-21)።

አክዮር ይህን ንግግር ባደረገበት ወቅት እንኳ ኢየሩሳሌም ልትፈርስ፥ ሕዝቧም ሊማረክ፥ ቤተ መቅደሷም ሊፈርስ ቀርቶ፥ ናቡከደነፆርም አልነገሠም ነበር። መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚናገረው ኢየሩሳሌም እንደ ገና ተመልሳ የተገነባችው ናቡከደነፆር ካፈራረሳትና ሕዝቧን ማርኮ ከወሰዳቸው ከ70 ዓመት ቆይታ በኋላ ነው። እንደ መጽሐፈ ዮሴት አተራረክ ከሆነ ደግሞ ኢየሩሳሌም እንደገና የተገነባችበት ዘመን፥ ከናቡከደነፆር የንግሥና ዘመን ከ117 ዓመት በኋላ ነው ማለት ይሆናል፤ ምክንያቱም የናቡከደነፆር የንግሥና መጨረሻ 562 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት ሲሆን፥ በፋርስ ንጉሥ በቂሮስ ፈቃድና በዘሩባቤል እጅ ቤተ መቅደሱ የተሠራው 445 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት ነው። ከ562 ላይ 445 ሲቀነስ 117 ይሆናል።

ናቡከደነፆር ኢየሩሳሌምን ያጠፋት ከክርስቶስ ልደት በፊት በ587 ዓመት ሲሆን፥ ይህም በነገሠ በ18ኛው ዓመት ማለት ነው። በቤተ መንግሥቱ ምክክር የተደረገበት ዘመን ሲሰላና የቀረበው የታሪክ ዘገባ ሲታይ እጅግ የተዛባ ሆኖ ይገኛል። ጸሐፊው ነቢይ ነው እንዳይባል ንግግሩን በትንቢት መልክ አላቀረበውም፤ ተፈጸመ ያለውን «ታሪክ» ነው ያብራራው። ከዚህ በመነሣት የጽሑፉን ይዘት ስንመለከት ጸሐፊው ኢየሩሳሌም ፈርሳ እንደገና መገንባቷን ያየ መሆኑ ግልጽ ነው።

ሌላው አስገራሚ ገለጻ ደግሞ በ1980 ዓ.ም. እትም ሰማንያ አሐዱ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ዮሴት ስትጸልይ፥ «ከዚህ ሕቀድሞ ሰገብጻውያን ታምረት አድርገሃልና። ፈጣሪዬ እግዚአብሔር እኔን ደጋይቱን ልመናዬን ስማን በነሰናክራም በነበረጣሰር በነሆሱፎርኒስ በፅርዓውያንም የተደረገውን ስንተ ሕወቅህ ስንተም ባወቅህ ገንዘብ ተደረገ» አለች ይላል (ምዕራፍ 9 ቁጥር 6)። ይህን ጥቅስ በ2000 ዓ.ም. እትም ላይ «ምክርህ የቀና ነው ሥርዓትህ የተዘጋጀ ነውና ፍርድህንም ሕቀድሙህ ባወቅህ ፈርደሃልና እነሆ መጣን ይሉሃል» በሚለው ተቀይሯል። ይህም የሆነው ምናልባት የዚህ እትም አዘጋጆች።

- ብልጣሰር የናቡከደነፆር የልጅ ልጅ ስለሆነና፥ በዚህ ጊዜ እንዳልተወለደ፥ ተወልዷል ቢባልም እንኳ ለሥልጣን በሚያበቃው እድሜ ላይ እንዳልነበር ስላስተዋሉ፥
- ሆሱፎርኒስ ለጦርነት ቢመጣም ዮሴት ወደ እርሱ ለመሄድ ገና በዝግጅት ላይ ነበረችና፥ ድርጊቱ ያላለፈ ታሪክ እንደሆነ ስለገባቸው ሊሆን ይችላል የቀድሞውን ሐሳብ በአዲስ ሐሳብ የተኩት።

⁴⁷ «ጭራ» መንፈሳዊ መጽሔት ቁጥር 5 (ገጽ 27)። «የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት» (ገጽ 118: 164)።

ምዕራፍ ሰባት መጽሐፈ አስቴር

«መጽሐፈ በፋርስ መንግሥት ጊዜ በምርኮኝነት ደኖረ በነበሩ እስራኤላውያን ላይ የደረሰውን ስደትና ከሞት ሸደጋ መዳናቸውንም ይተርካል»⁴⁸። በ1980 እትም ላይ ሁለት በአስቴር ስም የሰፈሩ መጽሐፍት አሉ። በአዲሱ እትም ላይ ግን አንድ ብቻ ነው ለማግኘት የሚቻለው። በቀድሞው እትም ላይ የተጨመረው መጽሐፈ አስቴር፣ ጥቂት ተጨማሪ ነገሮችን ይዞ በስድሳ ስድስቱ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ያለውን የአስቴር ታሪክ ነው በድጋሚ ይዞ የወጣው። በአዲሱ እትም ላይ እንዲቀር የተደረገው ግን ዋናው መጽሐፈ አስቴር ነው። ተጨማሪ ታሪኮችን የያዘው «መጽሐፈ አስቴር» ግን ታትሞ ወጥቷል።

አንዳንዶች «ታሪኩ በተፈጸመበት ዘመን የተጠቀሱ ሲሆን በቤተ ክርስቲያን ጥራዝ ውስጥ ሰሚገኘው ለመጽሐፈ አስቴር ድጋፍ ሰጪ የሆኑ ጸሎተኛና ትእዛዛት የመሳሰሉትን የያዙ ጽሑፎች ናቸው። መጽሐፉንም ሃይማኖታዊ ደዘት እንዲኖረው ያደርጉታል ተብለው የታሰቡ ነበሩ»⁴⁹ የተባለለት ተጨማሪ ታሪኮችን የያዘው መጽሐፈ አስቴር እንደተባለው ችግር አለበት ተብሎ «ድጋፍ» ሳስፈለገው መጽሐፍ «ድጋፍ» ሆኖለት ይሆን?

II የመጽሐፈ አስቴር «እግዚአብሔር»

☐ «መርዶክዮስም ይህን ሕልም እግዚአብሔርም ያደርግ ዘንድ የቀረጠውን ነገር ስደቶ ነቃ» (አስቴር 1፡11 የ2000 እትም)።

⁴⁸ «የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት» (ገጽ 150)።

⁴⁹ «አዋልድና ራእይ ነክ ጽሑፎች» (ገጽ 2)።

☐ «መርዶክዮስም ይህን ሕልም እግዚአብሔርም ያደርግ ዘንድ የቀረጠውን ነገር ስደቶ ነቃ» (ቍ. 11)*

«በመጽሐፍ ውስጥ የእግዚአብሔር ስም ስልተጠቀሰም። ይህ የሆነው ምንጽልባት በምርኮ ዘመን በስደት ጊዜ ለስተዳፈ ይሆናል»⁵⁰፤ ይህ ሐሳብ በሌላ መጽሐፍ ላይ እንዲህ ተገልጿል፤ «በወቅቱ የእግዚአብሔርን ስም መጥራት ወይም ስለ ሃይማኖት ስንሥተ መነጋገር ችግር ስለሚያስከትል በመጽሐፍ ውስጥ በስንድም ቦታ የእግዚአብሔር ስም ስልተጠቀሰም»⁵¹ ምክንያቱ ምንም ይሁን ምን ሁላችንንም በጋራ የሚያስማማን አንድ እውነት አለ። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስመ እግዚአብሔር ያልተጻፈበት ብቸኛ መጽሐፍ መጽሐፈ አስቴር ነው። ይሁን እንጂ በሁለቱም ሰማንያ አሐዱ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ስመ እግዚአብሔር ተጽፏል። ይህም በመጽሐፉ የሰፈረውን የእስራኤልን ታሪክና ከሃይማኖታቸው ጋር በተያያዘ የነበረውን የዚያን ዘመን ትክክለኛ ገጽታ የሚለውጥ ይሆናል።

«እግዚአብሔር» የሚለው ስም በ1980 እትም ላይ ለ23 ጊዜ፣ በ2000 እትም ላይ ደግሞ ለ27 ጊዜ ተጽፏል። ምናልባት እንዲህ የሆነው በአንዳንዶች ዘንድ «የእግዚአብሔር <ስሙ> እንኳ ያልተጠቀሰበት መጽሐፍ ምን መንፈሳዊ ረብ ስለው?»⁵² ከሚለው በመነሳትና «መጽሐፉንም ሃይማኖታዊ ደዘት እንዲኖረው»⁵³ ለማድረግ

* በ1980 እትም ላይ የመርዶክዮስን ሕልም የሚናገረው ባለ 17 ቍጥር ክፍል ምዕራፍ የለውም። በአዲሱ እትም ላይ ነው ምዕራፍ 1 ብሎ የተካተተው።

⁵⁰ «የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት» (ገጽ 150)።

⁵¹ «የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት» በመምህር ቸሬ አበበ እና በዲያቆን ቴዎድሮስ በየን (ገጽ 42)።

⁵² ኢ.መ.ት. የመጽሐፈ አስቴር መግቢያ።

⁵³ «አዋልድና ራእይ ነክ ጽሑፎች» (ገጽ 2)።

በመታሰቡ ከሆነ መጽሐፉ እንዲጻፍና ለሁላችን እንዲደርስ ያደረገ መንፈስ ቅዱስ የእግዚአብሔር ስም አለመኖር ሃይማኖታዊ ይዘት እንደሚያሳጣው ማወቅ ተስኖት አሁን ላይ ያሉ ሰዎች ይህን በማስተዋላቸው ለመንፈስ ቅዱስ «ድጋፍ» ለማድረግ ያለቡ ያስመስልባቸዋል።

የሆነው ሁሉ ሆኖ አሁን ቤተ ክርስቲያናችን አዲስ የመጽሐፈ አስቴር ባለቤት ስለሆነች ከእንግዲህ ወዲህ ስለ መጽሐፈ አስቴር የተለየ ገጽታ ለመናገር «የእግዚአብሔርን ስም ያወዘ ብቸኛ መጽሐፍ» ማለት አይቻልም ማለት ነው፤

፩ አስቴር እንደ ቅጠል ጠወለች

☐ «የወርቁንም ዘንግ አንስተ በአንገቷ ላይ አኖረው፤ እቅፍ አድርገ ይዞም <ንገሪኝ> አላት። እርሱምም አላት፤ <አንተ ድንቅ ነህና፤ ፊትህም ሞገስን የተመላ ነውና ክብርህን ከመፍረት የተነሳ ጌታዬ እንደመልክክ እግዚአብሔር ሆነህ ባየሁ ጊዜ ልቡናዬ ደነገጠብኝ።> ስትናገርም ተዘሰናዳፋ ወደቀች። ንጉሡም ደነገጠ፤ ሰዎችም ሁሉ ደነገጡ፤ ያጽናኗትም ጀመር» (አስቴር 5+2 የ2000 እትም)።

☐ «የወርቁን ዘንግ አንስተ በአንገትዋ ላይ አኖረው፤ እቅፍ አድርገ ይዞ ንገሪኝ አላት። አንተ ድንቅ ነህና፤ ፊትህም መፈረትን የተመላ ነውና ከጌትነትህ መገሰጥ የተነሳ ጌታዬ እንደመልክክ እግዚአብሔር ሆነህ ባየሁ ጊዜ ልቡናዬ ደነገጠብኝ። ስትናገርም ደንገጣ እንደ ቅጠል ጠወለች፤ በገምባርዋ ፍገም ብላ ወደቀች። ንጉሡ ደነገጠ፤ ሠራዊቱም ሁሉ ደነገጡ፤ ያባብሱዋትም ጀመር» (አስቴር 5+2 1980 እትም)።

መጽሐፈ አስቴርን ከዚህ ቀደም ያነበበ ሰው፤ ይህን ጥቅስ ሲያነብ ይህ፤ አስቴር ደግሞ የትኛዋ ናት? ሳይል አይቀርም፤ በመጽሐፈ አስቴር ላይ የተጻፈው ከዚህ ፍጹም የተለየ ነውና።

አስቴር ወደ ንጉሡ ስትገባ ንጉሡ የወርቁን ዘንግ «በአንገትዋ ላይ» አላደረገም፤ «ዘረጋሳት ስስቴርም ቀረብ ብላ የዘንገን ጫፍ ነካች» እንጂ (አ.መ.ት)። ንጉሡ ወደ እርሱ ለገባ ሰው የወርቁን ዘንግ መዘርጋቱ ለዚያ ሰው ሞገስ መስጠቱን የሚያሳይ በመሆኑ (4+10-11) እርሷን ማቀፍ አላስፈልገውም፤ እርሷም እንደ ቅጠል የምትጠወልግበትና በግንባሯ የምትደፋበት አንጻች ምክንያት የለም። በመሆኑም ንጉሡ፤ «አስቴር ሆይ ስለምን መጣሽ? ምን እንደምትፈልግ ንገሪኝ የንጉሡ ነገሥት መንገሥቱን እኩላታ እንኳ ቢሆን እስጥሻለሁ አላት» (ቀላል አማርኛ የ1997 እትም)።

አስቴርም በንጉሡ ፊት ሞገስ ስላገኘች ባዘጋጀችው ግብዣ ላይ ንጉሡ ከሐማ ጋር እንዲገኝላት ጠየቀች። ሐማ ተጠራ፤ ግብዣው ተጀመረ። በግብዣው ላይ ንጉሡ ምን እንደፈለገች በድጋሚ ጠየቃት። እርሷም ከሐማ ጋር በሌላ ግብዣዋ ላይ እንዲገኝላትና በዚያ ጊዜ የምትፈልገውን እንደምትናገር ገለጸች። ካደረጉት ንግግርም ውይይታቸው ሰላማዊና አስቴርን የሚያስፈራ እንዳልነበር ለመገንዘብ ይቻላል። ስለዚህ አስቴር ወደቀች፤ ጠወለች፤ ደነገጠች፤ የሚሉት ሁሉ የት መጣቸው የማይታወቅና ደራሲው ለፈጠራት የእርሱ አስቴር ያላበላት ገጸ ባሕርይ ነው።

ምዕራፍ ስምንት

መጽሐፈ መቃብያን ቀዳማዊ

በመቃብያን ስም የሚታወቁ ስምንት መጻሕፍት⁵⁴ ሲኖሩ በግእዝ የሚታወቁ ወይም የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የምትቀበላቸው ግን አራቱን ነው። ከእነዚህ ከአራቱ የመቃብያን መጻሕፍት «መጽሐፈ ዮሴፍ ጌደደ ኮርዮን» የሚባለው በ1980ም ሆነ በአዲሱ እትም ውስጥ ስላልተካተተ ሦስቱን መቃብያን ብቻ ነው ማግኘት የሚቻለው።

«አይሁድ በማታትዎስ ወደቅ መሪነት ከአንቲዮክስ አፒላስና ከተከታዮቹ ጋር ያደረጉትን ትግል የሚናገር ዋናና የመጀመሪያ ታሪክ ነው። ያሐፊው ይህንን ታሪክ የጻፈው በግምት ከ135-104 ዓክልበ በነበረው የዮሐንስ ሂርካኑስ ዘመን ሲሆን የአለሞናውያን ጤንን የነበረ ሕንድ አርበኛ ሊጽፍ ከሚችለው ሕንጻር ሲታይ እጅግ ገበዝ የታሪክ ሰው ነበር»⁵⁵ ተብሎ የአድንቆት ቃል የሰፈረለት ቀዳማዊው የመቃብያን መልእክት በእግዚአብሔር ቃል ሚዛን ላይ ሲሰፍር ሚዛን ይደፋ ይሆን?

■ አብርሃም ይስሐቅና ያዕቆብ በገነት

□ «መላእክትም የጣሉላቸው ሰዎች እያዩ ተቀበሉላቸው፤ ነፍሳቸውንም አብርሃምና ይስሐቅ ያዕቆብም ወደ አሱባት፤ ይስታ ጌደደሚንበት ወደ ገነት ወሰዷቸው» (1ኛ መቃብያን 3፥38 የ2000 እትም)።

□ «መላእክትም የጣሏቸው ሰዎች ሲያዩ ተቀብለው ነፍሳቸውን ይስሐቅና አብርሃም ያዕቆብ ወደአሱባት፤ ተደላ ይስታ

⁵⁴ «የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት» (ገጽ 35)።

⁵⁵ «አዋልድና ራእይ ነክ ጽሑፎች» (ገጽ 3)።

ወደሚገኝበት ወደ ገነት ወሰዷቸው» (1ኛ መቃብያን 3፥38 የ1980 እትም)።

ከአዳም ውድቀት በኋላ «እግዚአብሔር ስምላክ ይስታ ከሚገኝበት ገነት (ሕዳምን) አስመጣው» ተመልሶ እንዳይገባም ወደ ገነት የሚያስገባው መንገድ ተዘጋ። አዳምና ልጆቹ ለበደሉት በደል ካሣ እስከሚከፈልላቸው ድረስ ገነት «የነበረው ሰደፍ በእጃቸው የያዙ ኪሩቤቦች ትጠበቃሉ እንጂ አንዳችሁ እንኳ ሊገባባት የሚችል የለም (ዘፍጥረት 3፥23-24)።

ከአዳም ውድቀት በኋላ በእምነታቸው የተመሰከረላቸው፤ በተጋድሎዎቻቸው የጸኑ፤ አካሄዳቸውን ከእግዚአብሔር ጋር ለማድረግ የቻሉ መልካም ሰዎች ነበሩ። «ታዲያ እነዚህ ሁሉ ስለእምነታቸው የተመሰከረላቸው ቢሆንም፤ ከእግዚአብሔር የተሰጣቸውን ተስፋ አላገኙም። እንዲህ የሆነበትም ምክንያት፤ ጌታ ሰእኛ ሲል ያዘጋጀውን የተሻሰ ስጦታ በተስፋ እንዲጠብቁ ስሰፈለገ ነው» (ዕብራውያን 11፥39-40 ሕያው ቃል)።

በዚህ ሐሳብ ላይ ተመሥርቶ ይመስላል «መርሐ ጽድቅ ባህሰ ሃይማኖት» የተባለው መጽሐፍ «ስለዳምና ሰሌዋን ብቻ ሳይሆን ሰገጅ ወደታቸውም የተወሰደው ወደነት ሳይመሰሰላቸው ማንም ገነት መንገዱን ሰማይ የሚገባ እንደሌለ በነቢያት በጻድቃን ዘንድ ታምኖበት ነበር»⁵⁶ የሚለው። በዚህ ምስክርነት መሠረት አብርሃም፤ ይሥሐቅና ያዕቆብ ጌታ ከመስቀሉ በፊት ወደገነት አልገቡም ማለት ነው። ታዲያ የገቡት መቼ ነው? የሚል ጠያቂ ቢኖር ይኸው መጽሐፍ «አርብ በዘጠኝ ሰዓት ነው» የሚል ምላሽ ይሰጣል።

⁵⁶ «መርሐ ጽድቅ ባህሰ ሃይማኖት» (ገጽ 122-123)።

መጽሐፈ መቃብያን ግን ከዚህ በተቃራኒ አብርሃም ይሥሐቅና ያዕቆብ በገነት ውስጥ ነበሩ እያለ ነው። ለዚህ ግን ምንም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማስረጃ ማቅረብ አይቻልም። ጌታ ተሰቅሎ ሳለ ዛሬ በገነት ከእኔ ጋር ትሆናለህ ብሎ ቀዳሚ ሆኖ እንዲገባ ያደረገው በቀኙ የተሰቀለውን ወንበዴ (ፈያታዊ ዘየማንን) እንደሆነ የታወቀ ነው (ሉቃስ 23÷43)። መተርጉማን ለዚህ ንባብ በሰጡት የአንድምታ ትርጓሜ ላይ «አንተ ትቀድሞ ስለላም አቡክ በዊክ ወስተ ገነት - ወደገነት በመገባት አባትህን አዳምን ትቀድመዋለህ» ብሎ ጌታ ስለእርሱ አስቀድሞ መናገሩን ጽፈዋል።⁵⁷ ጌታ እንዲህ ብሎ ስለመናገሩ ርግጠኛ መሆን ባይቻልም፣ አዳምና ሔዋን ከገነት ከተባረሩ በኋላ ወደገነት ትገባለህ ተብሎ የተነገረለት ፈያታዊ ዘየማን መሆኑን ግን የተሰጠው ትርጉም ያረጋግጣል።

ታዲያ ይህን ትልቅ እውነት ቀለል አድርጎ የተመለከተውንና ከእግዚአብሔር አሠራር ውጪ ገነትን ያለጊዜው ለአብርሃም፣ ለይሥሐቅና ለያዕቆብ በገዛ ፈቃዱ ያወረሰውን መጽሐፈ መቃብያንን እንዴት እውነት ይናገራል ብሎ ሰማመን ይቻላል?

☐ ናቡከደነፆር «የፀሐይ ፈጣሪ ነኝ» አለ

☐ «ዳገመኛ ናቡከደነፆር ኮራ፣ (ያሰ እኔም ሲላ ንጉሥ የሰም፤ በምድርም ላይ ፀሐይን የማወጣ እኔ ነኝ» አለ፤ ከትዕቢቱም ብዛት የተነሣ እንዲህ አለ። እግዚአብሔር ከሰው ሰዶት ሰዓት ዓመት ወደ ምድረ በዳ ሰደደው፤ የፈጠረውም እግዚአብሔር

⁵⁷ የሉቃስ ወንጌል 23÷43 አንድምታን ተመልከት (ገጽ 432)።

እንደሆነ እስኪያውቅ ድረስ ዕድሉን ከምድረ በዳ አራዊት እና ከሰማይ ወፎች ጋር አደረገ» (1ኛመቃብያን 5÷3-4 የ2000 እትም)።

☐ «ዳገመኛም ናቡከደነፆር ያሰእኔ ሲላ ንጉሥ የሰም፣ በዚህ ዓለምም ፀሐይን የማወጣ ፈጣሪ እኔ ነኝ ብሎ ኮራ፤ ከትዕቢቱም ብዛት የተነሣ እንዲህ አለ። እግዚአብሔርም ከሰው ሰዶት ሰዓት ዓመት ወደ ምድረ በዳ ሰደደው፤ የፈጠረው እግዚአብሔር እንደሆነ እስኪያውቅ ድረስ ዕድሉንም ከሰማይ ወፎችና ከምድረ በዳ አውራጆች ጋር አደረገው» (1ኛመቃብያን 5÷3-4 የ1980 እትም)።

ናቡከደነፆር በኩራቱ ምክንያት እግዚአብሔር እንደተጣውና ለሰዓት ዓመታት ከአራዊት ጋር መኖሩ፣ ሙሉ በሙሉ የአውሬነት ባሕርይ በመያዝ ጠጉሩም እንደ አንበሳ ጥፍሩም እንደ ንስር እስኪረዝም ድረስ ከሰዎች ተለይቶ መሰደዱ፣ እንደ በሬም ሣር እየሰላ እኩሉም በሰማይ ጣል መረሰረሱ እውነት ነው።

እንደ መጽሐፈ መቃብያን ሐሳብ ናቡከደነፆር፣ የፀሐይ ፈጣሪ፣ አስወጭና አስገቢ እኔ ነኝ ብሎ ነበርን? ትንቢተ ጭኤል ምዕራፍ 4 ቀጥር 30 ላይ የተጻፈው ቃል «ንጉሡ <ይህች እኔ በጉልበት ብርታት ለገርማዊ ክብር የመንገሥት መናፈያ እንደተሆን ያወራኝት ታላቂቱ ባቢሉን አይደሰችምን?» ብሎ ተናገረ» ነው የሚለው።

ከዚህ አንጻር የመጽሐፈ መቃብያን ጸሓፊ አንድ ጫፍ ይዞ ለነገሮች የፈለገውን ትርጉም እየሰጠ አዲስ ድርሰት የሚደርስ

ደራሲ እንጂ፥ የሆነውን ነገር በትክክል የሚያቀርብ ታማኝ አገልጋይ እንዳልሆነ መገንዘብ አያስቸግርም።

፩ ቃየል አቤልን «በሴት ቀንቶ» ገደለው

፩ «ወንድሙ የሚወደደው መስሎት በየዋህነት የተከተለውን ወንድሙን በገደለው በቃየል መንገድ አትሒድ። እርሱም በሴት ቀንቶ ወንድሙን ገደለው» (1ኛ መቃብያን 23÷1-2 የ2000 እትም)።

፪ «ወንድሙ የሚወደደው መስሎት በየዋህነት የተከተለው ወንድሙን በገደለው በቃየል ሥርዓት ጸንተህ አትኑር። እርሱም በሴት ቀንቶ ወንድሙን ገደለው» (1ኛ መቃብያን 23÷1-2 የ1980 እትም።)

«የቃየል መንትያ ሱድ የአቤል መንትያ አቅሊማ ደባባሱ ... (አዳም) ዘመድ ከዘመድ አይጋዛ የምትል ሕገ እንደትሠራ በሕገ ልቡና ተገልጾለት፥ ዕለት ፅንሰ ካገናኛቸው ዕለት ፅንሰ ያሳገናኛቸው ደርቃሉ ብሎ የቃየልን መንትያ ለአቤል የአቤልን መንትያ ለቃየል አጋባቸው። ይህች ሱድ ወትመስል ሐዋንሃ እማ እንዲል መልክ መልካም ነበረች። አቅሊማ ግን ጸንረ ባሁኔታ ዐይነ መጥማሚ ራሱ ዘናና እግረ ዘንዘና ጥርስ ገጣጣ ደረተ ማንጣ ነበረች። የኔን መልክ መልካም ለሱ የሱን ክፉ ለእኔ ብሎ ቃየል አዘነ ...»⁸⁸ የሚል ታሪክ መስማት የተለመደ ነው። መጽሐፈ መቃብያንም «ለሰእርስዋ ብሎ ...» ገደለው (1ኛ መቃብያን 19÷2) ሲል በትረካው መስማማቱን ይገልጻል።

ነቢዩ እግዚአብሔር ሙሴ ግን «ከብዙ ቀን በኋላም እንዲህ ሆነ፤ ቃየል ከምድር ፍሬ ለእግዚአብሔር መሥዋዕትን አቀረበ፤ አቤልም ደግሞ ከበገቹ መጀመሪያ የተወሰደውንና ከሰቡት አቀረበ።

⁸⁸ «ውዳሴ ማርያምና ቅዳሴ ማርያም ንባቡና ትርጓሜው» ቅዳሴ ማርያም አባ ሕርያቆስ (ገጽ 74)። «በቤተ ክርስቲያን ላይ የተቀነባበረ የጥፋት ሴራ» ወርቅነህ አልማው አይቸህ (ገጽ 171)።

እግዚአብሔርም ወደ አቤልና ወደ መሥዋዕቱ ተመሰክተ፤ ወደ ቃየልና ወደ መሥዋዕቱ ግን አልተመሰከተም» በዚህ ምክንያት ፊቱ ሲጠቁር እግዚአብሔር «ሰምን ታዝናለህ?» አለው። ለእግዚአብሔር የሚሰጠው ምላሽ ባይኖርም «ቃየልም ወንድሙን አቤልን፥ ሩና ወደ ሚዳ እንሂድ» አለው። በሚዳም ሳሉ ቃየል በወንድሙ በአቤል ላይ ተነሣበት፤ ገደለውም» ብሎ ነው የጻፈው (ዘፍጥረት 4÷1-8)።

የመጽሐፈ መቃብያን አዘጋጅ ግን ቀደም ሲል እንደተገለጸው የራሱን ሐሳብ ሳይጨምር አይጽፍምና በመሥዋዕቱ ላይሆን በሴት ምክንያት ነው የገደለው ይላል። መጽሐፈ ኩፋሌ እንኳ በዚህ ሐሳብ ባለመስማማት «እግዚአብሔር ከአቤል እጅ መሥዋዕትን ተቀብሏልና፥ ከቃየል እጅ ግን መሥዋዕትን አልተቀበለምና» (5÷9) ገደለው ይላል።

ሐዋርያው ዮሐንስ ቃየል አቤልን ስለገደለበት ምክንያት ሲያስረዳ፥ ቃየል ወንድሙን «ሰሰምንህ ገደለው? የእርሱ ሥራ ክፉ የወንድሙ ግን ጽድቅ ስለነበረ ነው» (1ኛ ዮሐንስ 3÷12) በማለት ጉዳዩ በሴት ከመቅናት ጋር የተያያዘ ሳይሆን በልቡ ክፋትና በአቤል መልካምነት የተነሣ እንደሆነ ይናገራል።

፪ አስቲር ፀጉሯን ተላጧች

፪ «አስቲርም እጅግ አበቀለች፤ ንግሥትም ስትሆን ማቅ ለበለች፤ ትቢያንም ነስነለች፤ ራሷንም ተላጧች፤ የፋርስም ንግሥታት እንደሚያደርጉት ሽቱን አልተቀባችም፤ በጥዕቅ ልቡናዋም ወደ አባታችዋ ፈጣሪ ወደ እግዚአብሔር ጮኸች፤ አበቀለችም» (1ኛ መቃብያን 28÷44 የ2000 እትም)።

፴ «አስቲርም ፈጽማ አዘነች፤ ንግሥትም ሆና ማቅ ለበሰች፤ ትቢያን ነሰነሰች፤ ራስዋንም ተሳጠች፤ የፈርሰ ንግሥት ሽቱን እንዲቀቡ ሽቱን አስተቀባችም። በጥሰቅ ልቡናዋም ወደ አባቶች ፈጣሪ ወደ እግዚአብሔር ጮኸች፤ አስቀሰች» (1ኛ መቃብያን 28:44 የ 1980 እትም)።

የመቃብያን መጽሐፍ አዘጋጅ ያልነበረንና ያልተፈጠረን ነገር ማስነበብ ሥራው ስለሆነ፣ አሁንም በአስቲር ታሪክ ላይ ፈጽሞ ያልተጻፈና ያልተነገረ ጉዳይ ደርሷል። በአዲሱ እና «ተሻሽሎ» በተረበው መጽሐፈ አስቲር ላይ ይህን ታሪክ በተመለከተ የተጻፈው «የደስታ ልብስዋን ሽውሰዎ የንዘን ልብስዋን ለበሰች፤ በደስታ ሽቱም ፋንታ በፈለዋ ላይ ዐመድና ትቢያን ነሰነሰች። ለውነቷም ፈጽማ አሳዘነች። በፀጉርዋ ሰርሟል ፋንታም ትቢያ ጨመረች» የሚል ነው (አስቲር 4:17 'ተ') *

ምንም እንኳ ሁለቱም መልእክቶች ከአስቲር ታሪክ ጋር የማይተዋወቁ ቢሆኑም እርስ በእርሳቸውም መስማማት የላቸውም። መቃብያን ፀጉርዋን እንደተላጩት ሲናገር፣ መጽሐፈ አስቲር ግን ፀጉርዋ ላይ ትቢያ ነሰነሰች ይላል - መላጩት ሌላ መነሰነስ ሌላ። መጽሐፍ ቅዱስን «ያሟላቅ» የተባለላቸው እነዚህ

* 'ተ' የሚለው የተጨመረው በአዲሱ ትርጉም ምዕራፍ 4 ተጥር 17 «የመርዶክዮስ ጸሎት» እና «የአስቲር ጸሎት» የሚል ስለተጨመረ እነዚህን በተጥር ሰማጠቃለል ተጥር 17 ሀ - ለ - ሐ - መ እያለ እስከ ጀ ድረስ ይሄዳል። ይህ ነገር ምዕራፍ 4 ላይ ብቻ ሳይሆን በምዕራፍ 3 ተጥር 13 ከ ሀ እስከ ለ ድረስ በምዕራፍ 8 ተጥር 12 ከሀ እስከ ጀ ድረስ በምዕራፍ 10 ተጥር 3 ከሀ እስከ በ ድረስ ተጨምሯል።

መጽሐፍት እንኳን ለሌላው ሊሆኑ ለራሳቸውም መስማማት አቅቷቸው እየተፋጁ ነው። ታዲያ በቅድሚያ <ራሳችሁ ተስማሙ> ማለቱ አይበጅም ትላላችሁ?

ምዕራፍ ዘጠኝ

መጽሐፈ መቃብያን ሣልስ

«3ኛ መቃብያን ወይም መጽሐፈ መቃብያን ሳልሳዊ ከ222-205 ዓክልበ በነበረው በፕተሰሚ ፎፓተር ዘመነ መንግሥት እይሁድን ለመፍደት በተደረገው መከራና በእግዚአብሔር ቅን ፍርድ ሐሲት ሰላደረገው ቅዱስ ሕዝብ ይናገራል» የሚባልበት ሦስተኛው የመቃብያን መጽሐፍ ጸሐፊው ማን እንደሆነ አይታወቅም⁵⁰።

II «ለአዳም አልሰግድም»

□ «የሚጠፋ፥ በእነም የሚሰቱ ሰዎች ፈጽመው ይበዙ ዘንድ፥ የአዳምም ልጆች ከእነ ጋር ይጠፋ ዘንድ ይህን በተናገረ ጊዜ እኔ ደስ ይሰኛል፤ ለበታቺ አልሰግድም በማለት እግዚአብሔር ስለሰጣታቸው ስለአዳም ከክብረ አዋርዶኛልና» (3ኛ መቃብያን 1፥15 የ2000 አትም)።

□ «የሚጠፋ፥ በእም የሚሰቱ ሰዎች ፈጽመው ይበዙ ዘንድ፥ የአዳምም ልጆች ይጠፋ ዘንድ ይህንን በተናገረ ጊዜ እኔ ደስ ይሰኛል፤ ለሚዋረድሁኝ ስለአዳም አልሰግድም በማለት እግዚአብሔር ስለሰጣታቸው ስለአዳም ከማዕርጌ አዋርዶኛልና» (3ኛ መቃብያን 1፥15 የ1980 አትም)።

ይህ ጥቅስ ሰይጣን ከመንበሩ የተዋረደው ለአዳም ባለመስገዱ ምክንያት እንደሆነ ይናገራል። ከዚህም የተነሣ ወደስህተት የሚገቡ ሰዎችን «... ወደተዋረድኩበት ጥፋት ከእኔ ጋራ ይገቡ ዘንድ ከእግዚአብሔር መንገድ ስርቃቸዋለሁ» እንዲለ ተጽፏል (3ኛ መቃብያን 2፥7)። አውን ሰይጣን ከመንበሩ የተዋረደው በዚህ ምክንያት

⁵⁰ «አዋልድና ራእይ ነክ ጽሑፍ» (ገጽ 5)።

ነው?? ለአዳም እንዲሰግድ ከእግዚአብሔር አፍ የሚወጣ ትእዛዝ የለም እንጂ ለአዳም አለመስገዱ ሰይጣንን ከማስመስገን አልፎ ከመንበሩ ባላዋረደውም ነበር።

ጠላታችን ሰይጣን የመውደቁ ምክንያት መጽሐፈ መቃብያን እንደተረከው አይደለም። መጽሐፍ ቅዱስ ሰይጣን ከማዕረጉ መዋረዱን እንዲህ በማለት ያስረዳል፤ «እንተ በንጋት የሚወጣ የአጥቢያ ኮከብ ሆይ፥ እንዲት ከሰማይ ወደቅህ! ወደ አሕዛብም መልክክትን የሳክህ እንተ ሆይ፥ እንዲት እስከምድር ድረስ ተቀጠቀጥህ! እንተም በሰብህ፡- ወደ ሰማይ አርጋለሁ፤ ዙፋኔንም ከሰማይ ከዋክብት በላይ ከፍ ከፍ አድርጋለሁ፤ በሰማይም ዳርቻ በረዣዥም ተራሮች ላይ እቃመጣለሁ፤ ከደመናዎች ከፍታ በላይ አርጋለሁ፤ በልፁም እመሰላለሁ እሰህ። ዛሬ ግን ወደ ሲኦል ትወድቃለህ! ወደምድርም ጥልቅም ትወርዳለህ» (ኢሳይያስ 14፥12-16)።

ከዚህ ጥቅስ ለሰይጣን ውድቀት ምክንያቱ ራሱን ከፍ ከፍ ማድረጉና ትዕቢቱ እንደሆነ መገንዘብ ይቻላል። እንዲህ ዓይነቱን ትዕቢት (ኩራት) እግዚአብሔር ክፉኛ ይጸየፈዋል። ቀደም ሲል እንደተጠቀሰው ናቡከደነፆርም የወደቀው ለእግዚአብሔር ክብርን በማይሰጥ በልብ ኩራት ምክንያት ነበር። ሰይጣንም እንዲሁ በልቡ ኩራት ታበዩ ስለዚህ ተጣለ። በሌላም ሰፍራ መጽሐፍ ቅዱስ ሰይጣን «... እኔ እግዚአብሔር ነኝ፤ እግዚአብሔርም በዛሕር መካከል እንዲቀመጥ እኔም ተቀምጧለሁ» (ሕዝቅኤል 28፥2) ብሎ ክፉኛ መንጠራራቱን ይመሰክራልና አወዳደቁ አላማረም። ከዚህ ውጪ አዋልድ መጻሕፍት እንደሚሉት ሰይጣን ከክብሩ የወደቀው ለአዳም አልሰግድም በማለት አይደለም።

ይህ የሰሐተት ትምህርት የቤተ ክርስቲያናችን አይደለም፤ የቀደሙት አባቶችም አያውቁትም። እና ታዲያ ከየት መጣ? ተብሎ ቢጠየቅ፣ የሐመር መጽሔት ልዩ እትም የሆነውና «ሐመረ ተዋሕዶ» የተሰኘው መጽሐፍ ከቀርሰን የተገኘና ቀርሰንም ከታልሙድ የወሰደው ነው የሚል መልስ አለኝ ይላል።

«ሱራ 2÷34፣17÷61 እና 7÷11-13 ላይ ለሕዳም ስልሰገድም ማለቱ ተጽፏል። <... ከዚያ ለመሳሰዘቶች ለሕዳም ሰገዱ ስልን ወዲያውም ሰገዱ ሲብሉ (ዲያቢሱስ) ሲቀር ከሰጋጆች ስልሆነም። (ሕሳህ) ባዘዘኩህ ጊዜ ከመሰገድ ምን ከሰከሰህ? ስለው፣ እኔ ከርሱ የበለጠሁ ነኝ ከእሳት ፈጠርኩኝ እርሱን ገን ከጥቃ ፈጠርኩው ስለ። ከርሷ (ከገነት) ውረድ በርሷ ውስጥ ስትኩራ ስይገባህምና ውጣ እንተ ከወራጆች ነህና ስለው።» ሱራ. 7÷11-13። በክርስትና ትምህርት ሰይጣን የወደቀው ለሕዳም ስልሰገድም በማለቱ ስይደሰም። እንዲያውም ዲያቢሱስ የወደቀው ከሕዳም መፈጠር በፊት ነው። ይህ ታሪክ ከሁለተኛው ሙት ዓመት ታስሙድ ይገኛል»⁶⁰።

ማኅበረ ቅዱሳን በዚህ ክፍል ውስጥ «በክርስትና ትምህርት ሰይጣን የወደቀው ለሕዳም ስልሰገድም በማለቱ ስይደሰም» ማለቱ ትክክለኛ አመለካከት ነው። ይህን የሚለው ግን እስልምናን ለመቃወም ሲል ብቻ ከሆነ፣ በራስ ዓይን ያለውን ግንድ ሳይመለከቱ በሌላው ዓይን ያለውን ጉድፍ ለማውጣት እንደመከጀል ይቆጠራል።

⁶⁰ «ሐመረ ተዋሕዶ» የሐመር መጽሔት ልዩ እትም መጽሐፍ (ገጽ 30) ማኅበረ ቅዱሳን ሚያዝያ 1999 ዓ.ም.። www.mahiberekidusan.org

እንደማኅበረ ቅዱሳን እምነት ቁርአን ይህን ትምህርት ከታልሙድ ወሰደው ይባል፤ መጽሐፈ መቃብያንስ ከወዴት አመጣው? እዚህ ጋር ግን «ከድርሳን ሚካኤል ጀምሮ በብዙ አዋልድ» መጻሕፍት የተጻፈ መሆኑ መዘንጋት የለበትም⁶¹። ድርሳን ሚካኤል ይህንን ትምህርት በጥር ድርሳኑ ላይ ገድለ ጊዮርጊስን ጠቅሶ የዚህ ትምህርት ምንጭ ሰይጣን መሆኑን በመግለጽ ይቃወመዋል⁶²።

ከዚህ አንጻር መጽሐፈ መቃብያን ዝምድናው ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ሳይሆን ከቁርአን ጋር እንደሆነም አስመስክሯል። ትምህርቱ ከየትም ይምጣ ከየት ምንጩ የተበከለ ነው። ከተበከለ ምንጭ የተገኘ ነገር መጠጣት ደግሞ ለጤና አደገኛ መሆኑን መዘንጋት የለበትም።

⁶¹ «ለምን አልሰለምኩም?» ከ(ቀደስ) ዓለማየሁ ሞገስ (ገጽ 99)።
⁶² ድርሳን ሚካኤል ዘጥር ገጽ 153።

ምዕራፍ አሥር

መጽሐፈ ሲራክ

«የመጽሐፈ ሲራክ ያሕፈው ሲያሱ ወደደ አዕክዛር ወደደ ሲራክ ይባላል። መጽሐፉ 51 ምዕራፎች ሲኖሩት በአቀራረቡ ከሰሎሞን መጽሐፈ ምላሴ ጋር ተመሳሳይነት አለው። መጽሐፉ ከጌታ ልደት 180 ዓመት በፊት ያሕፈው እግዚአብሔርን መንፈሳዊና ሥጋዊ ጥበብ ለምኖ ተገልጾለት የጻፈው ነው። መጽሐፉም በአጠቃላይ ለመንፈሳዊና ሥጋዊ ሕይወታችን ጥበብና ምክር የሚሰጥ ነው»⁶³ ተብሎአል።

☐ «ገንዘብ በቃኝ አትበል»

☐ «ገንዘብህን በከንቱ አትበትን፤ በቃኝም አትበል» (ሲራክ 5፥1 የ2000 አትም)።

☐ «ገንዘብህን በከንቱ አትበትን፤ ገንዘብ በቃኝ አትበል» (ሲራክ 5፥1 የ1980 አትም)።

ይህ ጥቅስ መልካም የሆነ ገጽታ ያለው ይመስላል፤ ኢክርስትናዊ አመለካከትም ይንጸባረቅበታል። በእርግጥ ገንዘብን «በከንቱ» (አለአግባብ) ማባከን ተገቢ አይደለም። እንዲህ የሚያደርግ ሰው በአንድም በሌላም መንገድ አእምሮውን ያጣ (ማስተዋሉ የተወሰደበት) ሰው መሆን አለበት። በገንዘብ ፍቅር ልቡ የተነደፈም እንዲሁ ጤነኛ አይደለም።

መጽሐፍ ቅዱስ «ገንዘብን መወደድ የከፋት ሁሉ ሥር ነውና፥ ይህንም በመመኘት ተሳስተው ሃይማኖታቸውን የሰወጡ ብዙዎች ናቸውና፥ በራሳቸውም ብዙ መቅለፍትን ሸተዋልና» በማለት የፍቅረ ንዋይን (የገንዘብን ፍቅር) አደገኛነት ያብራራል። በመጨረሻው ዘመን

⁶³ «የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት» መምህር ቸሬ አበበ እና ዲያቆን ቴዎድሮስ በየነ (ገጽ 58)።

የሚነሡ ሰዎችን ስነ ምግባር በዘረዘረበት ክፍል ውስጥ ከጠቀሳቸው ጠባዮች መካከልም «... ገንዘብን የሚወዱ ...» የሚል ይገኝበታል (2ኛ ጢሞቴዎስ 3፥2)። በተጨማሪም «በለጸጋ ሲሆኑ የሚወዱ (ገንዘብ በቃኝ የሚይሱ) ገን በጥፋትና በመፍረስ፥ ሰዎችን በሚያሰጥምና በሚያሰንፍ፥ በሚጎዳም በብዙ ምኞትና በፈተና፥ በወጥመድም ይወድቃሉ» (1ኛ ጢሞቴዎስ 6፥5-10 በቅንፍ ያለውን አይጨምርም) በማለት የገንዘብ አፍቃሪዎችን መጨረሻ ይገልጻል። መጽሐፈ ሲራክ «... ገንዘብ በቃኝ አትበል» ሲል እንግዲህ ከዚህ ሁሉ ትእዛዝ ጋር በመቃረን እንደሆነ ልብ ይሏል።

እግዚአብሔር ገንዘብን አስመልክቶ እነዚህን ትእዛዛት ለምን ሰጠ? ቢባል፥ ሰዎችን ሊያገለግል የሚገባው ገንዘብ፥ ለዎችን ወደመግዛት (በሰዎች ላይ ጌታ ወደመሆን) የመሸጋገር አቅም ስላለው እንደሆነ ግልጽ ነው። መድኃኒ ዓለም ኢየሱስ ክርስቶስም «... እንገዲህ በእግዚአብሔርና በገንዘብ መገዛት አትችሉም» (ማቴዎስ 6፥24) በማለት፥ ገንዘብ በሰዎች ልብ ውስጥ የእግዚአብሔርን ያህል ጌታ ሊሆን እንደሚችል አስተምሯል። ስለዚህ ከሁለት አንዱን መምረጥ የግድ ነው ማለት ነው፤ ምክንያቱም «በሁለት ጌቶች መገዛት የሚችል አገልጋይ የለም፤ ካልሆነም አንዱን ይወድዳል፤ ሁለተኛውንም ይጠላል፤ ወይም ስለእዱ ይታዘዛል፤ ለሁለተኛውም እንቢ ይላል» ብሏልና (ሉቃስ 16፥13)። ነገሩ ሁለቱንም በማቻቻል በእኩል አስኬዳቸዋለሁ የሚባል አይደለም፤ ከሁለቱ አንዱን መምረጥ የግድ ነው።

የመጽሐፈ ሲራክ አዘጋጅ ሲጀምር ገንዘባችንን በከንቱ እንዳንበትን መምከሩ ባልከፋም ነበር፤ ሲጨርስ ግን «ገንዘብ በቃኝ አትበል» የሚለው ፍቅረ ንዋይ ስብከቱ ነው እንጂ ትልቁ

ሰሐተቱ። ራሳችንን ያስገዛንለት ጌታ እግዚአብሔር ብቻ ነው፤ በእርሱ ላይ ሌላ ጌታ በላያችን መሾም አንችልም። ስለዚህ ለመጽሐፈ ሲራክ ደራሲ «በቃኝ ከማለት ጋር እግዚአብሔርን ማምለክ ታላቅ ረብ ነው፤... ምግባችንና ልብሳችንን ካገኘን ደበቃናል» (1ኛ ጢሞቴዎስ 6፥6-8) በማለት ኢክርስቲያናዊ ትምህርቱን እንቃወማለን።

☒ «ለሞተ ሰው ተዝካር ማውጣት አትተው»

☐ «ስጦታ በሕይወት ሁሉ ፊት ጸጋ አለው፤ ስለ ሞተ ሰውም ምጽዋት መስጠትን አትተው» (ሲራክ 7፥33 የ2000 እትም)።

☐ «ስለ ምጽዋትህ ሁሉ ሰውነትህ የምጽዋትህን ዋጋ ታገኛለች፤ ለሞተ ሰውም ተዝካር ማውጣት አትተው» (ሲራክ 7፥33 የ1980 እትም)።

ይህን ዘወትር ስለተዝካር «መጽሐፍ ቅዱሳዊነት» የሚጠቀሰውን የመጽሐፈ ሲራክ ክፍል፥ በአዲሱ እትም ላይ ለወጥ አድርጎ ለማቅረብ የተሞከረ ይመስላል። ይሁን እንጂ ተዝካርም ተባለ ምጽዋት ለሟች የሚያስገኘው ምን ጥቅም ይኖራል? የሚል ጥያቄ ማስነሣቱ አይቀርም።

«ተዝካር» ሲባል አብዛኛው ሰው ኃጢአተኛውን ሟች ለማጽደቅ የሚደረግ ሥርዓትና ድግስ ይመስለዋል፤ ነገር ግን አይደለም። «ተዝካር ተዘክረ አለበት የረሳውን ልብ አደረገ ትዝ አለው የሚል ትርጓሜ ብቻ ያለው ገሥ ሲሆን ተዝካር ማለትም መታሰቢያ ማለት ነው»። በ1980 እትም ላይ «ተዝካር አውጣት» የሚለውን በአዲሱ እትም ላይ «መታሰቢያውን አድርገለት» በሚል መተርጎሙን

⁶⁴ «መስተብቁዕ ዘመታን» መሪጌታ ሠረቀ ብርሃን ዘወንጌል (ገጽ 105)።

እዚህ ላይ ልብ ይሏል (ሲራክ 38፥3 ሁለቱንም እትሞች ያነጻጽሩ)።

ሌሎች ደግሞ ይህን ሐሳብ በመቃወም፥ የለም! «ተዝካር ማለት የሞተውን ሰው እግዚአብሔር ነፍሱን ይማር ይቅር ይበሰው እያሉ በጸሎት በመሥዋዕተ ቅዱሴ ማማለድ ነው» ይላሉ። የሚያቀርቡት ማስረጃም ያለንባቡና ያለአውዱ ዘወትር ሲተረጎም የሚለማ ጥቅስ ነው። «ጌታችን ባለቤቱ ከእዚህ ከንሱሳን (ነዳዎን) ሳንዱ በደቀ መዝሙሪ ስም ቀዝቃዛ ውሀን ያጠጣ ዋጋውን አያጣም ብዬ እውነት እሳችኋለሁ ብሎአል ማቴዎስ 10፥42። ይህን መሠረት በማድረግ በክርስቶስ ስምና በክርስቲያንነቱ ጸንቶ ስለሞተው ሰው ብዙ ገንዘብ ብዙ ምግብ ብዙ መጠጥ አቅርበው ደሆችንና ሥርዓተ ጸሎትንና ሥርዓተ መሥዋዕት ያደረሱለትን ካህናትን ጠርተው ደጋብዛሉ፤ ደሆች መንገዳቸውን ለማድ ያገባው እያሉ ይመርቃሉ። ካህናቱ ነፍስ እገላ ይማር እያሉ ይጸልያሉ መሥዋዕተ ቅዱሴ ያቀርቡለታል። ያዕቆብ 5፥15»⁶⁵

የማቴዎስ 10፥42ን አውጻዊ ፍቺ ከመመልከቱ በፊት፥ ተዝካር ሲደረግለት የሚገባው ማን ነው? የሚለውን ማየቱ አስፈላጊ ነው። ከፍ ብሎ በተጠቀሰው ክፍል ውስጥ «በክርስቶስ ስምና በክርስቲያንነቱ ጸንቶ ስለሞተው ሰው» ተዝካር ሲወጣ እንደሚገባ ተጠቁሟል። በተጨማሪም «ተዝካር ሲያደርግለት የሚገባው በሃይማኖቱ ጸንቶ ሥነ ምግባር ገድሎበት ይሆናል ለሚባለው ነው»⁶⁶ የሚል ማብራሪያ ተሰጥቷል።

በእግዚአብሔር ቃል ሲመዘን ይህ አመለካከት ከክርስቲያናዊ ትምህርት ውጪ ነው። አንድ ሰው ከዘላለም ሞት የሚድነውና የዘላለም ሕይወት ባለቤት የሚሆነው፥ በክርስቶስ

⁶⁵ «መርሐ ጽድቅ ባህላ ሃይማኖት» (ገጽ 111-112)።

⁶⁶ የቀደመው መጽሐፍ።

አምኖና በእርሱ ጸንቶ ሲኖር ነው። ይህም ማለት በክርስቶስ አምኖ የጸደቀ ሰው ንጢአት ሳይሠራና ሕግን ሁሉ ጠብቆ ይሞታል ማለት አይደለም፤ በተሰጠው ዕድሜ ከእግዚአብሔር ጋር በመኖር እየተለወጠ ይሄዳል ማለት ነው እንጂ። በተሰጠው ዕድሜ ያልሠራው ሥራ ኖሮ በቁም ያሉ ወገኖቹ እንዲያጠናቅቁለት የታዘዘበት ሁኔታ ግን ፈጽሞ የለም። ቃሉ እንዲያውም ለሰዎች አንድ ጊዜ መሞት ከዚያ በኋላ ፍርድ ተመድቧል ነው የሚለው (ዕብራውያን 9:27) እንጂ በይግባኝ የሚሻሻልና የሚለወጥ ነገር ስለመኖሩ አይናገርም።

በርግጥም እንዲህ ያለ አሠራር ቢኖር ኖሮ፥ በመንግሥተ ሰማያት ውስጥ ለባለጠጎች እንጂ ለድሆች የሚሆን ስፍራ ባልተገኘም ነበር። ባለጠጎችም ገንዘባቸውንና ወገናቸውን ተማምነው በተሰጣቸው አድሜ እንዳሻቸው በሆኑ ነበር። ድሆች ደግሞ እንደእግዚአብሔር ፈቃድ ለመመላለስ የሚገደዱት እግዚአብሔርን ወድደው ሳይሆን ገንዘብ ስለሌላቸው ተደርጎ በታሰበ ነበር። የእግዚአብሔር መንግሥት ግን በገንዘብ የምትገዛ ሽቀጥ ሳትሆን በክቡር የክርስቶስ ደም በመዋጀት የምትገኝ ርስት ስለሆነች እግዚአብሔርን ልናመስግን ይገባል፤ ክብር ለእርሱ ይሁን!!

ላላመነ ሰው ተዝካር ይውጣለት ቢባል፥ ተዝካር የተፈቀደ ባይሆንም፥ በሰውኛ አመለካከት ሊያስኬድ ይችላል ተብሎ ይታሰብ ይሆናል። ተዝካር ይውጣለት የተባለው በክርስቶስ አምኖና በክርስቲያንነቱ ጸንቶ የሞተ ሰው መሆኑ ግን እጅግ ያስገርማል፤ በክርስቶስ አምኖ ለዳነ ሰው የክርስቶስ ክቡር ደም አልበቃ ብሎ ነው ኅላፊ መብልና መጠጥ ተጨማሪ ተመን የሚወጣለት?፤ በእውነቱ ይህ የሰውን ክቡር ዋጋ ዝቅ ማድረግ ይሆናል፤

«ከአባተቻችሁ ከወረሳችሁት ከከንቱ ኑርሕችሁ በሚደግፍ ነገር በብር ወይም በወርቅ ሳይሆን፥ ነውርና እድፍ እንደሌለው እንደበገ ደም በክቡር የክርስቶስ ደም እንደተዋጃችሁ ታውቃላችሁ» (1ኛ ጴጥሮስ 1:18-19 የ1980 ዓ.ም. እትም) የሚለውንም ቃል አለማስተዋል ነው።

ሌላው አስገራሚ ነገር «ተዝካሮ ሊያደርጉለት የሚገባው በሃይማኖቱ ጸንቶ ሥነ ምግባር ገድሎበት ይሆናል በሚባለው ነው» የተባለው ነው። ሃይማኖት ሰው የሚታቀፍበት ምድራዊ ደርጅት ወይም ተቋም ተደርጎ እስካልተወሰደ ድረስ፥ አንድ ሰው በሃይማኖቱ ጸና ማለት በጎ ምግባር ኖረው ማለት ነው። በሥራ የማይገለጽ እምነት ከሆነ ግን የሞተና የማያድን፥ የኢጋንንትን የመሰለ እምነት መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ አስረግጦ ይናገራል (ገላትያ 5:61 ያዕቆብ 2:17-26)። እንዲህ ያለው ዋና ጉድለትም በተዝካሮ ሊወራረድ ፈጽሞ አይችልም።

የመጽሐፈ ሲራክ ደራሲ በአንድ ወገን ለሞተ ሰው ተዝካሮ አውጡ ሲል፥ ጠቀሜታው ለሚቹ እንደሆነ ይታመናል። ይሁን እንጂ ሰው ከሞተ በኋላ የንስሐ እድል እንደሌለው ራሱ መጽሐፈ ሲራክ «የሞተ ሰውን ገን ንስሐ እንደ ሊምንት ስበፈው» (17:28)፤ እንዲሁም «እግዚአብሔር የእውነት ዳኛ ነውና ፊትን ስይቀም ስያደላምና የበደሰን መሥዋዕት የሚቀበል ስይምሰልህ» (ሲራክ 32:15 የ1980 እትም) በማለት ይናገራል። ይህም ከላይኛው ሐሳብ ጋር እንደሚቃረን መገንዘብ አያስቸግርም። መጽሐፈ ግንዘትም «ሰው ከሞተ በኋላ ንስሐ የበወም»⁶⁷ በማለት የመጀመሪያውን ሳይሆን ሁለተኛውን የመጽሐፈ ሲራክ ሐሳብ ይጋራል።

⁶⁷ «መስተብቁዕ ዘመታን» መሪታ ሠረተ ብርሃን ዘወንጌል (ገጽ 90)።

መጽሐፉ (መርሐ ጽድቅ ባህላ ሃይማኖት) ስለተገኘበት ትምህርት ድጋፍ እንዲሆነው ማቴዎስ 10:42ን በዋቢነት ጠቅሷል። ምዕራፉን ከመነሻው የተመለከተ ሰው ክርስቶስ ስለተገኘበት እንዳልተናገረ ብዙም ሳይደክም ይፈጻዋል። በምዕራፉ መጨረሻ ላይ የተነገረውን፣ ለተገኘበት የተጠቀሰውንና «ከእነዚህ ከታናናቾች ለእንዲ በደቀ መዝሙረ ስም ቀዝቃዛ ጽዋ ውሃ ብቻ የሚያጠጣ እውነት አላችኋለሁ፤ ዋጋውን ስያጣም» የሚለውን ይህን ቃል ጌታ የተናገረው ተገኝቶ ደግሶ ስለማብላት አይደለም፤ ወንጌልን እንዲሰብኩ የላካቸውን ደቀ መዛሙርት ተቀብሎ ስለማስተናገድ ነው እንጂ።

ከፋጥር 1 ጀምሮ ሰናነብ፣ ጌታ አሥራ ሁለቱን ደቀ መዛሙርት በሰማቸው ጠርቶ፣ በበሽታና በርኩሳን መናፍስት ላይ ሥልጣንን ሰጥቶ «መንገዱን ለማድረግ ቀርባለሁ እያላችሁ ስለተምሩ» (ቍ. 7) ብሎ ላካቸው። ወደነማን መሄድ እንደሚገባቸው፤ ምን ምን ማድረግ እንዳለባቸው፤ ምን ምን ዓይነት ነገሮች ሊያጋጥሟቸው እንደሚችሉና የመሳሰለውን ጉዳይ በተመለከተ የተለያዩ መመሪያዎችን ሰጣቸው። ምንም ዓይነት ስንቅም ሆነ ትጥቅ እንዳይዙ አዘዛቸው (ቍ. 10)። በዚህ ሁኔታ ከላካቸው በኋላ «እናንተን የሚቀበል እኔን ይቀበላል» (ቍ. 40) አለ። በርግጥም ጌታ የላከውን ደቀ መዝሙር የጌታ ደቀ መዝሙር ነው ብሎ እንደደቀ መዝሙር የተቀበለ ሰው፣ ደቀ መዝሙሩ አገልግሎ የሚያገኘውን ዋጋ፣ በእንግድነት የተቀበለው ሰውም አስተናግዶ ያገኘዋል ማለት ነው (ቍ. 41)። ከዚህ በመነሣት ነው ጌታ «ከእነዚህ

ከታናናቾች ለእንዲ በደቀ መዝሙረ ስም ቀዝቃዛ ጽዋ ውሃ ብቻ የሚያጠጣ እውነት አላችኋለሁ ዋጋው አይጠፋበትም» ያለው። ከእነዚህ የሚለው የሚያመለክተው ደቀ መዛሙርቱን ነው። ቀዝቃዛ ጽዋ ውሃ የሚጠጡ የተባሉትም ደቀ መዛሙርቱ እንጂ ሌሎች ድሆች አይደሉም (ማርቆስ 9:41)።

ልባቸው ለቃሉ እውነት ለመሸነፍ ፍቃደኛ ያልሆኑ ሰዎች መጽሐፉ «እናንተ የክርስቶስ ስለሆናችሁ በስሜ ቀዝቃዛ ጽዋ ውሃ የሚያጠጣችሁ ዋጋውን እንደማያጣ እውነት አላችኋለሁ» (ማርቆስ 9:41) የሚለውን እያነበቡ «ጴጥሮስን የት አገኝተን ቆይታን የት አገኝተን ነው የምንሰጠው?»⁶⁸ ዓይነት ሐሳብ ያቀርባሉ። ጴጥሮስም ሆነ ጳውሎስ ሰዎች እንደመሆናቸው በዚህ ምድር ላይ ሊቆዩ የሚችሉት ለተወሰነ ጊዜ ብቻ ነው። ነገር ግን እግዚአብሔር በእነዚህ ባሪያዎቹ ለሕዝቡ እንዲደርስ ሲያደረግ የነበረው የጽደቅ ቃሉ (ወንጌሉ) አሁንም እየተሰበከ ነው፤ ማለትም የጴጥሮስንና የጳውሎስን ስራ እየሰራ ያለ የክርስቶስ ደቀ መዝሙር አሁንም አለ ማለት ነው። ስለዚህ እርሱ የክርስቶስ ደቀ መዝሙር በመሆኑ የሚደረግለት እነስተኛው መስተንግዶ በእግዚአብሔር ዘንድ ዋጋ እንዳለው ማወቅ አስፈላጊ ነው።

ሳይሰሩ በመብላት እጃቸው የሰለሰባቸው ጨካኝ እረኞች፣ ሰውየው ከሞተ ከሰባተኛው ቀኑ ጀምረው ለሞተው ሰው ልጆችና ቤተሰቦች ምንም ያክል እንኳ ሐዘን ሳይሰማቸው፣ ሕፃናቱ

⁶⁸ «የእሜሪካን ፕሮቴስታንቶች ድንግል ማርያምን ተቀበሉ» የመምህር ዘበነ ለማ የሰብከት ቪሲዲ።

ሊያድጉበትና ሊማሩበት የሚችሉበትን ጥሪት ሁሉ አሟጠው ለመብላት፥ ሰውየው አሁን በገነት ውስጥ ይሁን በሲኦል ሳይታወቅ «ሚችን ከሲኦል ወደ ገነት የምናዘዋውርበትን የሕገሰላሳት ዋጋ ተደግሶልን እንበላ» ይላሉ ሲሉ ተገዢ የመበዝበዣ መሣሪያ መሆኑን ዘመንፈስ ቅዱስ አብርሃ ጽፈዋል⁶⁹። ወንጌል ለእኛ እንዲደርስ ነፍሳቸውን ጭምር የሰጡት ሐዋርያት ግን እንደዚህ አላስተማሩም፤ «ወንድሞች ሆይ ሰማንኛችሁም ሽክም እንዳንሆን ቀንና ሊሊት ሳጣችንን በማንጠፍጠፍ እየሠራን በመኖር የእግዚአብሔርን ወንጌል እንደ ሰበከንላችሁ አታስታውሱም?» (1ኛ ተሰሎንቄ 2፥9 ሕያው ቃል)።

■ ንብ ከወፎች በመልክ ታስጦላለች

■ «ንብ ከወፎች ሁሉ ታንሳለች፤ ማርዋ ገን ከሁሉ ይጣፍጣል» (ሲራክ 11፥3 የ2000 እትም)።

■ «ንብ ከወፎች ሁሉ በመልክ ትከፋለች፤ ማሪ ገን ከሁሉ ይጣፍጣል» (ሲራክ 11፥3 የ1980 እትም)።

ንብ በራሪ ፍጥረትና የነፍሳት ወገን ናት፤ ምናልባት በበራሪነት እናመሳስላቸው ካልተባለ በቀር የወፎች ወገን እንዳልሆነችም ይታወቃል። ንብ በፍጥረትዋ አነስተኛ አኗኗሯም ሆነ ባሕርይዋ ከወፎች እጅጉን የተለየ ስለሆነ፥ ከወፎች ጋር ምንም ዓይነት ተዛምዶ የላትም፤ አይኖራትምም። ታዲያ በምን ሚዛን ነው ንብና ወፍ ተነጻጽረው ንብ መልክ ጥፋ የተሰኘችው? ሁሉም ፍጥረት እግዚአብሔር የሰጠው ውበት ስላለው አንዱን መልክ መልካም አንዱን መልክ ጥፋ ማለትም ተገቢ አይደለም።

⁶⁹ «ተግሣጽና ምክር» ዘመንፈስ ቅዱስ አብርሃ (ገጽ 120)።

እግዚአብሔር የፈጠረው ሁሉ መልካም ነውና (ዘፍጥረት 1፥4፤ 10፤ 13፤ 18፤ 25፤ 31፤ 1ኛ ጢሞቴዎስ 4፥4)።

■ መስረቅ ተመራጭ ነው

■ «ከሐሰተኛ ሲባ ይሻሳል፤ ነገር ገን የሁሉም ፍጻሜያቸው ሞትና ውርደት ነው። ሐሰተኛ ሰው ፈጽሞ ይዋረዳል፥ ያፍራልም» (ሲራክ 20፥25-26 የ2000 እትም)።

■ «ሐሰት ከመናገር መስረቅ ይሻሳል፤ ሐሰተኛ ሰው ይጎስቀሳል ፈጽሞም ያፍራልና። ነገር ገን የሁሉም ሁሉ ፍጻሜያቸው ሞት ውርደት ነው» (ሲራክ 20፥25-26 የ1980 እትም)።

በዚህ ጥቅስ ዙሪያ ከአንድ መምህር ጋር ስንነጋገር «ሐሰትን የሚናገር ሰው ሰውን ሊያጋደል፤ ትዳርን ሊያፈርስ፤ ሀገርን ሊጎዳ ይችላል። ሲባ ገን ቁሳ ቁሶ ይዞብህ ይሐዳል፤ ስበታ! ስንተ ነገ ከነገ ወዲያ ትተካዋለህ» አሉኝ። እውነት ነው እግዚአብሔር አጥብቆ የሚጸየፈው በሐሰት የሚናገረውንና ሐሰተኛ ምስክር ሆኖ በወንድማማች መካከል ጠብን የሚዘራውን ሰው ነው (ምሳሌ 6፥19)። ክርስቶስም ሐሰትን መናገር የሰይጣን ማንነት (ባሕርይ) መሆኑን አስተምሯል። ስለዚህ «ሐሰተኛ ምስክር (ከሰይጣን ጋር) ይጠፋል» (ምሳሌ 21፥28 በቅንፍ ያለውን አይጨምርም)።

በእግዚአብሔር ሕገ መንግሥት ውስጥ ግን በሐሰት መመስከር የከፋ ንጢአት፥ መስረቅ ደግሞ የተሻለ ንጢአት የሚሆንበት አሠራር ፈጽሞ የለም። «በባልንጀሪህ ሳይ በሐሰት ስትመስክር» የሚለውን ሕግ የደነገገ አምላክ «ስትስረቅ» የሚለውንም ሕግ ደንግጓል (ዘጸአት ምዕራፍ 20)። «ሕገን ሁሉ የሚፈጽም ነገር ገን በአንዲቱ የሚሳሳት በሁሉ በደብኝ ይሆናል» ባትዋሽ

ነገር ግን ብትሰርቅ ያው ሕግ ተላላፊ ሆነሃል (ያዕቆብ 2፥8-13)። የሁለቱም መጨረሻ ውርደትና ሞት ከሆነ፥ መሰረቅ ይሻላል ብሎ ማደናገር ተገቢ አይደለም።

«ከእጅግ በጣም መጥፎ በጣም መጥፎ ይሻላል» የሚለው መርሕ በሌላው ዘንድ እንጂ በመንፈሳዊ ነገር ውስጥ አይሠራም። የሁለቱም ፍጻሜያቸው ሞትና ውርደት ከሆነ ሁለቱም ጥሩ አይደሉምና አንዱን ከአንዱ ማወዳደርና ማበላለጥ ስሕተት ነው። መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔርን መንግሥት አይወርሱም ከሚላቸው ዝርዝር ውስጥ ሌቦች እና ሐሰተኞች ተካተዋል (1ኛ ቆሮንቶስ 6፥9-10፤ ራእይ 22፥15)። ስለዚህ ሙስናና ዝርፊያ በተስፋፋብት ማሳበረሰብ ውስጥ የመጽሐፈ ሲራክ ስብከት አደገኛ ነውና ሊታሰብበት ይገባል።

ምዕራፍ አሥራ አንድ

ተረፈ ኤርምያስ

ተረፈ ኤርምያስ የተደረሰው «በ2ኛው መቶ ዓክልበ ሳይሆን እይቀርም»።⁷⁰ ከሰቆቃው ኤርምያስ ጋር ተያይዞ ምዕራፍ 6 እያለ መጀመር የሚገባው እንደሆነ ቢነገርም ራሱን የቻለ መጽሐፍ ሆኖ ቀርቧል። በ2000 ዓ.ም በታተመው መጽሐፍ ላይ ተረፈ ኤርምያስ «ሸርክዎ መጽሐፍ ዘኢርምያስ» በሚል ባለ አንድ ምዕራፍ መጽሐፍ ሆኖ ሲታተም፥ ቀጣዩን ክፍሎች ማለትም ከምዕራፍ 7 በኋላ ያሉትን «በ3ኛው መቶ ዓክልበ»⁷¹ ተደረሰ በሚባለው ተረፈ ባሮክ «ተረፈ ባሮክ የኢርምያስ ትንቢት» በሚል ርእስ ተጨማሪ መጽሐፍ ሆኖ ቀርቧል። ያም ቢሆን ተረፈ ኤርምያስ ተብሎ በታተመው መጽሐፍ ውስጥ ባለ አንድ ምዕራፍ ሆኖ ከቀጥሮ 33-73 ድረስ ጭማሪ ተደርጎበታል።

■ ሰባት ትውልድ ወይስ ሰባ ዓመት?

■ «እንዲሁም ወደ ባቢሎን ገብታችሁ እስከ ሰባተኛ ትውልድ ሰብዙ ዓመታት፥ በረክም ወራትም በዚያ ትኖራላችሁ። ከዚህ በኋላ ገን ከዚያ በታ በሰላም እመጣችኋለሁ» (ተረፈ ኤርምያስ ቀ. 3 የ2000 እትም*)

⁷⁰ «ለዋልድና ራእይ ነክ ጽሑፎች» (ገጽ 3)።

⁷¹ የቀደመው መጽሐፍ።

* ቀደም ሲል እንደተገለጸው በቀድሞውም ሆነ በአዲሱ እትሞች መካከል የምዕራፍና የቀጥሮ አቀማመጥ ልዩነት አለው። ይኸውም በ2000 እትም ላይ «መጽሐፈ ባሮክ» የሚል በመጨመሩ ነውና አንባብያን ጥቅሶቹን ከመጻሕፍቱ ሲያንጸጽሩ ይህን ከግምት ውስጥ በማስገባት ይሁን።

☐ «እስከ ሰባተኛ ትውልድ ድረስ በዚያ በባቢሎን ብዙ ዘመን ትኖሩ ዘንድ እግዚአብሔርን ስለ በደሳችሁበት ኃጢአታችሁ ማርከው ወደ ባቢሎን ወሰዷችሁ» (ተረፈ ኤርምያስ 6÷1 የ1980 እትም)።

ትውልድ የሚለው ቃል እንደየአገባቡ የተለያዩ ፍቺዎች ይኖሩታል። የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት ትውልድ ለሚለው ቃል ከሚሰጣቸው ፍቺዎች መካከል፡ «በእንደ ዘመን የሚኖሩ ሁለት (መሳፍንት 3÷2)»⁷² የሚለው በተጠቀሰው ክፍል ውስጥ ለቀረበው ትውልድ ነክ ሐሳብ ተስማሚ ይመስላል።

ቃሉ በተነገረበት ጊዜ የአንድ ትውልድ እድሜ ምን ያህል ይሆን? በአባቶች ዘመን የነበረው የሰው እድሜ በመቶዎች ይቆጠር ነበር (ዘፍጥረት 5÷1-32)። ሙሴ ደግሞ «የዘመናችንን ዕድሜ ሰባ ዓመት ነው፡፡ ቢበዛም ሰማንያ ዓመት» (መዝሙር 89÷10) ነው ብሏል። በእነ ኤርምያስ ዘመን የነበረውም ተመሳሳይ ወይም ጥቂት ቀንሶ ሊሆን ይችላል ብለን መገመት አያስቸግርም። በ7ምት 50 ዓመት ነበር ቢባል፡ በባቢሎን የሚቆዩት ሰባት ትውልድ ድረስ ነው ተብሏልና 50 ዓመት በ7 ትውልድ ሲባዛ፡

$$50$$

$$\times 7$$

$$350 \text{ ይሆናል።}$$

በዚህ ስሌት መሠረት በባቢሎን የቆዩት ለ350 ዓመታት ነበር ማለት ነው።

⁷² «የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት» (ገጽ 132)።

ቅዱሳት መጻሕፍትስ ምን ይላሉ? «እግዚአብሔር እንዲህ ይላልና ሰባው ዓመት በባቢሎን በተፈጸመ ጊዜ እንበናችኋለሁ ወደዚህም ስፍራ እመልሳችሁ ዘንድ መልካሚቱን ቃሉን እፈጽምላችኋለሁ» (ኤርምያስ 29÷10፤ 2ዜና መዋዕል 36÷21፤ ዳንኤል 9÷1-2)። በዚህ መረጃ መሠረት ሰባ ዓመት ለሰባት ትውልድ ቢካፈል 10 ዓመት ይሆናል። ይህ ማለት ደግሞ በአንድ ትውልድ ውስጥ ያለ የአንድ ሰው ዕድሜ በአማካይ 10 ዓመት ነበር ማለት ነው። ተረፈ ኤርምያስ «ከሰባት ትውልድ በኋላ» ከማለት ባለፈ፡ በዚያ ዘመን የአንድ ትውልድ እድሜ ምን ያህል እንደነበር መጠቁም ነበረበት። አሊያ ሰባ ዓመት ለሰባት ትውልድ ሲካፈል የሚገኘው ውጤት ታሪኩን ተአማኒነት ያሳጣዋል፤ ተረፈ ኤርምያስንም ሐሰተኛ ያደርገዋል። ስለዚህ ተረፈ ኤርምያስ ሆይ! ስሕተትህን አርም!!

☐ የቤተ መቅደሱን ዕቃዎች ምድር ዋጠቻቸው

☐ «ባርክና እርምያስም ወደ ቤተ መቅደስ ገቡ፤ የሚያገለገሉበትንም ዕቃ ሁሉ ጌታ እንዳዘዛቸው ሰምድር ሰጧት፤ ምድርም ያን ጊዜ ተቀብላ ዋጠችው» (ተረፈ ባርክ 2÷13 የ2000 እትም)።

☐ «ባርክና እርምያስም ወደ ቤተ መቅደስ ገቡ፤ የሚያገለገሉበትንም ዕቃ ሁሉ ጌታ እንዳዘዛቸው ሰምድር ሰጧት፤ ምድርም ያን ጊዜ ተቀብላ ዋጠችው» (ተረፈ ኤርምያስ 8÷13 የ1980 እትም)።

ይህ ምንባብ 2ኛ ዜና መዋዕል ላይ ከተጻፈው ጋር በጣም እንደሚቃረን ከማብራራት ይልቅ፡ አንባቢው ራሱ እንዲያነጻጽራቸው ቃል በቃል ማስቀመጡ የተሻለ ነው። ከዚያ በፊት 7ን በዚሁ መጽሐፍ (ተረፈ ኤርምያስ) ከቀጥሮ 18-19

(በተረፈ ባርክ ምዕራፍ 2 ቍጥር 18-19) ያሰውን መመልከቱ ይጠቅማል።

«ያን ጊዜም ኤርምያስ የቤተ መቅደሱን መክፈቻ ይዞ ከከተማ ወደ ውጭ ወጣ። ይህንም መክፈቻ «ፀሐይ፥ የእግዚአብሔርን ቤተ መክፈቻ ተቀበሏል» ብሎ በፀሐይ ፊት ጣሰው» 2ኛ ዜና መዋዕል 36፥18-19 ደግሞ እንደዚህ ይላል «የእግዚአብሔርንም ቤት ዕቃ ሁሉ፥ ታላቁንና ታናሹን፥ የእግዚአብሔርንም ቤት መዝገብ፥ የንጉሡንም ቤት መዝገብ፥ የአሰቆችንም ቤት መዝገብ፥ እነዚህን ሁሉ ወደ ባቢሎን ወሰደ። የእግዚአብሔርንም ቤተ መቅደስ አቃጠለ፤ የኢየሩሳሌምንም ቅጥር አፈረሰ ...» መጽሐፍ ቅዱስ ንዋያተ ቅድሳቱን ባቢሎናውያን እንደ ዘረፏቸው፤ ቤተ መቅደሱንም እንዳቃጠሉት ሲናገር፥ ተረፈ ኤርምያስ ደግሞ ኤርምያስና በርክ ቤተ መቅደሱን ከነፅቃው ለምድር፥ ቁልፉን ለፀሐይ በአደራ እንደሰጡ ይናገራል። ይህ ፈጽሞ ሊታረቅ የማይችል ታሪክ ነው።

የትኛው ነው ትክክል የሚለውን የሚመልሰው ግን የምርኮው ዘመን ካበቃ በኋላ የተከናወነው ድርጊት ነው። መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚመለከለው፥ ቀድሞም አልተሰጣቸውምና ከምርኮ መልስ ምድርም ሆነች ፀሐይ የተቀበሉትን አደራ እንዲመልሱ አልተጠየቁም። «እንደተባለው ዕቃዎችና ቤተ መቅደሱ ሰብዙ ዘመን ተሰውረው ቆይተው ቢሆን ኖር ምርኮዎች ከሰባ ዓመት በኋላ ወደ ኢየሩሳሌም በተመለሱ ጊዜ።

ሀ. የተማረኩትን ዕቃዎች ከባቢሎን ወደ ኢየሩሳሌም ማጓጓዝ ባሳስፈሰጋቸው ነበር ዕዝራ 1፥7-11።

ሲ. በቀደሞው ቤተ መቅደስ ፍራሽ ላይ አዲስ ቤተ መቅደስ በመሥራት አይደክሙም ነበር ዕዝራ 3፥1-13፤ 6፥14-16። ... የተረፈ ኤርምያስ ጸሐፊ ረዕዩ የሐንሰን ያነበበ (እና) ... የሐንሰ ያየው ያን ጊዜ በኤርምያስ ዘመን የተሰውረውን መቅደስ ነው ለማሰኘት የተጠበበ ሳይሆን አይቀርም»⁷³።

፩ ኤርምያስ ወደ ባቢሎን ተወሰደ

፩ «ኤርምያስም ሰወገኖቹ ሲያስቅስ እያዳፉ አወጡት፤ ከሕዝቡም ጋር እስከ ባቢሎን ድረስ ወሰዱት» (ተረፈ ባርክ 2፥21 የ2000 አትም)።

፩ «ኤርምያስም ሰወገኖቹ ሲያስቅስ እያዳፉ አወጡት፤ ከሕዝቡም ጋር እስከ ባቢሎን ድረስ ወሰዱት» (ተረፈ ኤርምያስ 8፥21 የ1980 አትም)።

ተረፈ ኤርምያስ ከሰቆቃው ኤርምያስ ጋር የተያያዘና ከዚያው የቀጠለ ጽሑፍ ተደርጎ ይወሰዳል። በብዙ ሁኔታ ግን በሰቆቃው ኤርምያስም ሆነ በትንቢተ ኤርምያስ ውስጥ ከሚገኙ መልእክቶች ጋር የሚያቃረኑ ሐሳቦችን አስፍሮ ይገኛል። ከእነዚህም መካከል አንዱ ተቃራኒ ሐሳብ በምርኮ ወቅት ስለኤርምያስ መጨረሻ የተጻፈው ነው።

ትንቢተ ኤርምያስ፥ ናቡዛረዳን የተባለው የናቡከደነጾር ዘበኞች አለቃ ኤርምያስን ታስሮ ወደ ባቢሎን ሊወሰዱ ከተዘጋጁት ሰዎች ጋር ባየው ጊዜ «አስፈታው» ይላል (ትንቢተ ኤርምያስ 40፥1 አ.መ.ት.)። በኋላም ኤርምያስ ለመሄድ ባይፈልግም ወደ

⁷³ «ጮራ» መንፈሳዊ መጽሐፍት ቍጥር 3 (ገጽ 6-7)።

ግብጽ ለመሸሽ የፈለጉት ሰዎች ወሰዱት በማለት ይናገራል (ምዕራፍ 43 ቀጥር 6)። ተረፈ ኤርምያስ ግን ከዚህ በተቃራኒ ወደባቢሎን እያዳፉ ወሰዱት ነው የሚለው።

በዚህና ከዚህ በፊት በተጠቀሱት ተቃራኒ ሐሳቦች ምክንያት በተረፈ ኤርምያስ የሚገኘው ኤርምያስና በትንቢተ ኤርምያስ ያለው ኤርምያስ አንድ ሊሆኑ አይችሉም። መጽሐፍ ቅዱስ ወደግብጽ ወረደ እያለ ተረፈ ኤርምያስ ደግሞ ወደባቢሎን ተወሰደ ይላል። ይህንና ሌሎችንም ችግሮችን ተመልክተው አባቶች ለሰሙ «ተረፍ» የሚል ቅጽል መስጠታቸው ቢያንስ እንጂ አይበዛበትም። በመሆኑም መጽሐፉ ተረፍ ሆኖ ከመቀጠል በቀር እንደእግዚአብሔር ቃል ለመቁጠር ብቃት የለውም።

፩ «የአምላክ ልጅ ኢየሱስ»

፪ «በሁሉም መካከል እንዲህ የሚል ቃል ተሰማ፤ <በእንደ ቃል አመለካከት፤ አምላካችንን አመለካከት፤ ሁላችሁም የአምላክን ልጅ መሰሉን አመለካከት የዓለሙ ሁሉ ብርሃን የአምላክ ልጅ ኢየሱስም ይፈርደባችኋል።» ...» (ተረፈ ባሮክ 5፡45-46 የ2000 እትም)።

፫ «በሁሉም መካከል ቃል ተሰማ፤ ፈጣሪያችንን ባንድ ቃል አመለካከት፤ የሚያስነሣችሁ የአብ ልጅ ወደድንም ሁላችሁ አመለካከት፤ የዓለሙ ሁሉ ብርሃን የሚሆን የአብ ልጅ ኢየሱስም ይፈርደባችኋል አስ» (ተረፈ ኤርምያስ 11፡45-46 የ1980 እትም)።

አንባቢ ሆይ! ይህን ሲያነቡ በየትኛው የአዲስ ኪዳን ክፍል ውስጥ ነው ያለሁት? ብለው አያስቡ። በየትኛው ኪዳን ውስጥ

እንዳሉ በውል ካለዩት መጻሕፍት (Apocrypha) ውስጥ አንዱን እያነበቡ ነው።

«እንዳንደ ተከራካሪዎች ተረፈ ኤርምያስን ላለመቀበል በሚቃጠቡ ጊዜ ይህ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ሲጠቀስባቸው መወሰድ ሰማፍረስ <መጽሐፉ ትክክል አለመሆኑ የሚታወቀው በብሉይ ኪዳን ስሙ የሚደታወቀውን የጌታን ስም ክርስቶስ ብሎ መጥራቱ ነው» ይላሉ... ክርስቶስ የሚለው ስም ከጌታችን መምጣት በፊት (ሥጋን ከመዋሐዱ አስቀድሞ) የሚታወቅ ስሙሆኑ ፐርፐር የሰውም ...»⁷⁴ ተብሏል። ርግጥ መሲሕ የሚለውን ስም ነቢዩ ዳንኤልም ጠቅሶታልና በዚህ መስማማት ይቻላል (ዳንኤል 9፡25)። ነገር ግን «ኢየሱስ» የሚለው ስም ለመጀመሪያ ጊዜ የተዋወቀው በአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥ ነው (ማቴዎስ 1፡21፤ ሉቃስ 1፡31)። በብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥ ግን ፈጽሞ አልተጠቀሰም። በዚህ ላይ ለሚነሣው መከራከሪያስ ማስረጃ ማቅረብ ይቻላል ወይ?

ቀደም ሲል የእውነት መስካሪዎች «የተረፈ ኤርምያስ ጸሐፊ ረእዩ ዮሐንስን ያነበበ» እንደሆነ ግምታቸውን ማስቀመጣቸውን ጠቅሰን ነበር። አሁን ግን ጸሐፊው አዲስ ኪዳንን ከዳር እስከዳር በጥንቃቄ ያነበበ መሆኑን እርግጠኛ መሆን እንችላለን። ይህን ይበልጥ ለማረጋገጥ ደግሞ በሚቀጥለው ነጥብ ውስጥ የሰፈረውን ሐሳብ እንመለከታለን።

፩ ዐሥራ ሁለት ሐዋርያትን መረጠ

፪ « <... እርሱም ራሱ ሰው ሆኖ ወደዚህ ዓለም ይመጣል፤ እኔ ሰው ሆኖ ያዩሁት፤ ከአባቱም ወደዚህ ዓለም የሚላከው፤ ሰው ሆኖም ወደዚህ ዓለም የሚመጣው፤ እርሱ አብሯቸው ይታይ ዘንድ፤

⁷⁴ «የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት በኦርቶዶክስ ተዋሕዶ» ዓባይነህ ካሴ (ገጽ 50)።

ይገልጥላቸውም ዘንድ ዐሥራ ሁለት ሐዋርያትን ለእርሱ ይመርጣል፤
ወደ ደብረ ዘይትም ይሄዳል፤ የተራበችንም ነፍስ ሁሉ ያጠግባል፡፡
ወደዚህ ዓለም እንደሚመጣ እርምያስ የእምሳክን ልጅ ነገር
እንዲህ ተናገረ» (ተረፈ ባሮክ 5፡52-53 የ2000 እትም)፡፡

☐ «እርሱም ራሱ ሰው ሆኖ ያየሁት ወደዚህ ዓለም ይገባል እኔ ሰው
ሆኖ ያየሁት፤ ከባሕርይ አባቱም ወደዚህ ዓለም የተሳከ ሰው ሁኖም
ወደዚህ ዓለም የመጣ፤ እሱ አብሯቸው ይታይ ዘንድ፤
ይገልጥላቸውም ዘንድ እስራ ሁለቱ ሐዋርያትን ለሱ አገልጋዮች ሲሆኑ
ይመረ[C]ጣል፡፡ ለማስተማር ወደ ደብረ ዘይት ይመርዳል፡፡
የተራበችንም ሰውነት ሁሉ ያጠግባል ወደዚህ ዓለም እንዲመጣ
እርምያስ የእምሳክን ልጅ ነገር እንዲህ አድርጎ ተናገረ» (ተረፈ
ኤርምያስ 11፡52-53 የ1980 እትም)፡፡

ይህን ጥቅስ ያነበበ ሰው መጽሐፉን የብሉይ ኪዳን
መጽሐፍ ነው ብሎ ለማመን ይቸገራል፡፡ ለምሳሌ «ዐሥራ ሁለቱ
ሐዋርያትን ይመርጣል፤ ወደ ደብረ ዘይት ይመርዳል» የሚሉት
አገላለጾች በአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥ የተንጸባረቁ ናቸው፡፡
«ከባሕርይ አባቱም ወደዚህ ዓለም የተሳከ ሰው ሁኖም ወደዚህ ዓለም
የመጣ ...» የሚለውም በቤተ ክርስቲያናችን መጻሕፍት ውስጥ
በብዛት የሚያጋጥሙ አገላለጾች ናቸው፡፡ ታዲያ ተረፈ ኤርምያስ
በብሉይ ኪዳን ዘመን ተጻፍሁ ቢል ማን ያምነዋል?

እንደዚህ ያሉ ክላሲክ ኪዳን ወዲህ የታወቁና በጥቅም ላይ
የዋሉ ስሞችንና ቃላትን በተፈረ ኤርምያስ ብቻ ሳይሆን በሌሎቹም
እኅት መጻሕፍቶች ውስጥ ማግኘት የተለመደ ነው፡፡ ለምሳሌ፡-
በመጽሐፈ ሲራክ ውስጥ የሚከተሉትን እናገኛለን፡፡

1. የሥላሴን ምሥጢር እንዳንመረምር የሚመክር (3፡22)

2. ክርስቶስ «እኔ ከእግዚአብሔር አብ ተወለድሁ... ከእምስት ሺ
እምስት መቶ ዘመን አስቀደሞ... ሥጋ አስተዋሐድሁም... አብ
አዘዘኝ... በማርያም ማሕፀን ሥጋን ተዋሐድኩ በምክራብም
አስተማርኩ፡፡ በቤተ መቅደስም እንደዚሁ አስተማርኩ፡፡ አብ ባስገዛኝ
በኢየሩሳሌምም ወንጌልን አስተማርኩ፡፡ ወንጌልንም እስከ ሰበተ
ምጽአት ድረስ አስተምራታለሁ» እንዳለ ተደርጎም ተጽፎአል፡፡
(ምዕራፍ 24)

3. ቊ. 28 ላይ ደግሞ ጴጥሮስ በስም ተጠቅሶ ይገኛል፡፡

ከመጽሐፈ ዕዝራ ሱቱኤል ደግሞ፡-

4. «በመስቀል... ወልድ... » እንደሚሰቀል ምክንያቱም «ዓለሙን
ሁሉ በርሱ ያድን ዘንድ ሰኋላ ዘመን አብ ያዘጋጀው ይህ ወልድ»
እንደሆነ የሚናገረውን ማግኘት ይቻላል (12፡26፡36)፡፡
(መልእክቱ ትክክለኛና በሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥ
ከተገለጸው ጋር የሚስማማ ነው፡፡ በብሉይ ኪዳን መጻሕፍት
ውስጥ ግን በዚህ መንገድ የተገለጸበት ሁኔታ የለም)፡፡

በመጽሐፈ ሄኖክ ውስጥ ደግሞ የሚከተሉት ይገኛሉ፡፡

5. «... ከሐዋርያት ለይተው እንዲን ዮሐንስን ደዘው ገደሱት»
(33፡42)

6. «በሐዋርያትም ታላቅ ሥልጣን እስኪሰጣቸው ድረስ ደርሼ እየሁ፤
ሐዋርያትም ከእውቀት ምድረ በዳ ወደ ሆኑ ወደ አሕዛብ ሁሉ
ሲያጠፏቸው ወጡ» (ቊጥር 58)* ይላል፡፡

* ሁሉንም ጥቅሶች በ1980 ዓመተ ምሕረት ለኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ
ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ከታተመው መጽሐፍ ቅዱስ ይመልከቱ፡፡

ሌሎች በርካታ ማስረጃዎችን መጨመር ይቻላል። ነገር ግን እነዚህ ሰማንያዘብ በቂ ናቸው። የሐዋርያትን ብዛትና ስም እየጠቀስ፣ ክርስቶስ ከማርያም እንደተወለደ ስም እየጠራ፣ ጌታ ወንጌልን የት የት እንዳስተማረ፣ መጨረሻው «መስቀል» እንደሆነ፣ የወንጌል መጨረሻ «ምጽአት» እንደሆነ በምሳሌ ሳይሆን በግልጽ ቃል ፍጥጥ ባለ ዓረፍተ ነገር የተጻፈው ይህ ሁሉ የብሉይ ኪዳን መልእክት አይደለም። እነዚህ ምንባባት አዲስ ኪዳንን ያነበቡ ጸሐፍት የገለበጡት እንጂ በብሉይ ኪዳን ዘመን ውስጥ የኖሩ ቅዱሳን የጻፏቸው አለመሆናቸው ግልጽ ነው።

እነዚህ ሁሉ በአዲስ ኪዳን እንጂ በብሉይ ኪዳን ዘመን ሊጻፉ የማይችሉ መልእክታት እንደሆኑ የገባቸው መጋቢ ብሉይ ሠይፈ ሥላሴ ዮሐንስ፣ መጽሐፉ ስህተት እንዳለበት ከማመን ይልቅ «... በሕንድምታ ነው የተቀመጡት ሰምሳሌ በመጽሐፈ ሲሪክ ምዕራፍ 20 ብንመለከት ቅድስት ድንገል ማርያም ይላል፣ ክርስቶስ ከስጋዋ ስጋ ከነፍሷ ነፍስ ነስት ሰው ሆነ ይላል፣ እንደገና ሥላሴ ይላል፣ እንደገና ቅዱሳን ሐዋርያት እያለ ይጠራል ይህ ለሕንድምታ ያዘጋጃት ነው... የቀድሞ ስባቶች ያስቀመጡት የሕንድምታውን ትርጉም ነው። ቅድስት ድንገል ማርያም፣ ሊዩሱስ ክርስቶስ፣ ጲጥርስ ወዳጆቹ፣ ቅድስት ሥላሴ እያለ ልክ እንደ ሐዲስ ኪዳን ዘመን መጻሕፍት ስነጋገር ያነሳል። ምስጢረዊ ምሳሌያዊ ትንቢታዊ ትርጓሜውን እንዳለ ሰላስገቡት...» እንደሆነ በመናገር መጻሕፍቱ ትክክል እንዳልሆኑ አውነቱን ከመመስከር ስህተቱን ለመሸፈን ጥረት ሊያደርጉ ይታያሉ⁷⁵።

⁷⁵ «ሊተልሐም ዘኦርቶዶክስ ተዋሕዶ» ጋዜጣ ቅጽ 1 ቀ. 4 (ገጽ 6)።

በንግግራቸውም በ2000 የወጣውን ሰማንያ አሐዱን በተመለከተ «... መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጉም ነው፣ ምሳሌያዊ ትርጉሙን የሕንድምታ ትርጉሙን ስባተክተሰም...» በማለት ከቀድሞው ይልቅ የአሁኑ የተሻለ እንደሆነ ምስክርነታቸውን ሰጥተዋል።

ምናልባት መጋቢ ብሉይ ሠይፈ ሥላሴ በአዲሱ እትም በተረፈ ባርክ 5+46 ላይ ያለውን «የዓለሙ ሁሉ ብርሃን የአምላክ ልጅ ሊዩሱስም ይፈርደባችኋል» የሚለውን እንዲሁም በተረፈ ባርክ 5+52 ላይ «እርሱም ራሱ ሰው ሆኖ ወደዚህ ዓለም ይመጣል፣ እኔ ሰው ሆኖ ያየሁት ከስባቶም ወደዚህ ዓለም የሚሳክው ሰው ሆኖም ወደዚህ ዓለም የሚመጣው እርሱ ስብረቸው ይታይ ዘንድ፣ ይገለጥላቸውም ዘንድ ስሥራ ሁለት ሐዋርያትን ለእርሱ ይመርጣል፣ ወደ ደብረ ዘይትም ይሄዳል፣ የተረበኝንም ነፍስ ሁሉ ያጠገባል። ወደዚህ ዓለም እንደሚመጣ ሊርሚደስ የአምላክን ልጅ ነገር እንዲህ ተናገረ» በሚል የተጻፈውን አልተመለከቱትም እንዳይባል የትርጉሙ ስራ ሲሰራ «ከስዘጋጃች አንዱ ነኝ፣ አንዱ ሲያነብ ሌላው ይመለከታል፣ አንዱ የገዕዝ አንዱ የአማርኛ ማመላከሪያ ይይዛል፣ ሌላው በኮምፒውተር የተሰራውን ይይዛል መጽሐፉ በሚዘጋጅበት ጊዜ የተለየ የእነ ድርሻ ምክትል ሰብሳቢ ነበርኩኝ» በማለት ተናግረዋል። ትክክል ላልሆነ ነገር ማስተባበያ ለማቅረብ ከመሞከር እውነቱን ሰው እንዲያውቀው ጥረት ቢያደርጉ ኖሮ በትውልድ የሚያስመሰግን ስራ በሆነላቸው ነበር። ነገር ግን አንዱን ትክክል አይደለም በማለት ሲኮንኑት ትክክል ነው ብለው ሊያሞካሹት የሞከሩትም መጽሐፍ ተመሳሳይ ነገር በውስጡ እንዳለው ማስተዋል አለመቻላቸው አስገራሚ ነው።

ምዕራፍ አሥራ ሁለት

ተረፈ ዳንኤል

«ተረፈ ዳንኤል በነበዩ ዳንኤል የተጻፈ አንድ ምዕረፍ ብቻ ያለው መጽሐፍ ነው። መጽሐፉም በዳንኤል 6፥4-24 ላይ ከምናገኘው ታሪክ ጋር ተመሳሳይነት ያለውና ታሪኩም በስፋት የተተነተነበት ነው»⁷⁶ እነ መምህር ቸሬ ራሱን የቻለ ባለአንድ ምዕራፍ መጽሐፍ እንደሆነ አድርገው ቢጽፉም፥ ሌሎች ግን «ከትንቢተ ዳንኤል ጋር» መቆጠር ያለበትና 13ኛ ምዕራፍ መሆን የሚገባው እንደሆነ ይናገራሉ።⁷⁷ እንዲህ ከሆነ ደግሞ «ተረፈ ዳንኤል ተብሎ የተሰየ ርእሰ ከተሰጠው በኋላ ሰትንቢተ ዳንኤል 13ኛ ምዕረፍ ሆኖ መቅረቡ ያስገርማል»⁷⁸ በ1980 በታተመው መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ተረፈ ዳንኤል ራሱን ችሎ የተቀመጠ ቢሆንም፥ ሲጀምር ግን «ምዕረፍ 13» ብሎ ነው። በ2000 እትም ላይ ግን በትንቢተ ዳንኤል ላይ 14ኛ ምዕራፍ ሆኖ ተቆጥሯል።

፩ ዳንኤል የንጉሡ አሽከር ነበረ

፩ «ንጉሡ አስጢዖጊስም ሞት በሕባትቹ መቃብር ከተቀበረ በኋላ የፋርስ ንጉሥ ቂርስ መንገሥቱን ያዘ። ዳንኤልም የንጉሡ እወፍን አሸከር ነበር፤ ከዓደኞቹም ሁሉ እርሱ ይከብር ነበር» (ትንቢተ ዳንኤል 14፥1-2 የ2000 እትም)።

⁷⁶ «የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት» መምህር ቸሬ አበበ እና ዲያቆን ቴዎድሮስ በየነ (ገጽ 73)።
⁷⁷ «የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት በኦርቶዶክስ ተዋሕዶ» ዓባይነህ ካሌ (ገጽ 39)። «መጽሐፍ ቅዱስ 81 ወይስ 66?» ዋናስ አሳታሚ ድርጅት (ገጽ 13)።
⁷⁸ «ሮራ» መንፈሳዊ መጽሔት ቍጥር 6 (ገጽ 3)።

፩ «ንጉሡ ዳርዮስ ሙት ባባተቹ መቃብር ከተቀበረ በኋላ የፋርስ ንጉሥ ቂርስ መንገሥቱን ያዘ። ዳንኤልም የንጉሡ የቂርስ እወፍን አሸከር ነበር፤ ከባሰሟሱቹም ሁሉ እሱ ይከብር ነበር» (ተረፈ ዳንኤል 13፥1-2 የ1980 እትም)።

የዳንኤል እድሜ በዚህ ወቅት ምን ያህል ቢሆን ነው የንጉሡ አሽከር ሆኖ ማገልገል የቻለው? ወቅቱ ቂርስ መንገሥቱን የያዘበት መሆኑ ተነግሯል። ከዚህ በመነሳት የዳንኤልን እድሜ ለማወቅ እንሞክር። ዳንኤል ከወገኖቹ ጋር ተማርኮ በተወሰደበት ወቅት እድሜው ስንት እንደነበር ምንም ፍንጭ አልተሰጠም። ነገር ግን በምዕራፍ አንድ ቍጥር 10 ላይ «በላቲኖች» መሆናቸው ተጽፏልና እድሜያቸው ከ20 ዓመት በታች እንደነበር መገመት ይቻላል። ከዚህ በመነሳት ዝቅተኛውን እድሜ በመያዝ አሥራ አምስት ዓመት ነበረ ብሎ መገመት ይቻላል።

እነ ዳንኤል የተማረኩት ኢዮአቂም በነገሠ በ3^{ኛው} ዓመት ነው። ኢዮአቂም የነገሠው ለ11 ዓመታት ነበር። ስለዚህ ቅድመ ምርኮ ያለውን 3 ዓመት ሲቀነስ 8 ዓመት ይመጣል (2ኛ ዜና መዋዕል 36፥5)። ኢኮንያንም ከኢዮአቂም ተከትሎ ለ3 ወር ከ10 ቀን ነግሦ ነበርና እርሱን ሲጨመር (2ኛ ዜና መዋዕል 36፥9) እንዲሁም ሴዴቅያስ ለ11 ዓመታት ነገሠ። ይህም ሲካተት በመጨረሻም ቂርስ የነገሠው እነዳንኤል በምርኮ ለ70 ዓመታት ከቆዩ በኋላ ነውና ይህም ሲጨመር፡-

የዳንኤል እድሜ (በ7ምት)	15 ዓመት
የኢዮአቂም የግዛት ዘመን (3 ዓመት ተቀንሶ) ...	8 ዓመት
የኢኮንያን የግዛት ዘመን	3 ወር ከ10 ቀን
የሴዴቅያስ የግዛት ዘመን	11 ዓመት

የምርኮው ዘመን70 ዓመት
ውጤት.....103 ዓመት ከ3 ወር ከ10 ቀን

የኢኮኖሚን 3 ወር ከ10 ቀን ቢቀር እንኳ የ103 ዓመቱን የዕድሜ ባለ ጸጋ (ሽማግሌ) ነው «የንጉሡ እወፍኝ ሸሽከር ነበር» የሚለው። ይህ ደግሞ ለጆሮ ደስ የማይል ቀልድ ይሆናል። በትንቢተ ዳንኤል ላይ የተጻፈው ደግሞ፥ ዳንኤል የንጉሡ ሸሽከር ነበር የሚል አይደለም። ንጉሡ ዳርዮስ በግዛቱ ውስጥ ከሾማቸው መቶ ሃያ መሳፍንት መካከልና በእነርሱ ላይ የበላይ አለቆች ከተደረጉት ከሦስቱ አንዱ የበላይ ባለሥልጣን ዳንኤል መሆኑን ነው የሚናገረው (ዳንኤል 6፥1-3)። ከእርሱ በኋላም በልጁ በቂሮስ ዘመን መጽሐፍ ቅዱስ ዳንኤል በምን የሥልጣን ደረጃ ላይ እንዳለ ባይናገርም፥ ዳንኤል ይበልጥ ከፍ የሚልበት እንጂ ከባለሥልጣንነት ወደ ለሽከርነት ደረጃ ዝቅ የሚልበት ምክንያት አይኖርም። ቃሉም ሲመሰክር «ይህም ዳንኤል በዳርዮስ መንግሥትና በፋርሳዊው በቂሮስ መንግሥት ከፍከፍ ሸሰ» ነው የሚለው (ዳንኤል 6፥28)።

በትንቢተ ዳንኤልና በተረፈ ዳንኤል መካከል ያለውን የማይታረቅ ልዩነት አቶ ሚሊዮን በለጠ እንደሚከተለው በሰንጠረዥ አስቀምጠውታል።

ድርጊቱ	ትንቢተ ዳንኤል	ተረፈ ዳንኤል
በአናብስት በረት የጣለው	ንጉሥ ዳርዮስ ነው	ንጉሥ ቂሮስ ነው
የተጣለበት ምክንያት	ወደ አምላኩ ስለጸለየ	ዘንዶውን ስለገደለ
በአናብስት ላይበላ በበረት ውስጥ የቆየው	እንደ ሌሊት ብቻ ነው	ለሰባት ቀናት ነው

⁷⁹ የቀደመው መጽሐፍት (ገጽ 3)።

⁸⁰ «ክርስትና» ሚሊዮን በለጠ (ገጽ 83)።

«ቅዱሳት» የሚል ቅጽል የተሰጣቸው ተጨማሪዎቹ መጻሕፍት እርስ በርሳቸውም ሆነ ከቅዱሳት መጻሕፍት ጋር፥ እንዲሁም ከትክክለኛው የቤተ ክርስቲያናችን አስተምህሮ ጋር የማይጣጣሙ መሆናቸውን ቀርቧል። መጻሕፍቱ «እስትንፋስ እግዚአብሔር ናቸው... ነቢዩ እገቢ ነው የጻፋቸው... ከሌሎች ቅዱሳት መጻሕፍት ጋር ይስማማሉ...» ሌላም ሌላም ቢባልላቸውም እውነታው ግን ውሃን በወንፊት ለማጓጓዝ እንደመሞከር ነው።

እስካሁን በመጻሕፍቱ ውስጥ የሚታዩትን ችግሮችና ስሕተቶች በመጽሐፍ ቅዱስና በቤተ ክርስቲያናችን ትምህርት ለመመዘን ተሞክሯል። በተጨማሪዎቹ መጻሕፍት ላይ የዚህ መጽሐፍ አዘጋጅ ካነሣቸው ነጥቦች ሌላ ሌሎች ሰዎች ደግፈውም ይሁን ተቃውመው የሚያነሳቸው ሐሳቦች አሉ። ይህም ስለመጻሕፍቱ የሚኖረንን አመለካከት ሊያስፋ ይችላልና፥ በሁለቱም ጎራ ስለመጻሕፍቱ የተጻፉትን በሚቀጥለው ምዕራፍ በንጽጽር ለማስቀመጥ ተሞክሯል።

ክፍል 4

ምዕራፍ አሥራ ሦስት

ስለ ሰማንያ አሐዱ መጻሕፍት፤ ምን ተብሏል?

በዚህ ርእሰ ዙሪያ የዚህ መጽሐፍ አዘጋጅ ምንም ጣልቃ ሳይገባ፡ አንዱ ደጋፊ ሌላው ተቃዋሚ በመሆን እንዲወያዩ ለተለያዩ የጽሑፍ ሥራዎች መድረኩን ሰጭ፡፡

ደጋፊ፡- «ከሰማንያ አሐዱም አንዱ መጽሐፈ ሄኖክ ሲሆን ከ81 መጻሕፍት አይቆጠርም የሚሉ ስለሚገኙ ከሐዋርያት አንዱ ይሁዳ <በከመ ተነበየ ሄኖክ በእንቲክሆሙ ዘውኦቱ ሳብፅ እምአዳም ወይቤ ይመጽእ እግዚአብሔር በአእላፊሁ ቅዱሳን መላእክት> ብሉባቸዋልና ሐዋርያውን ሐሰተኛ ማድረግ ሐሩ ወመሀሩ ያላቸው ክርስቶስን ማስተባበል ይሆንባቸዋል»⁸¹፡፡

ተቃዋሚ፡- «ሄኖክንስ በምን ምክንያት ተወው (ለምን አልቆጠረውም?) ቢሉ ስድስት ዓመት በፃረ ገነት ወድቆ በብቃት ተገልጸለት መጻእ ነፍሳትን ምሕዋረ ከዋክብትን አየረ አየራትን ጽፏል፡፡ ሐዋርያት ሄኖክን ከቊጥር አግብተውት ቢሆን ፈላስፎች ሐዋርያት የኖን ጥበብ አልነቀፉትም ይኸውም ሊታወቅ ሄኖክን ከቊጥር አገቡት ባሉ ነበርና፡፡ ስለዚህ ነገር ከቊጥር አወጡት፡፡ መጽሐፉ ግን ደግ እንደሆነ ለማጠየቅ በከመ ተነበየ

⁸¹ «መርሐ ጽድቅ ባህለ ሃይማኖት» (ገጽ 145)፡፡

ሄኖክ ዘውኦቱ ሳብፅ እምነ አዳም ብሎ ሐዋርያ መስክሮሰታል ጳውሎስም ፈለሰ ሄኖክ ብሏል»⁸²፡፡

ደጋፊ፡- «የመጽሐፈ ሲራክ ጸሐፊው ኢያሱ ወልደ አልአዛር ወልደ ሲራክ ይባላል፡፡ መጽሐፉ 51 ምዕራፎች ሲኖሩት፤ በአቀራረቡ ከሰሎሞን መጽሐፈ ምሳሌ ጋር ተመሳሳይነት አለው፡፡ መጽሐፉ ከጌታ ልደት 180 ዓመት በፊት ጸሐፊው እግዚአብሔርን መንፈሳዊና ሥጋዊ ጥበብ ለምኖ ተገልጸለት የጻፈው ነው፡፡ መጽሐፉም በአጠቃላይ ለመንፈሳዊና ሥጋዊ ሕይወታችን ጥበብና ምክር የሚሰጥ ነው»⁸³፡፡

ተቃዋሚ፡- «የሲራክ ልጅ ኢያሱ መጽሐፍ ከሊህ የተውጣጣ ነው አለ፤ ይመስላል፡፡ ይልቁንም ሰሎሞንን ይመስላል ጥበብ በማለት አንድም ከሊህ የወጣ ነው አለ፤ አይመስልም፡፡ ለትምህርተ ሕፃናት አንድም ውፅኦ ለትምህርተ ሕፃናት ብሎ ይገጥሟል ሕጻናት ሊማሩት የተውጣጣ ነው»⁸⁴

ደጋፊ፡- «... በፍትሐ ነገሥት በሠለስቱ ምእት ቀኖና የ81ዱን ቊጥር ከመቀበል ሌላ ለማራጭ አለመኖሩን ያሳያል፡፡... እኛ ግን... ፍትሐ ነገሥታችንን ምስክር አድርገን በአባቶቻችን በሠለስቱ ምእት ቀኖና ላይ ተመርኩዘን መጽሐፍ ቅዱስን ታቸውን እምነን ተቀብለናል፡፡

⁸² «ፍትሐ ነገሥት ንባብና ትርጓሜው» (ገጽ 43)፡፡

⁸³ «የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት» መምህር ቸሬ አበበ እና ዲያቆን ቴዎድሮስ በየነ (ገጽ 58)፡፡

⁸⁴ «ፍትሐ ነገሥት ንባብና ትርጓሜው» (ገጽ 43)፡፡

ቀጥራቸውም ከአዋልድ ሳይሆን ከዐሥራው መጻሕፍት ነው። ማለትም ከ81ዱ...»⁸⁵

ተቃዋሚ:- «በሥርጭት ላይ ከሚገኙት ቅዱሳት መጻሕፍት መካከል በቀኖናተ መጻሕፍት፤ ሲኖዶሳት - ቀኖናተ ቤተ ክርስቲያንና ፍትሐ ነገሥት የማይታወቁ በፍትሐ ነገሥት መተርጉማንና በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ገብኤ ያልተደገፉ መጻሕፍት ዕዝራ ሱቴኤል፤ ሄኖክ፤ ኩፋሌ... መጽሐፈ ተረፈ ኤርምያስ... እና ጸሎተ ምናሴ ተይዘው ቢገኙም 81 ቅዱሳት መጻሕፍት መካከል ገብተው ሊቆጠሩ አይችሉም»⁸⁶።

ደጋፊ:- «ሐብሐይ ኪዳን መጻሕፍት መካከል ከሌሎች መጻሕፍት ጋር የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ሆነው መቆጠር የለባቸውም ብለው አንዳንድ ተከራካሪዎች ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚያስወጡአቸው መጻሕፍት መጽሐፈ ጦቢት፤ መጽሐፈ ዮዲት፤ ጥበበ ሰሎሞን፤ መጽሐፈ ሲራክ፤ አንደኛና ሁለተኛ መቃብያን፤ መጽሐፈ ባሮክ እንዲሁም ተረፈ ዳንኤልና ተረፈ አስቴር ናቸው»⁸⁷።

ተቃዋሚ:- «መጽሐፈ አስቴር በ39 መጻሕፍት ውስጥ ተቆጥሯልና ይኸኛው ተጨማሪ ታሪኮችን በመያዙ ...» ብቻ ተረፈ አስቴር ሊባል አይገባውም⁸⁸

⁸⁵ «መጽሐፍ ቅዱስ 81 ወይስ 66?» ዋናስ አሳታሚ (ገጽ 17-18)።

⁸⁶ «81 ቅዱሳት መጻሕፍትና ምንጮች - ቀኖናት በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን» ዶክተር ዲበኩሉ ዘውዴ (ገጽ 287)።

⁸⁷ «ትምህርተ መለኮት» አስራት ገብረ ማርያም (ገጽ 185)።

⁸⁸ «ጮራ» መንፈሳዊ መጽሔት ቀጥር 20 (ገጽ 9)።

ደጋፊ:- «አንዳንዶች እንደሚሉት ሰባው ሊቃውንት አልተረጎሟቸውም የሚለው አመለካከት ግን ፈጽሞ ተቀባይነት የለውም። በ1950 ዓመተ ምሕረት እ.ኤ.አ. ግሪኮች ባሳተሙት መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ መጽሐፈ ጦቢት መጽሐፈ ዮዲት ከ1ኛ እስከ 3ኛ መቃብያን መጽሐፈ ጥበብ መጽሐፈ ሲራክና መጽሐፈ ባሮክ ወዘተ. ይገኙበታል። ታዲያ እነዚህን መጻሕፍት ሰብዓ ሊቃናት አላገኛቸውም ወይም አልተረጎሟቸውም ነበር ማለት ከየት የመጣ ነው?»⁸⁹።

ተቃዋሚ:- «በዕብራይስጥ ተጽፈው ከቆዩት ከሠላሳ ዘጠኙ (39) የብሉይ ኪዳን ቅዱሳት መጻሕፍት ሌላ፥ ከፍልሰተ ባቢሎን በጊላ የግሪክ ቋንቋና ሥልጣኔ እድገት አሳይቶ በነበረባቸው ተከታታይ ዓመታት ውስጥ የተደረሱ መንፈሳውያን መጻሕፍት አሉ። ... የትርጉሙ ሥራ የተከናወነው የግሪክን ቋንቋ አጣርተው በሚያውቁ 70 የአይሁድ ሊቃውንት ሲሆን፥ ይህ ትርጉም ሰፕቲዋጋንት በመባል ይታወቃል። በዚህ ትርጉም ውስጥ እንደ መጽሐፈ ሄኖክና መጽሐፈ ኩፋሌ ያሉት ያለ መካተታቸው በዚያን ጊዜ በአዋልድነትም ቢሆን አይታወቁ የነበረ መሆኑን ሊያመለክት ይችላል። ሰብዓ ሊቃናት 39ኙን ቅዱሳት መጻሕፍት ከዕብራይስጥ ወደ ግሪክ ሲተረጉሙ ቀድሞውኑ በግሪክ የተደረሱትን

⁸⁹ «መጽሐፍ ቅዱስ 81 ወይስ 66?» ዋናስ አሳታሚ ድርጅት (ገጽ 25)።

አዋልድ መጻሕፍት 77 በዚያው በተጻፈበት ቋንቋ በግሪክ አንዳሉ ገለበጧቸው። ...»⁹⁰

ደጋፊ፡- «ይህም ሆኖ 77 ተከራካሪዎች ከማይቀበሏቸው መጻሕፍት ከይዘታቸው በሐዲስ ኪዳን በርካታ ጥቅሶች ተጠቅሰውላቸው በመገኘቱ... ይህን መጽሐፍ አያስፈልግም ማለት ሐዲስ ኪዳንም አያስፈልግም እንደማለት መሆኑን ልንረዳ ይገባል»⁹¹።

ተቃዋሚ፡- «እንደ እውነቱ ከሆነ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከታሪክ ከቅኔ ከፍልስፍና ከፖለቲካ ወዘተ መጻሕፍት የተጠቀሱ በምርጥ ቃላት የተገነቡ ትምህርታዊ አባባሎች መኖራቸው የተረጋገጠ ነው። እነዚህን የያዙ መጻሕፍት ሁሉ 77 የቅዱሳን መጻሕፍት አካል ሆነው ሊይቆጠሩም... በብሉይ ኪዳን ቅዱሳን መጻሕፍት ለተጠቀሱ ታሪኮችና ቅኔዎች በምንጭነት ከተመዘገቡ መጻሕፍት ጥቂቶቹ፡-

- «1. የእግዚአብሔር የጦርነት መጽሐፍ ዙጉልቱ 21+14 15
- «2. የያሻር የታሪክና የቅኔ መጽሐፍ ኢያሱ 10+13፤ 2ኛ ሳሙኤል 1+18።
- «3. የሰሉሞን ታሪክ መጽሐፍ 1ኛ ነገሥት 11+41።
- «4. የነቢዩ የናታን የታሪክ መጽሐፍ 1ኛ ዜና መዋዕል 29+29፤ 2ኛ ዜና መዋዕል 9+29።

⁹⁰ «ጮራ» መንፈሳዊ መጽሔት ቍጥር 20 (ገጽ 5)።

⁹¹ «የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት በአርቶዶክስ ተዋሕዶ» ዓባይነህ ካሜ (ገጽ 42 እና 43)።

«5. የባለ ራዕዩ የጋድ ታሪክ መጽሐፍ 1ኛ ዜና መዋዕል 29+29።

«6. የሴሉናዊው የአሒያ የትንቢት መጽሐፍ 2ኛ ዜና መዋዕል 9+29።

«7. የባለ ራዕዩ የአዶ ራእይ መጽሐፍ 2ኛ ዜና መዋዕል 9+29፤ 12+15።

«8. የኢዩ የታሪክ መጽሐፍ 2ኛ ዜና መዋዕል 20+34።

«9. የነቢዩ ሸሚያ የትውልድ ታሪክ መጽሐፍ 2ኛ ዜና መዋዕል 12+15።

«በሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ለተጠቀሰው አባባልና ቅኔ ትንቢትም በምንጭነት የተመዘገቡ መጻሕፍት፡-

«1. በሐዋርያት ሥራ 17+28 (እኛ የእግዚአብሔር ዘመዶች ነን) ሲሉ ከአናንተ ባለቅኔዎች አንዳንዶች እንደተናገሩ ብሎ ጳውሎስ ጠቅሷል። ይህ ቅኔ የሚገኘው አረማውያን የሆኑት ማለት፡-

• ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ331-233 የኖረው ክሊንተስ ለዚውስ ባቀረበው መዝሙር

• ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ315-240 የኖረው የኪልቅያው ገጣሚ «አራቱስ ፌኖሜና» በሚለው የግጥም መጽሐፍ ውስጥ እንደሆነ ተደርሶበታል።

«2. በቲቶ 1፡12 (የገዛ ራሳቸው ነቢይ የሆነ ከእነርሱ አንዱ የቀርጤስ ሰዎች ዘወትር ውሸተኞች ከፋዎች አራዊት በላተኞች ሥራ ፈቶች ናቸው ብሏል) ሲል ጳውሎስ ጽፏል። ይህ ጥቅስ በቀርጤሱ ተወላጅ ከክርስቶስ ልደት 600 ዓመት በፊት በኖረው በኤፒሜንዶስ የቅኔ መጽሐፍ ውስጥ የሚገኝና ከዚያ የተወሰደ መሆኑ ታውቋል።

እንግዲህ ለእነዚህና ለመሳሰሉት ጥቅሶች ምንጭ የተደረጉ መጻሕፍት ሁሉ «እስትንፋስ እግዚአብሔር» ከሆኑት ቅዱሳን መጻሕፍት ጋር ይቆጠሩ ማለት እንዴት ይቻላል? (በኤጌ. አይ. ቪ. መጽሐፍ ቅዱስ በየጥቅሱ ይመልከቱ)»⁹²።

ደጋፊ፡- «በ1ኛ ቆሮንቶስ 10፡9 «ከእነርሱም አንዳንዶቹ ጌታን እንደተፈታተኑት በእባቦችም እንደጠፉ ጌታን አንፈታተን» የሚለው ቃል ከዮዲት 8፡24 የተገኘ ቃል ነው»⁹³።

ተቃዋሚ፡- «ወንድሞች ሆይ፥ ይህን ታውቁ ዘንድ አወዳለሁ፡፡ አባቶቻችን ሁሉ ከደመና በታች ነበሩ ሁሉም በባሕር መካከል ተሻገሩ፤ ሁሉም ሙሴን ይተባበሩ ዘንድ በደመናና በባሕር ተጠመቁ፤ ... ከእነርሱም አንዳንዶቹ ጌታን እንደተፈታተኑት በእባቦችም እንደጠፉ ጌታን አንፈታተን»⁹⁴።

የእዚህ መጽሐፍ አዘጋጅ እዚህ ጋ ይቅርታ ጠይቆ በመካከል በመግባት በዚህ በመጨረሻው ነጥብ ላይ አስተያየት መስጠት ይፈልጋል። ለዚህም ያነሣው ዲያቆን ዳንኤል ክብረት በእርግጠኝነት የ1ኛ ቆሮንቶስ 10፡9 ሐሳብ «ከዮዲት 8፡24 የተገኘ ቃል ነው» ብለው መጻፋቸው ነው። ጳውሎስ የተናገረው «በእግዚአብሔርና በሙሴ ላይ በምድረ በዳ እንሞት ዘንድ ከገብጽ ለምን ሕመማችሁን? እንጀራ የለም ውኃ የለም ሰውነታችንም ይህን ቀላፊ እንጀራ ተጸደቀ ብለው» ስለተናገሩትና በዚህም ምክንያት «እግዚአብሔርም በሕዝቡ ላይ አባቦችን ሰደደ ሕዝቡንም ነደፈ

ከእስራኤልም ብዙ ሰዎች ሞቱ» ተብሎ ስለተጻፈው ታሪክ ነው (ዘጉልቁ. 21፡5-9 የ1980 እትም ይመልከቱ)። ዲያቆን ግን የለም ይህ ታሪክ ከዮዲት የተገኘ ነው ይላሉ። ከመጽሐፈ ዮዲት የተወሰደ ቢሆን ኖሮ፥ ጳውሎስ የጻፈው ሐሳብ ሙሉ በሙሉ በዮዲት መጽሐፍ ሰፍሮ በተገኘ ነበር። መጽሐፈ ዮዲት የሚለው «አባቶቻችንን እንደፈተናቸው የሚፈታተን ፈጣሪያችን እግዚአብሔርን በዚህ ሁሉ እናመስግን» (8፡25) ነው። እዚህ ላይ የሚናገረው ስለእግዚአብሔር ፈታኝነት ነው እንጂ ስለሕዝቡ ተፈታታኝነት አይደለም። ጳውሎስ ከጻፈው መልእክት ጋር የመጽሐፈ ዮዲት ሐሳብ ስለማይገጥም ጳውሎስ የጠቀሰው ከዮዲት ነው ማለት ፍጹም የማይመስል ውሸት ይሆናል።

ለመሆኑ ዲያቆን ዳንኤል ይህን ያህል የተጨነቁት ለምን ይሆን? ምናልባት ተጨማሪ የሆኑት መጻሕፍት ከሌሎች መጻሕፍት ጋር (በተለይ ከሐዲስ ኪዳን ጋር) ተመሳሳይ ናቸው ለማለት ፈልገው ሊሆን ይችላል። መጻሕፍቱ በአንዳንድ ቃላት ከሐዲስ ኪዳን ጋር «ተጠላሳይ መሆናቸው» ምንም አያስገርምም። ቀደም ሲል እንደተባለው ሐዲስ ኪዳን ከተጻፈ በኋላ የተጻፉ (እንዲያውም ከሐዲስ ኪዳን የተገለበጠ ሐሳብ ያላቸው) መጻሕፍት በመሆናቸው ሊመሳሰሉ የግድ ነው።

⁹² «ራ» መንፈሳዊ መጽሔት ፋፕር 20 (ገጽ 6)።

⁹³ «ኦርቶዶክስ መልስ አላት» ዲያቆን ዳንኤል ክብረት (ገጽ 55)።

⁹⁴ 1ኛ ቆሮንቶስ 10፡1-13 (የ1980 እትም)።

ክፍል 5

ምዕራፍ አሥራ አራት

ከገለባ ውስጥ ጥቂት ፍሬ ፍለጋ

በቀደሙት ምዕራፍ የተጨማሪዎቹን መጻሕፍት የተለያዩ ደካማ ጎኖች ቀርበዋል። በተለያዩ አዋልድ መጻሕፍት ላይ በብዛት የሰሕተት አስተምህሮዎች ቢገኙም፣ አልፎ አልፎም ቢሆን እውነት አይታጣባቸውም፤ በእግዚአብሔርም ክብርን ሲሰጡ ይታያል። በሰማንያ አሐዱ ስም በሚጠሩት ተጨማሪዎቹ መጻሕፍት ውስጥም እንደዚህ ያሉ መልካም ነገሮች አይጠፋም።

■ ሁሉ በደለኛ ነው

■ «እኔም እንዲህ አዕሁት፣ «አሁንም አቤቱ፣ ትእዛዝህን ጠብቀው የኖሩ ቡዳን ናቸው። ነገር ገን ለሰጠዋቸውህ ነገር ከሕያዋን መካከል የማይበደድል ማን ነው? ከተወለደህ ወገን ሕገህን ያዕተው ማን ነው?» (ዕዝራ ሱቱኤል 5፥45-46)።

ትእዛዛቱን መጠበቅ መቻል ምንኛ መታደል ይሆን? ጻፋ ግን ሰው ሆኖ የእግዚአብሔርን ትእዛዝ መብሉ በሙሉ የጠበቀና ጻድቅ የሆነ ሰው የለም። ይህም የሆነው ሰው ከደካማነቱ የተነሣ ሕግን መፈጸም የሚችልበት አቅም ስለሌለው ነው (ሮሜ 7፥15-20፤ 8፥3)። ስለዚህ ሰው በእግዚአብሔር ጸጋ ካልሆነ በቀር በራሱ ብርታትና ጥረት ሕግጋቱን ለመጠበቅና ትእዛዛቱን ለመፈጸም የሚያደርገው ሙከራ ሁሉ ከጉቱ ነው። ለዚህም ነው ነቢዩ «ጽድቃችንም ሁሉ እንደ ወርገም ወርቅ ነው» ያለው (ኢሳይያስ 64፥6)።

ሰው ሁሉ ኃጢአተኛ በመሆኑ የሕጉን ትእዛዝ ጠብቆ በእግዚአብሔር ፊት ጻድቅ መሆን አልቻለም (ሮሜ 3፥20)።

ዕዝራ ሱቱኤል ምንም ቢዋሽ በዚህ ጉዳይ ላይ ግን የመሰከረው እውነት ነው፤ በርግጥም «ከሕያዋን መካከል የማይበደድል ማን ነው? ከተወለደህ ወገን ሕገህን ያዕተው ማን ነው?»

ሰው ሕግን ለመፈጸም ያለመቻሉንና ኃጢአተኛ መሆኑን የተረዳው እግዚአብሔር፣ «የገዛ ክንዳ መድኃኒት አመጣሰት ጽድቁም አገዘው» (ኢሳይያስ 59፥16 የ1980 እትም)። በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረውና እንዳይጠፋ ፈልጎ አንድያ ልጁን ለሰዎች ቤዛ አድርጎ ሰጠው (ዮሐንስ 3፥16)። እንደሰው ደካማነትና ሕግ ተላላፊነት ቢሆን ኖሮ አንዳችንም ብንሆን እንኳ ለመንግሥቱ የበቃን ልንሆን በሕይወት ለመኖር የሚፈቀድልንም አንሆንም ነበር። ይህን ማንነታችንን ካወቅን ታዲያ ምን አናድርግ?

■ ንስሐ ግቡ

■ «ስለ ኃጢአትህ ንስሐ መግባትን አትፍራ። የእግዚአብሔር ምስረቱ ብዙ ነው ኃጢአቱንም ደቅሮ ደሰኛል እያልህ በኃጢአት ላይ ኃጢአትን አትጨምር» (ሲራክ 5፥5)።

ኃጢአት ሳይሠራ በፊት መልካም መስሎ ቢታይም ከተሠራ በኋላ ግን በኃጢአተኛው ላይ ከፍ ያለ ጸጸትን ያስከትላል። ወደ እግዚአብሔር ከመቅረብ ይልቅ ከፊቱ መሸሽን ያስመርጣል። አዳምና ሔዋን እግዚአብሔር ያዘዛቸውን ትእዛዝ ከጣሉ በኋላ፣ ድምፁን ሲሰሙ ወደ እግዚአብሔር ከመቅረብ ይልቅ በገንት ዛፎች መካከል መሸሸግን የመረጡት ኃጢአት ካስከተለባቸው ከዚህ ውጤት የተነሣ መሆኑ ግልጽ ነው (ዘፍጥረት 3፥8)። ዛሬም እንዲህ የምናደርግ ሰዎች እንኖራለን። ይህም በአንድ በኩል እጅግ ብዙ የሆነውን የእግዚአብሔርን ምሕረት ካለማስተዋል የሚመጣ ነው። ነገር ግን ሁል ጊዜ ማሰብ

ያለበን፡ ዛሬን እንኳ በሕይወት ያለነው ከእርሱ ምሕረት የተነሣ ነው እንጂ እኛ ጻድቃን ስለሆንን አይደለም። «እግዚአብሔር መሐሪና ደቅር ባይ ነው፡ ከቀጣ የራቀ ምሕረቱም የበዛ። ሁልጊዜም ስደቀሥኛም ሁልጊዜም ስደቅጣም፤ እንደ ኃጢአታችን ስላደረገንም፡ እንደበደሳችንም ስልከፈለንም» (መዝሙር 102፡8-10 የ1980 እትም)። እንዲሁም «ስቢቱ ኃጢአትን በትጠባበቅ፡ ስቢቱ ማን ደቀማል?» (መዝሙር 129፡3) የሚሉትም ጥቅሶች የሚያስረዱት ይህን አውነት ነው።

ይህ የእግዚአብሔር ምሕረት የበዛልን ፍቅሩን ተረድተን ወደእርሱ እንድንመለስና ከእርሱ ጋር እንድንኖር ነው እንጂ፡ በኃጢአት ላይ ኃጢአትን እየጨመርንና እያበዛን እንድንሄድ አይደለም። የምሕረቱን ብዛት ኃጢአትን ለመጨመር ከተጠቀምንበት ግን የእግዚአብሔርን ቁጣ በራሳችን ላይ እያከማቸን መሄዳችን ነውና ከእግዚአብሔር ፍርድ ለናመልጥም። የእግዚአብሔር ቃል እንዲህ ይላል፤ «ወደስ የእግዚአብሔር ቸርነት ወደንስሐ እንዲመራህ ሳታውቅ የቸርነቱንና የመቻሉን፡ ትእግሥቱንም ባስጠግነት ትንቃሰህን? ነገር ግን እንደ ጥንካራህና ንስሐ እንደማይገባ ልብህ የእግዚአብሔር ቅን ፍርድ በሚገልጽበት በቀጣ ቀን ቀጣን በራስህ ላይ ታከማቻለህ» (ሮሜ 2፡4-5 የ1980 እትም)።

ስለዚህ አንባቢ ሆይ! መጽሐፈ ሲራክ እንደሚለው «የእግዚአብሔር ምሕረቱ በዙ ነው ኃጢአቱንም ደቅር ይሰናል እያልህ በኃጢአት ላይ ኃጢአትን ስትጨምር» ነገር ግን ኃጢአትህን ተገንዝቦህ ንስሐ በመግባት ፊቱን መፈለግና ይቅርታ እንዲያደርግልህ መጠየቅ ቀዳሚው ተግባርህ ሊሆን ግድ ነው፤ ከዚያም በእርሱ ብቻ እመክ!

፳ «በስሙ አምነው ይድናሱ»

፳ «በስሙ አምነው ይድናሱና ደኅነታቸውንም ወደደ» (ሄኖክ 13፡12 የ1980 እትም)።

ለመዳናችን ዋስትናው መድኃኒታችንን ኢየሱስ ክርስቶስን ማመን ብቻ ነው። ብሉያትም ሐዲሳትም የሚመሰክሩት ይህን አውነት ነው። «ለሚያምኑበትም ሁሉ ኃጢአታቸው በስሙ እንደሚሰረዳቸው ነቢያት ሁሉ ምስክርቱ» ናቸው (የሐዋርያት ሥራ 10፡43)። ሐዋርያትም «መዳንም በሌላ በማንም የሰም ከለማይ በታች እንድንበት ዘንድ የሚገባን ሰለው የተሰጠ ሌላ ሰም (ከኢየሱስ ክርስቶስ በቀር - ሕያው ቃል) ከተ የሰምና» (የሐዋርያት ሥራ 4፡12) ብለዋል።

በእርግጥም ከእርሱ በቀር ዋጋ የከፈለልን ከቶ ማን አለ? ከእርሱስ የተሻለ ልንታመንበት የተገባ ማን ይገኛል? ማንም የለም!! «ከኃጢአታችን ያወጣን ዘንድ፡ በጽደቁም ያደነን ዘንድ፡ እርሱ ስለ ኃጢአታችን በሥጋው በእንጨት ላይ ተሰቀለ፤ በግፍፋቱም ቁስል ቁስላችሁን ተፈወሳችሁ። እንደበገች ትቅበዘበዙ ነበርና፤ ሕሁንም ወደ ነፍሳችሁ እረኛና ጠባቂ ተመለሱ» (1ኛ ጴጥሮስ 2፡24-25) ተብሏል። ሌሎችስ ሊያድኑን አይችሉም? የለም! ስለኃጢአታችን ከሞተልን ከእርሱ በቀር ማንም ሊያድነን የሚችል የለም። ለዚህም ዕዝራ ሱቴኤል የሚለውን እንመልከት።

፳ አንዱ ለአንዱ መለመን የሚችል የለም

፳ «አንዱ ለአንዱ መለመን ፈጽሞ የሚችል የለም። ሁሉ ዋጋውን ይቀበላልና ሥራውም እየራሱ ነውና ማንም ማን የራሱን ጥንቅ ወደ ባልንጀራው የሚመልስ የለም» (ዕዝራ ሱቴኤል 6፡37 የ1980 እትም)።

አንዱ ለሌላው ለምን አይለምንም? ቢባል፡ የትኛውም ጸድቅ እንኳን ለሌላው የሚተርፍ ለራሱም የሚሆን «ጽድቅ» ስለሌለው ነው። ስለዚህ ጽድቁ ፍጹምና ለሁሉ ሊተርፍ የሚችል ጸድቅ የሆነ አዳኝ አስፈልጓል (ኢሳይያስ 53፡11)። ወቅት እያየ የማይቀያየር፤ እንደ ሁኔታው ሐሳቡን የማይለዋውጥ ሁነኛ አስታራቂ በንጽሕናው እግዚአብሔር የሚረከቡት ጉድለት የሌለበት ቅዱስ መሥዋዕት ያስፈልገናል። ሄኖክም እውነተኛው አስታራቂ እነሆ ይላል።

፩ አስታራቂ ክርስቶስ ነው

፩ «ከዚህ በኋላ እውነተኛ አስታራቂ ክርስቶስ ዳድቃንን በሚሰበሰቡበት በመንገዱ ሰማይ ይገባል» (ሄኖክ 14፡19 የ1980 እትም)።

ይህን ሐሳብ የሚያንጸባርቁ ምንግቦች በዚህ በመጽሐፈ ሄኖክ ውስጥ 11 ጊዜ ያህል ተጠቅሷል። በአዲሱ እትም ላይ ግን እንዲደበዝቡ ብሎም እንዲወገዱ ተደርጓል።

በመጽሐፉ ላይ የክርስቶስ አስታራቂነት እውነተኛ መሆኑ ብቻ ሳይሆን በምድር ላይ ያልቀረና «በመንገዱ ሰማይ»ም የቀጠለ መሆኑን ያመለክታል። እኛም የምንፈልገው እንዲህ ዓይነቱን አስታራቂ ነው። ሊያድነን የወደደ እርሱ ከእርሱ ጋር የምንታረቅበትንና የምንድንበትን መንገድ አዘጋጀ። እኛ ብንበድለውም እርሱ ግን ከእኛ ጋር ለመታረቂያ የሚሆነውን ፍቅሩን ገለጸልን። ለዚህ ግሩም አባት፤ ለዚህ ድንቅ አምላክ፤ ለዚህ የፍቅር ንጉሥ፤ ለዚህ ታላቅ ጌታ ምን እንከፍለዋለን?

፪ ምስጋና ለእግዚአብሔር

፩ «ያን ጊዜም እነዚያ ሦስቱ ሰዎች ሁሉ በሕንድ ክፍ ፈጽመው ስመሰገኑ፤ በእሳቱ ጉድጓድ ውስጥም እግዚአብሔርን ስመሰገኑት፤ እንዲህም ስሱ» (ዳንኤል 3፡28)።

ከዚህ በኋላ (ከቀጥር 29-67 ድረስ) ለእግዚአብሔር ግሩም የሆነ የምስጋና መሥዋዕት «እርሱ የተመሰገነ ነው፤ በዓለምም ሁሉ ከፍ ከፍ ያለ ነው» እያሉ ይህን ውዳሴ ያቀርቡለታል። ይህም የሆነው ለጣዖት እንዲሰግዱ በንጉሥ ተጠይቀው ለንጉሡ «ስማዕክትህን እንዳናመልክ ላቆምከውም ለወርቁ ምስል እንዳንሰገድስት እወቅ» ብለው በጀግንነት በመመለሳቸው፤ ንጉሡ በቁጣ ወደ እሳት ካስጣላቸው፤ እግዚአብሔርም በእርሱ ላይ ያላቸውን ታላቅ እምነት ተመልክቶ መልአኩን ከላከላቸውና እሳቱ እንዳያቃጥላቸው ካደረገ (ዳንኤል 3፡1-30) በኋላ ነው። ይህ ነገር በዚህ ዘመን ተፈጽሞ ቢሆን ኖሮ ብዙዎች «መልክኩ እንተኔ ሆይ፤ ክብርህ ታላቅ ነው፤ ገናናነትህ ልዩ ነው» ብለው፤ «መልክኩን የላከውን» ሳይሆን «ተሰኮ የመጣውን» በውዳሴ ዝናብ ባረሰርሱት ነበር።

የእግዚአብሔር መንፈስ የነካቸው እነዚህ ብላቴኖች ግን ምስጋናው ለማን እንደሚገባ ያወቁና ለሚገባው የሚገባውን ክብር መስጠት የቻሉ ናቸው። ነገር ግን እኛን ከተለያዩ ችግሮች ለመታደግ የሚላኩ መላእክትን ብናመሰግን ምን ችግር አለው?

፩ «ምስጋና ለእኔ አይገባኝም»

፩ «መልክኩም እንዲህ ስላቸው፤ ለእኔ፤ ነገር ግን ስምላካችሁ እግዚአብሔርን ፍረት፤ እግዚአብሔርንም ፈጽማችሁ ስመሰገኑት፤ ምስጋና ለእኔ ስይገባኝምና፤ ነገር ግን የስምላካችሁ ፈቃድ ስመጣኝ፤ ስለዚህም በዘመናት ሁሉ ለዘሰዓለሙ እግዚአብሔርን ስመሰገኑት» (ሞሊት 12፡17-18)።

ቅዱሳን መላእክት መዳንን ይወርሱ ዘንድ ያላቸውን ለማገዝ ከእግዚአብሔር ተልከው የሚመጡ አገልጋዮች ናቸው (ዕብራውያን 1:14)። ስለዚህ እኛ በእግዚአብሔር ስንታመን እግዚአብሔር ደግሞ እኛን ከተለያዩ ችግርና አደጋ ለመታደግ መላእክቱን ይልክልናል። ይሁን እንጂ የእግዚአብሔር መላእክት እኛን እንዲጠብቁን ወደ መላእክት መጸለይ በፍጹም አይኖርብንም። ይህ «መንፈሳዊ» መሰል አምልኮ ባዕድ ነውና፥ ከዚህ ዓይነቱ የተሳሳተ ትምህርትና ድርጊት ፈጽሞ ልንታቀብ ይገባል። ምንም እንኳን በመጽሐፈ ጦቢት ውስጥ ያለው መልአኩ በብዙ ሁኔታ እውነተኛ መልአክነቱን እንድንጠራጠር የሚያደርጉ ብዙ ጉድለቶች ያሉበት ቢሆንም፥ እዚህ ላይ ግን ከእነርሱ ወገን ነው ለማለት ባያስደፍርም፥ ስለመላእክት የሰጠው ገለጻ ትክክል ነው። መላእክትን ወደ ሰዎች እንዲመጡ የሚያደርገው የእግዚአብሔር ፈቃድ እንጂ ወደ መላእክት የቀረበ የሰዎች ጸሎት፥ ወይም የመልአክት ፍላጎት አይደለም። ስለዚህ ምስጋና የሚገባው መልአኩን የላከው አምላክ ብቻ ነው።

ከዚህ ቃል ጋር ተመሳሳይ የሆነ መልአክት በዮሐንስ ራእይ ምዕራፍ 19 እና 22 ውስጥ ይገኛል። የሐንስ ለመልአኩ ሲሰግድለት መልአኩ መልሶ «በእግዚአብሔር ብቻ ስገድ» ሲል ይመክረዋል፤ ያስጠነቅቀዋል። ይህ የመልአኩ ምክር አሁን ለሚያስተምሩት የኑፋቂ ትምህርት ያልተመቻቸው ሰዎች «እሱን ስትስገድዱን ስባው?» ብለው ራሳቸውን ጠይቀው፥ መልሱንም ራሳቸው «መወሰኑ ደግሞ ስትስገድዱን ማለቱ የዮሐንስን ክብርና ማዕረግ መገለጡ ነው የሐንስ በክብሩ ከመወሰኑ እኩል ሆኖ ነበርና። ስገደት ደግሞ የበላይና የበታች መገለጫ ስለሆነ ሕንጻቱ በክብር ከእኔ

እኩል ነህ ስለዚህ በእኔ ልትስገድ አይገባም» ሊለው ፈልጎ ነው በማለት ይመልሳሉ።፤

ሌሎች ደግሞ እንዲህ ይላሉ፤ «ቅዱስ ዮሐንስም ባዩው ስስደናቂ ራእይ መጨረሻ ገደም ላይ እንደዳፈው ራእይ በገለጸለት መወሰኑ እግር ፊት ወደቀ ስመስገድ በጀመረ ጊዜ መወሰኑ «እንዳታደርገው ተጠንቀቅ ከሕንጻ ጋር ከወንድሞችህም ከነቢዮት ጋር የዚህንም መጽሐፍ ቃል ከሚጠብቁ ጋር ስብረ ባሪያ ነኝና በእግዚአብሔር ስገድ» የሚሰው እነጋገር የሚያመለክተው የሐንስ በመጀመሪያ ራእዩ ሲገለጥለት እንዳደረገው በራእይ የተገለጸለት ሊዩሱስ ክርስቶስ (ራእይ 1:12-20) ስለመሰለው ለመወሰኑ ወደቀና ተደፍቶ የሕምዕነት ስገደት ሲያቀርብለት ባለበ ጊዜ መወሰኑ የሐንስን በመገሰጽ እንዳታደርገው ተጠንቀቅ እኔም እንደሕንጻና እንደወንድሞችህ ፍጡር ነኝ (ባሪያ ነኝ) ማለቱ ነው»።፤

ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ሐሳብ ስንሄድ ግን፥ መልአኩ ዮሐንስ ስለነበረው የተለየ ክብር ምንም ፍንጭ አልሰጠንም። «በእግዚአብሔር ብቻ ስገድ» ነው ያለው። መጽሐፈ ጦቢትስ የሚለው እንደዚሁ አይደለምን? ይህንን እንዴት ማስተባበል ይቻላል?

በዚህ ክፍል መነሻ ላይ በርካታ የስሕተት አስተምህሮዎችን በያዙት የብሉይ ኪዳን ተጨማሪ መጻሕፍት ውስጥ ጥቂት መልካም ነገሮች ሊገኙ እንደሚችሉ ተገልጾ ነበር። ይህ የሚሆንበት ምክንያት ጸሐፊዎቹ፡-

⁹⁵ «ዓምደ ሃይማኖት» ብርሃኑ ንበና (ገጽ 135)።

⁹⁶ «ክብረ ቅዱሳን» አባ ገብርኤል (ገጽ 67-68)።

- ጽሑፋቸውን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ለማስመሰልና ሰዎች ጥቂቱን መልካሙን ትምህርት እያዩ ሌላውን ሐሳባቸውን በቀላሉ እንዲቀበሉላቸው ለማድረግ፤
- ምንም እንኳን በሰሐተት ዓለም ውስጥ እንዳሉና ያንኑ እንደሚያስተጋቡ ቢታወቅም እውነት ግን ተጽዕኖ ስላሳደረባቸው፤

ሊሆን ይቻላል።

ምክንያቱ ምንም ይሁን ምን፤ ሐሰቱን በእውነት ጠቅልሎ በማቅረብ የሐሰቱን ጣዕም በጥቂት እውነት መቀየር አይቻልም። ስለዚህ ውድ ወገኔ ከእውነት ጋር ብቻ ለመጓዝ ከፈለግህ፤ የእግዚአብሔር እውነት የሚገልጠውን «ዋናውን መጽሐፍ ይዘህ ትርፉን ለሌሎች ተወላቸው»⁹⁷።

⁹⁷ ራራ መንፈሳዊ መጽሐፍት።

ማጠቃለያ

ቅዱሳት የምንላቸው መጽሐፍቶቻችንም ሆኑ አስተምህሮዎቻችን እንደ ቅዱሱ መጽሐፍ ካልሆኑ የተሰጣቸው የቅድስና ቅጽል የተቀደሱ ሊያደርጋቸው አይችልም። ቤተ ክርስቲያናችን «ቅዱሳት» እና የእኔ ብላ የያዘቻቸውና ምእመናንንም የእናንተ ነው ልትላቸው እየሞከረች ያለውን የመጽሐፍ ቅዱሷን ቅዱስነት ብትፈትሽው ከእምነቷ ጋር ፈጽሞ የማይጣጣም መሆኑን መመልከት በቻለች ነበር።

እምነታችን ወንጌልን ያማከለ ነው፤ አስተምህሯችንም ከሐዋርያት የወረሰነው ነው እየተባለ። የወንጌልን እውነት የሚፃረርና የሐዋርያትን ትምህርት የሚቃወም የኑፋቂ ትምህርት ይዞ መገኘቱ ስለምን ይሆን? እንደእውነቱ ከሆነ በዚህ መጽሐፍ ለመመርመር እንደተሞከረው፤ በተጨማሪም መጽሐፍት ውስጥ የሚገኙትን ፀረ ወንጌልና ፀረ ክርስትና ምክሮችን የያዘው መጽሐፍ የእኛ ሊሆን በፍጹም አይገባውም።

መጽሐፍ ቅዱስ «ዜሱን ፈትኑ መልካሙንም ያዙ» (1ኛ ተሰሎንቄ 5፡21 1980 እትም) ይላልና፤ ሁሉን በቃሉ መመዘን ቀዳሚ ተግባራችን ሊሆን ይገባል። ይህን ስናደርግ የእነዚህን መጽሐፍት ምንነት በሚገባ ለማወቅ መሞከር አለብን። ይህን ማድረግ ስንጀምር፤ ለማመንና ለመቀበል የሚከብዱ፤ ለአእምሮ የማይመቹ ነገሮችን ስለምናገኝ፤ በእርግጥም መጽሐፍቱ ለእኛ ተገቢ ናቸውን? ማለታችን አይቀርም።

እስካሁን ከተመለከትነው አንጻር «መጽሐፍትን 66 ሳይሆን 81 ነው» ማለቱ ብዙ የሚያዋጣ አይደለም። ስለዚህ የቊጥሩን ነገር ትተን 81 የተባሉትን መጽሐፍት ይዘት መመርመሩ ግን ወደ እውነተኛቸው መጽሐፍት ያደርሳል። ቁም ነገሩ «የእግዚአብሔር ቃል

ነው» ብለን የያዝነው የሕይወታችን መመሪያ እንዲሆን የተቀበልነው መጽሐፍ የእግዚአብሔር ቃል ነው? ወይስ አይደለም? የሚለው ነው። በተረት ተረት የተሞላ፣ ከእግዚአብሔር ፈቃድ የሚያርቅ፣ መንፈሳዊነትን የሚፃረር፣ የእግዚአብሔርን የጽድቅ ጎዳና የሚቃወም፣ በአንፃሩ የራሱን ሌላ የጽድቅ የሚመስል ግን ያልሆነ መንገድ የሚያሳይ ነው። ታዲያ ይህን የእግዚአብሔር ቃል ነው ለማለት የሚያስችል ድፍረትም ሆነ ፍላጎት ከየት ይገኛል? በአንጻሩ ግን ይህ ሰዎችን ከእግዚአብሔር ለማራቅ ሲል ሰይጣን ያስቀመጠው መረብ ነው ለማለት ድፍረት ይሰጣል።

በሰዚህ አባቶች እናት ቤተ ክርስቲያንን የሚያስነቅፈውንና ለየተኛውም ክርስቲያን የማይጠቅመውን፣ «81 ነው»፣ «የሰም 66 ነው» የሚለውን የማይረባ ክርክር ትተው፣ «ተጨማሪዎቹ ምጻሕፍት እንደ እግዚአብሔር ቃል ሲታዩና ከእግዚአብሔር ቃል ጋር እኩል ሲፈረጁ የሚችሉ ናቸውን?» የሚለውን እንዲመለከቱ የዚህ መጽሐፍ አዘጋጅ በትሕትና ይጠይቃል። ይህ መጽሐፍ የመዘጋጀቱ ምክንያት ይኸው ነው።

እግዚአብሔር አባት ሆይ፥ ሰሜ ጆርንና አስተዋይ አዕምሮን
ስጠን!

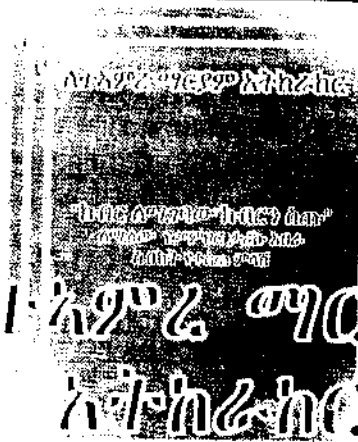
ዋቢ ጽሑፎች

- ሊቪንግ ባይብልስ ኢንተርናሽናል (1985) ሕያው ቃል አዲስ ኪዳን። (አማርኛ) ናይሮቢ ኬንያ፣ ማተሚያ ቤቱ ያልተገለጸ።
- ሕርያቆስ (አባ) (1983 ዓ.ም.) ጡዳሴ ማርያምና ቅዱሴ ማርያም ንባብና ትርጓሜው። አዲስ አበባ፣ ትንሣኤ የመጻሕፍት ማሳተሚያ ድርጅት።
- መልአክ ብርሃን አድማሱ ጀንበሬ (የካቲት 1987 ዓ.ም.) ኩኩሐ ሃይማኖት። አዲስ አበባ፣ ትንሣኤ ዘገባኤ ማተሚያ ቤት።
- መልአክ ዘድሜፕሮስ (ጸቀ መዝሙር) (ሰኔ 1998 ዓ.ም.) ስንዴውን ለመስዋዕት እንክርዳዱን ለእሳት። ማተሚያ ቤት ያልተገለጸ።
- መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር (1997 ዓ.ም.) መጽሐፍ ቅዱስ ቀለል ባለ አማርኛ የተተረጎመ። አዲስ አበባ፣ ማተሚያ ቤት ያልተገለጸ።
- (1998 ዓ.ም.) የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት። አዲስ አበባ፣ ንግድ ማተሚያ ቤት።
- (1980 ዓ.ም.) ሰማንያ ኦሐዱ መጽሐፍ ቅዱስ ለኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የታተመ። ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ቤት።
- (2000 ዓ.ም.) ሰማንያ ኦሐዱ መጽሐፍ ቅዱስ ለኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የታተመ። ማተሚያ ቤት ያልተገለጸ።
- (ዓ.ም ያልተጠቀሰ) መጽሐፍ ቅዱስና የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን (ልዩ እትም መጽሔት)።
- ሚሊዮን በሰጠ (2000 ዓ.ም.) ክርስቲና። ራዕይ አሳታሚ። አዲስ አበባ፣ ግራፊክስ አታሚዎች።
- ማኅበረ በኩር ፎሬ መንፈሳዊ መጽሔት ቁጥር 3፣ 4 ፣ 5፣ 6፣ 20። ማተሚያ ቤቱ ያልተገለጸ።
- ማኅበረ ቅዱሳን (ጎዳር/ ታኅሣሥ 2001 ዓ.ም.) ሐመር መጽሔት። ሜጋ ማተሚያ ኃ. የተ. የግ. ማኅበር።
- (ሚያዝያ 1999 ዓ.ም.) ሐመራ ተዋሕዶ የሐመር መጽሔት ልዩ እትም መጽሐፍ፣ አዲስ አበባ፣ አማኑኤል ማተሚያ ቤት።

ሀረቀ ብርሃን ዘወንጌል (መሪጌታ) (1994 ዓ.ም.) መስተብቁሶ
ዘመታን፤ ማተሚያ ቤቱ ያልተገለጸ።
 ብርሃኑ ጎበና (ሚያዝያ 1995 ዓ.ም.) ዓምደ ሃይማኖት። አዲስ
 አበባ፤ አፍሪካ ማተሚያ ቤት።
 ተክለሃይማኖት ገብረ ሰላሴ (መሪጌታ) (ዓ.ም. ያልተገለጸ) ሰው
የሰም ወይን አንድነት አታሟዎች።
 ትንሣኤ ዘገብኤ ማተሚያ ቤት (1995 ዓ.ም.) ፍትሐ ነገሥት
ንባብና ትርጓሜው፤ ለሁለተኛ ጊዜ የታተመ።
 (ሐምሌ 1988 ዓ.ም.) የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ
ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን እምነት፤ ሥርዓተ አምልኮትና
 የውጭ ግንኙነት፤ አዲስ አበባ።
 (1989 ዓ.ም.) ድርሳነ ሚካኤል። አዲስ አበባ።
 (1988 ዓ.ም.) መርሐ ጽድቅ ባህላ ሃይማኖት።
 አዲስ አበባ።
 ቸሬ አበበ (መምህር) እና ቲዎድሮስ በዋነ (ዲያቆን) (1996 ዓ.ም.)
የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ቍጥር 1። አዲስ አበባ፤ ኢትዮ
 ጥቁር አባይ አታሟዎች።
 አለማየሁ ሞገስ (ቀደስ) (መጋቢት 1990 ዓ.ም.) ሰምን
ክልላዊነትን፤ ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ድርጅት።
 አስራት ገብረ ማርያም (1983 ዓ.ም.) ትምህርተ መለኮት።
 አርቲስቲክ ማተሚያ ቤት።
 አግዛቸው ተፈራ (ዲያቆን) (2001 ዓ.ም.) የሰው ሥላሴ። አዲስ
 አበባ፤ ማተሚያ ቤቱ ያልተገለጸ።
 ኢንተርናሽናል መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር (1993 ዓ.ም.) ከዲሴ
መደበኛ ትርጉም መጽሐፍ ቅዱስ። ማተሚያ ቤቱ
 ያልተገለጸ።
 ኪዳነ ማርያም ጌታሁን (መምህር) (1996 ዓ.ም.) ገድል
ሰመናፍቃን ገደል። አዲስ አበባ፤ አፍሪካ ማተሚያ ቤት።
 ኪዳነ ወልድ ክፍሌ (አለቃ)፤ (1948 ዓ.ም.) መጽሐፈ ሰዋሰው
ወግስ ወመዝገብ ቃላት ሐዲስ፤ አርቲስቲክ ማተሚያ ቤት።
 ወርቅነህ አልማው አይቸህ (ጥቅምት 1993 ዓ.ም.) በቤተ
ክርስቲያን ላይ የተቀነባበሩ የጥፋት ሴራ። ሆራይዘን
 ማተሚያ ቤት።
 ዋሽ ታወር ባይብል ኤንድ ትራክት ሶሳይቲ (1991) በምድር ላይ
ለዘላለም መኖር ትችላለህ። ኒው ዮርክ።
 ዋናስ አሳታሚ ድርጅት (1997 ዓ.ም.) መጽሐፍ ቅዱስ 81 ወይስ
662 ማተሚያ ቤቱ ያልተገለጸ።

ዓባይነህ ካሴ (1992 ዓ.ም.) የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት በኦርቶዶክስ
ተዋሕዶ። አዲስ አበባ፤ ማተሚያ ቤቱ ያልተገለጸ።
 ዘመንፈሴ ቅዱስ አብርሃ (1997 ዓ.ም.) ተግሳጽና ምክር። አራተኛ
 እትም። ማተሚያ ቤቱ ያልተገለጸ።
 ዘበነ ለማ (መምህር) የእጫሪካን ፐርፍክታንቶች ድንግል
ማርያምን ተቀበሉ፤ የሰብክት ቪሲዲ። ኤፍራታ መንፈሳዊ
 መዝሙር ቤት።
 የማነ ብርሃን ገበየሁ (ሊቀ ኅሩያን) (1997 ዓ.ም.) የጽድቅ በር
እነሆ። ማተሚያ ቤቱ ያልተገለጸ።
 ዲበኩሉ ዘውዴ (ዶክተር) (1987 ዓ.ም.) 81 ቅዱሳት መጻሕፍትና
ምንጮች - ቀኖናት በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ
 ክርስቲያን። አዲስ አበባ፤ ንግድ ማተሚያ ቤት።
 ዳንኤል ክብረት (ዲያቆን) (2000 ዓ.ም.)፤ ኦርቶዶክስ መልስ
አሳት። አዲስ አበባ፤ ኢመርሰን ማተሚያ ቤት።
 ገብርኤል (አባ) (1990 ዓ.ም.)፤ ክብረ ቅዱሳን። አዲስ አበባ፤
 ግራፊክስ አታሟዎች።
 ግርማ ዘውዴ (1992 ዓ.ም.) ኢትዮጵያ ሁለተኛው። ንግድ
 ማተሚያ ድርጅት።

<http://www.mahiberekidusan.org>



ለተለያዩ ማርያም አቅራቢዎች

- «ያዳንን የማርያም ሥጋ ነው» (መምህር ታሪኩ አበራ)
- ያዳንን የክርስቶስ ሥጋ ነው (ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ)
- «የመዳናችን ምክንያት ማርያም ናት» (መምህር ታሪኩ አበራ)
- የመዳናችን ምክንያት ክርስቶስ ነው (ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ)
- «ፍጥረት ሁሉ ማርያምን ለማመስገን ተፈጠረ» (መምህር ታሪኩ አበራ)
- እስትንፋስ ያለው ሁሉ እግዚአብሔርን ያመስግን (ቅዱስ ዳዊት)

መምህር ታሪኩ አበራ «ክብር ለሚገባው ክብርን ስጡ» በተሰኘው ስብከታቸው ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ብቻ ሳይሆን ቤተ ክርስቲያናችን የማታምንባቸውንም ነገሮች እንደቤተ ክርስቲያኒቱ ትምህርት አድርገው በድፍረት ያስተማሩት እንግዳ ትምህርት በመጽሐፍ ቅዱስ የተፈተሸበት መጽሐፍ፡፡ በየመጻሕፍት መደብሩ ያገኙታል፡፡